

3/2012

Oikeusministeriön säästöshankkeet 1.2.2012

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.2.2012

1.2.2012

Julkaisun nimi Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.2.2012**Tekijä** Oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto**Oikeusministeriön
julkaisu** 3/2012
Toiminta ja hallinto**OSKARI numero** OM 2/014/2012**ISSN-L** 1798-7075**ISSN (nid)** 1798-7075**ISSN (PDF)**

1798-7083

ISBN (nid.) 978-952-259-180-7**ISBN (PDF)**

978-952-259-181-4

URN URN:ISBN:978-952-259-181-4**Pysyvä osoite** <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-181-4>**Asia- ja avain-
sanat** säädösvalmistelu, hankkeet**Tiivistelmä** Katsaus vireillä olevista oikeusministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja arvioituista vaikutuksista sekä toteutuksesta aikatauluineen. Katsaus perustuu tilanteeseen 1.2.2012.

1.2.2012

**Publikationens
titel** Justitieministeriets lagberedningsprojekt den 1 februari 2012

Författare

**Justitieminis-
teriets publikation** 3/2012
Verksamhet och förvaltning

OSKARI nummer OM 2/014/2012

ISSN-L	1798-7075	ISSN (PDF)	1798-7083
ISSN (häft.)	1798-7075	ISBN (PDF)	978-952-259-181-4
ISBN (häft.)	978-952-259-180-7		

URN URN:ISBN:978-952-259-181-4
Permanent adress <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-181-4>

**Sak- och
nyckelord** Lagstiftning, lagberedning, författning

Referat En översikt över lagberedningsprojekt som är under arbete vid justitieministeriet samt information om deras mål, bakgrund, centrala innehåll och uppskattade verkningar samt projektplan med tidsplan för genomförande. Översikten är baserad på läget den 1 februari 2012.

JOHDANTO

Oikeusministeriön toiminnan tavoitteista merkittävä osa toteutetaan lainsäädäntöhankkeilla. Näiden valmistelu tapahtuu pääosin ministeriön lainvalmisteluosastolla. Osasto julkaisee kahdesti vuodessa katsauksen vireillä olevista ministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja arvioiduista vaikutuksista sekä toteutuksesta aikatauluineen. Säädöshankeluettelon tarkoituksena on antaa informaatiota vireillä olevasta lainvalmistelusta niin ministeriön omalle henkilöstölle ja muille ministeriöille kuin ulkopuolisille sidosryhmille ja kiinnostuneille.

Tämä hankekatsaus perustuu tilanteeseen 1.2.2012. Katsaukseen on sisällytetty ne hankkeet, joissa oikeusministeriö on valtioneuvoston vastuualuejaon perusteella valmisteleva ja esittelevä ministeriö. Hankkeet on jaksotettu oikeusaloitteisesti. EU:n piirissä vireillä olevat ja muut kansainväliset hankkeet on sisällytetty luetteloon siltä osin kuin niiden valmistelu on Suomen lainsäädännön kannalta riittävän konkreettisisä vaiheessa tai niitä koskevat toimenpiteet ovat muutoin ministeriössä vireillä. Hanke on yleensä poistettu katsauksesta sen jälkeen, kun säädös on tullut voimaan tai sen voimaantuloajankohta on päätetty edellyttäen, että välittömiä täytäntöönpanotoimia ei ole vireillä.

Lainvalmisteluhankkeet löytyvät myös oikeusministeriön internet-kotisivulta <http://www.om.fi>. Lähempiä tietoja hankkeista saa hankekuvausten yhteydessä mainituilta oikeusministeriön valmistelijoilta (ks. puhelinnumero ja sähköpostiosoite etunimi.sukunimi@om.fi).

Ylijohtaja

Pekka Nurmi

SISÄLLYS

1	VALTIOSÄÄNTÖ	16
1.1	PERUSTUSLAIN TARKISTAMINEN	16
1.2	KANSALAISALOITETTA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ	18
1.3	YHDENVERTAISUUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN	19
1.4	DIREKTIIVI YHDENVERTAISEN KOHTELUN PERIAATTEEN TÄYTÖNTÖÖNPANOSTA	21
1.5	VAALIPIIRIJAON UUDISTAMINEN	23
1.6	PUOLUELAIN 2 §:N MUUTTAMINEN	24
1.7	VALMIUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN	25
2	HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ	27
2.1	JULKISOIKEUDELLISIA SAAMISIA KOSKEVAN YLEISEN HALLINTO- OIKEUDELLISEN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN	27
2.2	HALLINTOLAINKÄYTÖN KEHITTÄMINEN	28
3	INFORMAATIO-OIKEUS	32
3.1	HENKILÖTIETOLAINSÄÄDÄNNÖN SEURANTA JA ARVIOINTI	32
3.2	TURVALLISUUSSELVITYKSIÄ KOSKEVAN LAIN UUDISTAMINEN	33
3.3	EUROOPAN NEUVOSTON TIETOSUOJA-SOPIMUKSEEN (108) TEHDYN VALVONTA-VIRANOMAISIA JA MAAN RAJAN YLI TAPAHTUVAA TIETOJEN SIIRTOA KOSKEVAN LISÄPÖYTÄKIRJAN HYVÄKSYMINEEN JA VOIMAANSAAATTAMINEN	35
3.4	RIKOSASIOISSA TEHTÄVÄSSÄ POLIISI- JA OIKEUDELLISESSA YHTEISTYÖSSÄ KÄSITELTÄVIEN HENKILÖTIETOJEN SUOJAAMISESTA TEHDYN NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO	36
3.5	EUROOPAN UNIONIN TIETOSUOJALAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN	38
3.6	EUROOPAN UNIONIN JA AMERIKAN YHDYSVALTOJEN VÄLINEN HENKILÖTIETOJEN SUOJAA KOSKEVA SOPIMUS	39
3.7	EUROOPAN UNIONIN JA AMERIKAN YHDYSVALTOJEN VÄLINEN SOPIMUS LENTOYHTIÖIDEN PNR- ELI MATKUSTAJA- REKISTERITIETOJEN SIIRTÄMISESTÄ JA KÄYTÖSTÄ	41

3.8	EUROOPAN UNIONIN JA KANADAN VÄLINEN SOPIMUS LENTOYHTIÖIDEN PNR- ELI MATKUSTAJAREKISTERITIE TOJEN SIIRTÄMISESTÄ JA KÄY TÖSTÄ _____	42
4	KIELELLISET JA KULTTUURIS ET OIKEUDET _____	44
4.1	SAAMELAISTEN OIKEUDET ALKUPERÄISKANSANA OSALLISTUA SAAMELAISTEN KOTISEUTU- ALUEELLA ERITYISESTI MAANKÄYTTÖÄ KOSKEVAAN PÄÄTÖKSENTEKOON _____	44
5	AHVENANMAA _____	46
5.1	AHVENANMAAN ITSEHALLINTOLAIN MUUTTAMINEN _____	46
5.2	TASAVALLAN PRESIDENTIN ASETUS ELÄINTEN TUNNISTAMISEN JA REKISTERÖINNIN VALVONTAAN LIITTYVIEN HALLINTOTEHTÄVIEN HOITAMISESTA AHVENANMAAN MAAKUNNASSA _____	47
5.3	UUDEN LAIN SÄÄTÄMINEN AHVENANMAAN MAAKUNNAN MAAKUNNANVOUDINVIRASTOSTA _____	48
6	HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS _____	50
6.1	ADOPTIOLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN _____	50
6.2	ISYYSLAIN UUDISTAMINEN _____	51
6.3	ASETUSEHDOTUS (EU) KANSAINVÄLISISTÄ PERINTÖASIOISTA _____	52
6.4	ASETUSEHDOTUKSET (EU) TUOMIOISTUIMEN TOIMIVALLASTA, SOVELLETTAVASTA LAISTA SEKÄ PÄÄTÖSTEN TUNNUSTAMISESTA JA TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA AVIOVARALLISUUS-SUHTEITA JA REKISTERÖITYJEN PARISUHTEIDEN VARALLISUUSOIKEUDELLISIA VAIKUTUKSIA KOSKEVISSA ASIOISSA _____	53
6.5	ELATUSAPUJEN PERINTÄÄ KOSKEVA YLEISSOPIMUS JA LAINVALINTAA KOSKEVA PÖYTÄKIRJA _____	55
6.6	VIHREÄ KIRJA (EU) VIRANOMAISTEN ASIAKIRJOJEN VAPAASTA LIKKUVUUDESTA JA VÄESTÖREKISTERITIE TOJEN VAIKUTUSTEN TUNNUSTAMISESTA _____	56
6.7	SJAISSYNNYTYSJÄRJESTELYT _____	57
7	VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA _____	59
7.1	JULKISYHTEISÖN VAHINGONKORVAUSVASTUU _____	59
7.2	UUDISTETUN MAKSUVIIVÄSTYSDIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO JA PERINTÄLAIN UUDISTAMINEN _____	60

7.3	YLEISSOPIMUS VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIA ARVOPAPEREITA KOSKEVISTA YHDENMUKAISISTA AINEELLISOIKEUDELLISISTA SÄÄNNÖISTÄ _____	61
7.4	VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIIN ARVO-PAPEREIHIN LIITTYVIIN TIETTYIHIN OIKEUKSIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVA YLEISSOPIMUS _____	63
7.5	YK:N KAUPPAKONVENTIOON TEHDYN VARAUMAN PERUUTTAMINEN _____	64
7.6	SOPIMUSVELVOITTEISIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVAN ROOMAN YLEISSOPIMUKSEN TARKISTAMINEN JA MUUNTAMINEN EU-ASETUKSEKSI (ROOMA I) _____	65
7.7	ASETUSEHDOTUS YHTEISESTÄ EUROOPPALAISESTA KAUPPALAISTA _____	66
7.8	LENTOYHTIÖIDEN VAHINGONKORVAUSVASTUUTA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN UUDISTAMINEN _____	68
7.9	PIKALUOTTOIHIN LIITTYVÄN LAINSÄÄDÄNNÖN MUUTTAMINEN _____	69
7.10	RYHMÄRAKENNUTTAMINEN _____	70
7.11	DIREKTIIVI KULUTTAJIEN OIKEUKSISTA _____	71
7.12	DIREKTIIVIEHDOTUS ASUNTO-OMAISUUTEEN LIITTYVISTÄ KULUTTAJALUOTOISTA _____	73
7.13	KULUTTAJANSUOJA JULKISISSA PALVELUISSA _____	74
8	YHTIÖOIKEUS _____	76
8.1	SÄÄTIÖLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN _____	76
8.2	OSUUSKUNTALAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN MUUN YHTEISÖLAINSÄÄDÄNNÖN KEHITYSTÄ VASTAAVASTI _____	78
8.3	LUNASTUSRIITOJA KOSKEVIEN OSAKEYHTIÖLAIN SÄÄNNÖSTEN MUUTTAMINEN _____	79
8.4	HENKILÖYHTIÖLAIN MUUTTAMINEN _____	80
8.5	YHDISTYSLAIN MUUTOSTARPEEN SELVITTÄMINEN _____	81
8.6	EU:N YHTIÖOIKEUDEN KOKONAISUUDISTUS _____	82
8.7	EUROOPPALAINEN YKSITYINEN YHTIÖ _____	83
8.8	EUROOPPALAINEN SÄÄTIÖASETUS _____	84
8.9	LISTAYHTIÖIDEN HYVÄ HALLINNOINTITAPA _____	85
9	ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS _____	88
9.1	KULJETUSVÄLINEITÄ KOSKEVIEN KIINNITYSJÄRJESTELMIEN YHTENÄISTÄMINEN _____	88

9.2	YLEISSOPIMUS LIIKUTELTAVIIN LAITTEISIIN KOHDISTUVISTA KANSAINVÄLISISTÄ OIKEUKSISTA	89
9.3	SÄHKÖINEN KIINTEISTÖN KAUPPA JA PANTTAUS	90
9.4	VESILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN	92
10	MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ	94
10.1	VELKAJÄRJESTELYLAIN UUDISTAMINEN	94
10.2	KONKURSSILAIN TARKISTAMINEN	96
11	RIKOSOIKEUS	98
11.1	EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI YHTEISÖN TALOUDELLISTEN ETUJEN RIKOSOIKEUDELLISESTA SUOJASTA	98
11.2	IHMISKAUPAN VASTAINEN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS	99
11.3	EU:N DIREKTIIVIKSI IHMISKAUPAN EHKÄISEMISESTÄ JA TORJUMISESTA SEKÄ IHMISKAUPAN UHRIEN SUOJELEMISESTA	100
11.4	OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALAN IHMISKAUPPALAINSÄÄDÄNNÖN TARKASTELU	101
11.5	EU:N DIREKTIIVI LASTEN SEKSUAALISEN HYVÄSIKÄYTÖN JA SEKSUAALISEN RIISTON SEKÄ LAPSIPORNOGRAFIAN TORJUMISESTA	103
11.6	LAITONTA ELINKAUPPAA KOSKEVA EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS	105
11.7	RAHANPESUA JA TERRORISMIN RAHOITTAMISTA KOSKEVA EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS	106
11.8	HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE YMPÄRISTÖN SUOJELUA RIKOSOIKEUDELLISIN KEINON KOSKEVAN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMISESTA	107
11.9	EHDOTUS TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUKSIEN RIKOSOIKEUDELLISTA SUOJAA KOSKEVAKSI EU:N DIREKTIIVIKSI	108
11.10	EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI TIETOJÄRJESTELMIIN KOHDISTUVISTA HYÖKKÄYKSISTÄ	110
11.11	RAHANPESUKRIMINALISOINTIEN MUUTOSTARPEET	111
11.12	VESILIIKENNEJUOPUMUKSEN PROMILLERAJA	114
11.13	SANANVAPAUSRIKOKSET, VAINOAMINEN JA HÄIRINTÄKÄYTTÄYTYMINEN	115
11.14	ERÄIDEN TÖRKEIDEN RIKOSTEN VALMISTELUN KRIMINALISOINTI	117

12	SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ	119
12.1	YHDYSKUNTASEURAAMUKSIA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KOKONAISUUDISTUS	119
12.2	VALVOTTUA KOEVAPAUTTA KOSKEVAN LAIN-SÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN JA SEKSUAALI-RIKOLLISTEN LÄÄKEHOIDON HUOMIOON OTTAMINEN SEURAAMUSJÄRJESTELMÄSSÄ	120
12.3	HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ RANGAISTUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSSA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN	122
12.4	VANKEUSLAIN JA TUTKINTAVANKEUSLAIN SÄÄNNÖSTEN TÄYDENTÄMINEN	123
12.5	VANGINKULJETUSTA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ	124
12.6	RIKOSSEURAAMUSALAN KOULUTUSKESKUSTA ANNETUN LAIN JA RIKOSSEURAAMUSLAITOKSESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN	126
12.7	KUNTIEN OSALLISTUMINEN AUTOMAATTISEEN LIIKENNEVALVONTAAN	127
13	OIKEUDENKÄYNTI JA OIKEUSLAITOS	129
13.1	IPR-ASIOIDEN KESKITTÄMINEN MARKKINAOIKEUTEEN	129
13.2	RIKESAKKO- JA RANGAISTUSMÄÄRÄYS-MENETTELYN KEHITTÄMINEN	130
13.3	TUOMIOISTUINTEN ORGANISAATIOSÄÄDÖSTEN UUDISTAMINEN	132
13.4	VAKUUTUSOIKEUDEN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN	135
13.5	VALTION VAROISTA MAKSETTAVISTA TODISTELUKUSTANNUKSISTA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN	137
13.6	OIKEUDENKÄYMISKAAREN 17 LUVUN JA SIIHEN LIITTYVÄN TODISTELUA YLEISISSÄ TUOMIOISTUIMISSA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN	139
13.7	SYYTENEUVOTTELUN KÄYTTÖÖNOTON SELVITTÄMINEN JA SYYTTÄMÄTTÄJÄTTÄMISJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN	141
14	KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS	144
14.1	BRYSSSEL I -ASETUksen UUDISTAMINEN	144
14.2	EUROOPAN UNIONIN JA ISLANNIN TASAVALLAN SEKÄ NORJAN KUNINGASKUNNAN VÄLINEN SOPIMUS TIETTYJEN KESKINÄISESTÄ OIKEUS-AVUSTA RIKOSASIOISSA EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN VÄLILLÄ 29 PÄIVÄNÄ TOUKOKUUTA 2000 TEHDYN YLEISSOPIMUKSEN JA SIIHEN VUONNA 2001 LIITETYN PÖYTÄKIRJAN SOVELTAMISESTA	145

14.3	EU:N DIREKTIIVI OIKEUDESTA TULKKAUKSEEN JA KÄÄNNÖKSIIN RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ _____	147
14.4	DIREKTIIVI TIEDONSAANTIOIKEUDESTA RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ _____	148
14.5	POHJOISMAIDEN VÄLINEN SOPIMUS RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVASTA LUOVUTTAMISESTA (POHJOISMAINEN PIDÄTYSMÄÄRÄYS) _____	149
14.6	SUOMEN JA HONGKONGIN VÄLILLÄ TOUKOKUUN 5 PÄIVÄNÄ 2005 ALLEKIRJOITETTU RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVAA LUOVUTTAMISTA KOSKEVA SOPIMUS SEKÄ LOKAKUUN 4 PÄIVÄNÄ 2007 ALLEKIRJOITETTU KANSAINVÄLISTÄ RIKOSOIKEUSAPUA KOSKEVA SOPIMUS _____	150
14.7	VANKEUSRANGAISTUKSIA JA VAPAUDEN-MENETYKSEN KÄSITTÄVIÄ TOIMENPITEITÄ SEKÄ EHDOLLISIA RANGAISTUKSIA JA VAIHTOEHTOISIA SEURAAMUKSIA KOSKEVIEN PUITEPÄÄTÖSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO _____	152
14.8	EUROOPAN UNIONIN SEKÄ ISLANNIN JA NORJAN VÄLISTÄ LUOVUTTAMISMENETTELYÄ KOSKEVAN SOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMINEN _____	153
14.9	EUROOPAN UNIONIN JÄSENYYTEEN LIITTYVISTÄ OIKEUDENHOITOA KOSKEVISTA SÄÄNNÖKSISTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN _____	154
14.10	EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI YKSITYISOIKEUDEN ALALLA MÄÄRÄTTYJEN SUOJELUTOIMENPITEIDEN VASTAVUOROISESTA TUNNUSTAMISESTA _____	156
14.11	RIKOSOIKEUDELLISIA MENETTELYJÄ KOSKEVIEN TOIMIVALTARISTIRIITOJEN EHKÄISEMISTÄ JA RATKAISEMISTA KOSKEVAN PUITEPÄÄTÖKSEN KANSALLINEN TÄYTÄNTÖÖNPANO	157
14.12	HAAGIN YLEISSOPIMUS OIKEUSPAIKKASOPIMUKSISTA _____	159
14.13	EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI EUROOPPALAISESTA SUOJELUMÄÄRÄYKSESTÄ _____	160
14.14	EUROOPPALAISEN VALVONTAMÄÄRÄYKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO	161
14.15	LAKI KANSAINVÄLISESTÄ OIKEUSAVUSTA SIVILI- JA KAUPPAOIKEUDELLISISSA ASIOISSA _____	162
14.16	RIKOSREKISTERITIETOJEN VAIHDOSTA TEHDYN NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEN SEKÄ EUROOPPALAISEN RIKOSREKISTERITIETO-JÄRJESTELMÄN (ECRIS)	

	PERUSTAMISESTA TEHDYN NEUVOSTON PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO _____	164
14.17	KESKINÄISTÄ OIKEUSAPUA RIKOSASIOISSA KOSKEVAN EUROOPPALAISEN YLEISSOPIMUKSEN TOISEN LISÄPÖYTÄKIRJAN VOIMAANSAATTAMINEN _____	165
14.18	EHDOTUS RIKOSOIKEUDEN ALAN EUROOPPALAISTA TUTKINTAMÄÄRÄYSTÄ KOSKEVAKSI DIREKTIIVIKSI _____	167
14.19	EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI EUROOPPALAISEN TILIVAROJEN TURVAAMISMÄÄRÄYKSEN LUOMISESTA RAJAT YLITTÄVÄÄ VELKOJEN PERINTÄÄ VARTEN SIVIILI- JA KAUPPA- OIKEUDELLISISSA ASIOISSA _____	168
14.20	DIREKTIIVI RIKOKSEN UHRIN OIKEUKSIA, TUKEA JA SUOJELUA KOSKEVIEN VÄHIMMÄIS-VAATIMUSTEN VAHVISTAMISESTA _____	170
14.21	DIREKTIIVI OIKEUDESTA AVUSTAJAAN RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ _____	171

1 VALTIOSÄÄNTÖ

1.1 PERUSTUSLAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on tehdä tarpeelliset muutokset Suomen perustuslakiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslakiuudistus 2000. Eripainos. LAVOn julkaisu 3/2000

Uuden perustuslain seurantaraportti I, 28.2.2001. Oikeusministeriö

Selvitys perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Perustuslain seurantatyöryhmän mietintö. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:7

Perustuslakiuudistukseen liittyviä selvityksiä. Perustuslain seurantatyöryhmän mietinnön liite. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:8

Pääministerin ilmoitus 4/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi Suomen perustuslain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 102/2003 vp, EV 111/2005 vp, EK 11/2007 vp ja SäädK 802/2007)

Hallituksen esitys laiksi Suomen perustuslain 35 ja 90 §:n muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 71/2006 vp, EV 202/2006 vp, EK 9/2007 vp ja SäädK 596-612/2007)

Valtiollisen kansanäänestyksen kehittämistarpeet Suomessa – Arvioita ja kehittämislinjauja (Oikeusministeriön julkaisu 2004:12)

Turvallisuuspoliisin parlamentaarinen valvonta. Oikeusvertaileva taustaselvitys (Oikeusministeriön julkaisu 2007:16)

Perustuslaki 2008 -työryhmän muistio. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:8.

Presidentti-instituutio meidän aikamme Euroopassa, professori Jyrängin selvitys

Suoran demokratian käytäntöjen vertailu ja arviointi – näkökulmia suoran demokratian kehittämiseksi Suomessa, Maija Setälä

Perustuslain tarkistamiskomitean mietintö. Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 9/2010.

Lausuntomuistio

Kaikki mietinnöstä annetut lausunnot hankerekisteri HARE:ssa.

3. Keskeinen sisältö

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan perustuslain muutoshanke saatetaan loppuun.

Oikeusministeriö asetti 31.1.2008 työryhmän (Perustuslaki 2008 -työryhmä), jonka tehtävänä oli valmistella ja kartoittaa ennakolta perustuslain toimivuuteen ja mahdollisiin muutostarpeisiin liittyviä kysymyksiä myöhemmin asetettavaa parlamentaarista valmis-

teluelintä varten sekä arvioida hankkeen edellyttämien selvitysten tarve ja ohjata selvitysten laatimista. Perustuslaki 2008 -työryhmän muistio valmistui 3.10.2008.

Valtioneuvosto asetti 30.10.2008 parlamentaarisen komitean, jonka tehtävänä on valmistella tarpeelliset muutokset Suomen perustuslakiin Perustuslaki 2008 -työryhmän muistion pohjalta. Komitean tuli laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Perustuslain tarkistamiskomitean mietintö valmistui 9.2.2010.

Mietinnön ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta valmisteltiin hallituksen esitys laiksi Suomen perustuslain muuttamisesta (HE 60/2010 vp), joka annettiin eduskunnalle 14.4.2010. Eduskunta hyväksyi esityksen muutettuna lepäämään eduskuntavaalien jälkeisiin ensimmäisiin valtiopäiviin (EV 310/2010 vp, L JL 3/2011 vp).

4. Organisointi

Valmistelija:

Majuri, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 160 67697

5. Taustatietoja

Uusi Suomen perustuslaki tuli voimaan 1.3.2000. Oikeusministeriössä laadittiin keväällä 2001 ensimmäinen seurantaraportti perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Marraskuussa 2002 valmistui perustuslain seurantatyöryhmän mietintö perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta, jonka jälkeen hallitus antoi asiasta eduskunnalle selvityksen pääministerin ilmoituksen (PI 4/2002 vp) muodossa.

Perustuslain 35 ja 90 §:n muuttamisesta annettu laki tuli voimaan 1.6.2007, ja perustuslain 9 ja 38 §:n muuttamisesta annettu laki 1.10.2007.

6. Aikataulu

Perustuslain muutokset tulevat voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2012 (L 1112/2011).

7. Vaikutukset

Ehdotetulla lailla vahvistettaisiin Suomen valtiosäännön parlamentaarisia piirteitä sekä parannettaisiin kansalaisten osallistumisoikeuksia.

8. Muut tiedot

OM 9/021/2008

OM042:00/2008

1.2 KANSALAISALOITETTA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella valtiollista kansalaisaloitetta koskeva lainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslain tarkistamiskomitean mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 9/2010)

HE 60/2010 vp

Kansalaisaloite -työryhmän asettamispäätös 1.10.2010

Muistio 29.9.2010

Kutsu kansalaisjärjestökuulemiseen 30.11.2010

Kansalaisjärjestökuulemiskooste 9.12.2010

Ota kantaa -keskustelukooste 7.4.2011

Kansalaisaloitemenettely. Kansalaisaloitetyöryhmän mietintö. Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 21/2011

Kansalaisaloitetyöryhmän mietinnöstä annetut lausunnot löytyvät valtioneuvoston hankerekisteristä.

3. Keskeinen sisältö

Vaalien yli lepäämässä olleeseen, Suomen perustuslain muuttamista koskevaan lakiehdotukseen (LJL 3/2011 vp) sisältyy ehdotus valtiollisesta kansalaisaloitteesta, jonka mukaan vähintään viidelläkymmenellä tuuhannella äänioikeutetulla Suomen kansalaisella on oikeus tehdä eduskunnalle aloite lain säätämiseksi sen mukaan kuin lailla säädetään (perustuslain 53 §:n 3 momentti). Tämän mukaisesti tarkoituksena on valmistella kansalaisaloitejärjestelmän edellyttämä lainsäädäntö, joka muodostuisi kansalaisaloitetta koskevasta laista ja eduskunnan työjärjestykseen otettavista tarpeellisista säännöksistä. Lisabonin sopimukseen sisältyvään Euroopan unionin kansalaisaloitteeseen liittyvät kansalliset säännökset valmistellaan tämän hankkeen yhteydessä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Majuri, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 160 67697

5. Taustatietoja

Hanke liittyy vireillä olevaan perustuslain tarkistamishankkeeseen, jonka saattamisesta päätökseen on sovittu pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa. Oikeusministeriön asettama työryhmä luovutti mietintönsä 14.4.2011. Tämän jälkeen mietintö oli laajalla lausuntokierroksella.

6. Aikataulu

Kansalaisaloitelaki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2012 (L 12/2012).

7. Vaikutukset

Mahdollisuus valtiollisen kansalaisaloitteen tekemiseen antaisi kansalaisille uuden vaikuttamiskeinon. Järjestelmän menettelylliset yksityiskohdat voivat vaikuttaa siihen, millaisen aseman kansalaisaloite vaikuttamiskeinona käytännössä saa.

8. Muut tiedot

OM 13/41/2010

OM026:00/2010

1.3 YHDENVERTAISUUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa yhdenvertaisuuslainsäädäntöä tavalla, joka täyttäisi nykyistä paremmin perustuslain 6 §:n sisältämän yhdenmukaisen ja laaja-alaisen syrjintäkiellon asettamat vaatimukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yhdenvertaisuustoimikunnan asettamispäätös OM 12/42/2006

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistustarve ja -vaihtoehdot.

Yhdenvertaisuustoimikunnan välimietintö. Oikeusministeriö. Komiteamietintö 2008:1
Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistustarve ja -vaihtoehdot. Lausunnotiivistelmä yhdenvertaisuustoimikunnan välimietinnöstä. Oikeusministeriö. Lausuntoja ja selvityksiä 2008:13

Ehdotus uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Yhdenvertaisuustoimikunnan mietintö. Oikeusministeriö. Komiteamietintö 2009:4

Ehdotus uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Lausunnotiivistelmä yhdenvertaisuustoimikunnan mietinnöstä. Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 46/2010

3. Keskeinen sisältö

Uudistuksella pyritään vahvistamaan yhdenvertaisuuden suoja siten, että lainsäädäntö kattaisi entistä selkeämmin kaikki syrjintäperusteet, soveltuisi yhdenmukaisemmin kaikkiin elämänalueisiin ja asettaisi eri syrjintätilanteet mahdollisimman samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin. Uudistuksen yhteydessä tarkistetaan tarvittavissa määrin myös syrjintäasioita nykyisin hoitavien viranomaisten asemaa, tehtäviä

ja toimivaltuuksia. Tämä tehdään ottaen huomioon Suomen nykyinen perus- ja ihmisoikeusvalvonta kokonaisuutena sekä tällaiselle valvonnalle asetetut kansainväliset vaatimukset.

Uudistuksen yhteydessä tulee ottaa huomioon voimassa olevaan yhdenvertaisuuslainsäädäntöön liittyvät erityispiirteet. Lähtökohtana on, ettei nykyisen lainsäädännön mukaista suojan tasoa heikennetä eikä nykyisiin lakeihin kirjattuja seuranta-, valvonta- ja

edistämismittareita ja niihin liittyviä toimivaltuuksia kavenneta, vaan niitä pyritään edelleen vahvistamaan.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Makkonen, Timo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 09 160 67687

Kumpulainen, Sini, tutkija, oikeusministeriö, p. 09 160 67557

Hanketta valmisteltiin ensi vaiheessa oikeusministeriön 25.1.2007 asettamassa yhdenvertaisuustoimikunnassa sekä sitä avustaneissa jaostoissa. Toimikunta sai työnsä valmiiksi joulukuussa 2009. Uudistuksen valmistelu oikeusministeriössä jatkuu. Työelämän sääntelyä koskevia yhdenvertaisuuslainsäädännön muutoksia valmistellaan työ- ja elinkeinoministeriössä. Tarkemmat tiedot työ- ja elinkeinoministeriön hankkeesta on saatavissa työ- ja elinkeinoministeriön sivuilta:

<http://www.tem.fi/index.phtml?s=4421&xmid=4688>

5. Taustatietoja

Vastauksessaan hallituksen esitykseen laiksi yhdenvertaisuuden turvaamisesta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (EV 95/2003 vp) eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee esityksen sellaiseksi yhdenvertaisuuslainsäädännöksi, jossa lähtökohtana on suomalainen perusoikeusjärjestelmä ja kaikkien syrjintäperusteiden asettaminen samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman 22.6.2011 mukaan hallitus valmistelee yhteistyössä työmarkkinaosapuolten ja kansalaisjärjestöjen kanssa eduskunnalle annettavaksi ehdotuksen uudeksi yhdenvertaisuuslainsäädännöksi. Ohjelman mukaan työ- ja elinkeinoministeriö selvittelee ja valmistelee yhdenvertaisuutta ja työelämän sääntelyä koskevat muutokset.

6. Aikataulu

Yhdenvertaisuustoimikunta jätti mietintönsä oikeusministeriölle 15.12.2009. Oikeusministeriö järjesti keväällä 2010 lausuntokierroksen toimikunnan ehdotuksesta. Mahdollinen hallituksen esitys asiasta annetaan vaalikaudella 2011–2014.

7. Vaikutukset

Uudistus vahvistaisi yhdenvertaisuuden suojaa ja selkeyttäisi nykyistä yhdenvertaisuuslainsäädäntöä.

8. Muut tiedot

OM 12/42/2006

OM004:00/2007

1.4 DIREKTIIVI YHDENVERTAISEN KOHTELUN PERIAATTEEN TÄYTÖNTÖÖNPANOSTA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö osallistuu neuvoston työryhmässä käytäviin neuvotteluihin neuvoston direktiivistä uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2008) 426 lopullinen, ehdotus neuvoston direktiiviksi

SEK(2008) 2180, komission yksiköiden valmisteluasiakirja, vaikutusten arviointi

P6 TA(2009) 0211, Euroopan parlamentin lainsäädäntöpäätöslauselma

U 44/2008 vp

TyVL 22/2008 vp

PeVL 34/2008 vp

SuVX 166/2008 vp

SuVP 48/2009 vp

SuVX 79/2009 vp

PeVP 41/2010 vp

TyVL 10/2010 vp

SuVX 47/2010 vp

SuVX 117/2010 vp

SuVX 10/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivin tarkoituksena on torjua syrjintää, joka perustuu uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen. Direktiiviä sovellettaisiin julkisella ja yksityisellä sektorilla, kun on kyse sosiaalisesta suojelusta, sosiaaliturva ja terveydenhuolto mukaan lukien, sosiaalietuuksista, koulutuksesta ja yleisesti saatavilla olevien tavaroiden ja palveluiden saatavuudesta ja tarjonnasta, asuminen mukaan lukien.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Makkonen, Timo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 09 160 67687

Kumpulainen, Sini, tutkija, oikeusministeriö, p. 09 160 67557

5. Taustatietoja

Ehdotuksen tavoitteena on täydentää yhteisöjen nykyistä, syrjinnänvastaista sääntelyä ja luoda tätä kautta aikaisempaa yhdenmukaisempi vähimmäistaso suojalle sellaista syrjintää vastaan, jota tapahtuu EY:n perustamissopimuksen 13 artiklassa tarkoitetuilla kielletyillä syrjintäperusteilla. Mainitun artiklan nojalla on aikaisemmin annettu kolme syrjinnänvastaista säädöstä (neuvoston direktiivit 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY).

Ehdotus on osa komission Uudistettua sosiaalista toimintaohjelmaa: mahdollisuudet, saatavuus ja yhteisvastuu 2000-luvun Euroopassa KOM(2008) 412, jonka yhtenä tavoitteena on syrjinnän torjuminen. Ehdotus liittyy myös komission tiedonantoon Syrjimättömyys ja yhtäläiset mahdollisuudet: uusi sitoutuminen KOM(2008) 420. Ehdotus yhdenvertaisuusdirektiiviksi on osa mainitussa asiakirjassa esiteltyä kokonaisvaltaista strategiaa yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä alkoi Ranskan puheenjohtajuuskaudella heinäkuussa 2008 ja sitä on sen jälkeen käsitelty seuranneilla puheenjohtajuuskausilla. Joulukuussa 2011 työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto otti tiedoksi puheenjohtajamaan tilannekatsauksen asiassa. Neuvotteluja jatketaan Tanskan puheenjohtajuuskaudella.

7. Vaikutukset

Direktiivi yhdenmukaistaisi yhteisöjen nykyistä syrjinnänvastaista sääntelyä siten, että etnisen alkuperän ja sukupuolen lisäksi syrjintä olisi kiellettyä uskonnon tai vakaumuksen, vammaisuuden, iän ja seksuaalisen suuntautumisen perusteella paitsi työelämässä myös työelämän ulkopuolella. Direktiivi edellyttäisi hyväksytyksi tullessaan tarkistuksia kansalliseen yhdenvertaisuuslainsäädäntöön.

8. Muut tiedot

OM 7/469/2008

EU/2008/1180

1.5 VAALIPIIRIJAON UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella ehdotus vaalipiiri- jaon uudistamiseksi pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman linjausten mukaisesti.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 4.10.2011

3. Keskeinen sisältö

Tarkoitus on valmistella vuoden 2011 loppuun mennessä hallituksen esitys vaalilain uudistamisesta. Hallituksen esityksessä vaalipiirit olisivat nykytilanteeseen verrattuna, suhteellisuutta selvästi parantavalla tavalla, tasaisemman suuruiset siten, että:

- Manner-Suomessa on 12 vaalipiiriä,
- Itä-Suomen vaalipiirit järjestetään uudelleen,
- Vaalipiirien uudelleenjärjestäminen voidaan tehdä myös siten, että nykyisiä vaalipiirejä jaetaan,
- Vaalien laskentatapa on d'Hondt,
- Uudistus on voimassa vuoden 2015 eduskuntavaaleissa.

4. Organisointi

Oikeusministeriö asetti 4.10.2011 työryhmän valmistelemaan hallituksen esityksen vaalilain uudistamisesta. Työryhmän puheenjohtajana toimii puoluesihteerit Taru Tujunen (Kansallinen Kokoomus r.p.) ja jäseninä puoluesihteerit Mikael Jungner (Suomen Sosialidemokraattinen puolue r.p.), Johan Johansson (Suomen ruotsalainen kansanpuolue r.p.), Asmo Maanselkä (Suomen Kristillisdemokraatit r.p.), Panu Laturi (Vihreä liitto r.p.) ja Sirpa Puhakka (Vasemmistoliitto r.p.).

Työryhmän asiantuntijoiksi nimettiin ministeri Lauri Tarasti ja vaalijohtaja Arto Jääskeläinen.

Työryhmän sihteerinä ovat tutkija Anne Rautiainen ja neuvotteleva virkamies Jussi Aaltonen, molemmat oikeusministeriöstä.

5. Taustatietoja

Eduskunta hylkäsi 7.10.2011 eduskuntavaalijärjestelmän muuttamista koskeneen esityksen (HE 7/2010 vp).

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyi 31.12.2011.

7. Vaikutukset

Vaalipiirijakoa muutettaisiin niin, että vaalipiirit olisivat tasaisemman suuruiset. Uudistus parantaisi poliittisen suhteellisuuden toteutumista eduskuntavaaleissa.

8. Muut tiedot

OM 6/021/2011

1.6 PUOLUELAIN 2 §:N MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeella muutettaisiin puoluelain 2 §:n siten, että puolueen rekisteröimistä tukevan kannatusilmoituksen voisi allekirjoittaa muukin Suomessa äänioikeutettu henkilö kuin Suomen kansalainen. Muutoksella poistettaisiin kansalaisuusrajoite, jonka Euroopan komissio on todennut EU-oikeuden vastaiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan komission tiedustelu asiassa EU Pilot no. 1301/10/JUST

3. Keskeinen sisältö

–

4. Organisointi

Valmistelija:

Tiusanen, Kaisa, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 09 160 67953

5. Taustatietoja

–

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan helmikuussa 2012.

7. Vaikutukset

–

8. Muut tiedot

OM 11/41/2011

1.7 VALMIUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valmiuslain uudistamisen tavoitteena on valmiuslain saattaminen nykyistä paremmin vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Lisäksi tavoitteena on johdonmukainen ja ajan-
tasainen toimivaltuuksien järjestelmä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Valmiuslakitoimikunnan asettamispäätös OM 32/41/2003

Valmiuslainsäädännön tarkastelua perustuslain näkökulmasta. Valmiuslakitoimikunnan
välimietintö (Oikeusministeriö. Komiteamietintö 2004:1)

Ehdotus uudeksi valmiuslaiksi. Valmiuslakitoimikunnan mietintö (Oikeusministeriö.
Komiteamietintö 2005:2)

Tiivistelmä valmiuslakitoimikunnan mietinnöstä saaduista lausunnoista (Oikeusministe-
riö. Lausuntoja ja selvityksiä 2006:5)

HE 3/2008 vp

EV 71/2010 vp

L 1552-1559/2011

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeinen sisältö on valmistella esitys uudeksi valmiuslaiksi ja siihen liitty-
viksi laeiksi.

4. Organisointi

Valmistelija:

Vanhala, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 160 67761

5. Taustatietoja

Nykyinen valmiuslaki on tullut voimaan vuonna 1991, ja se on voimassa poikkeuslaki-
na. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kahdesti (PeVL 1/2000 vp ja PeVL 57/2002
vp) kiinnittänyt huomiota tarpeeseen selvittää mahdollisuuksia siihen, että valmiuslaissa
luovuttaisiin sääntelyn rakentumisesta lainsäädäntövallan delegointiin.

6. Aikataulu

Valmiuslaki ja siihen liittyvät lakiehdotukset (L 1552–1559/2011) tulevat voimaan
1.3.2012.

7. Vaikutukset

Valmiuslain uudistaminen selkeyttäisi poikkeusoloja koskevaa sääntelyä ja tekisi sen nykyistä avoimemmaksi. Muuten uudistuksella ei juurikaan ole vaikutuksia normaalioloissa. Poikkeusoloissa vaikutukset riippuisivat olennaisesti kriisin luonteesta (aseellinen hyökkäys, taloudellinen kriisi tai erittäin vakava suuronnettomuus).

8. Muut tiedot

OM 32/41/2003

OM033:00/2003

2 HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ

2.1 JULKISOIKEUDELLISIA SAAMISIA KOSKEVAN YLEISEN HALLINTO-OIKEUDELLISEN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Arvioidaan tarvetta laatia hallituksen esitys, joka koskee julkisoikeudellisten saatavien vanhentumista, korkoa ja kuittausta sekä perusteettoman edun palautusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriössä virkatyönä suoritettuja selvityksiä aihealueesta 1980-luvulta alkaen.

Hallintolakihankkeen asiakirjat.

Julkisoikeudelliset velkasuhteet – yleislainsäädännön tarve (Oikeusministeriön julkaisu 2004:9).

3. Keskeinen sisältö

Viime vuosina on uudistettu muun ohella korkolainsäädäntöä ja vanhentumislainsäädäntöä sekä tehty merkittäviä muutoksia ulosottolainsäädäntöön. Julkisoikeudellisten saamisten osalta on merkittävästi uudistettu lähinnä vain harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskevaa lainsäädäntöä. Muiden julkisoikeudellisten saamisten oikeudelliset peruskysymykset, kuten saatavan vanhentumissääntely, korkoseuraamukset, kuittausedellytykset sekä perusteettoman edun palauttamista koskeva sääntely on voimassa olevassa lainsäädännössä säännelty epäyhtenäisesti ja puutteellisesti.

Lainsäädännön uudistuksella pyritään ratkaisemaan näitä kysymyksiä oikeusjärjestyksen jo tapahtuneeseen kehittämistyöhön soveltuvalla tavalla sekä ottaen huomioon julkisoikeudellisiin saamisiin liittyvät erityissääntely- ja oikeusturvatarpeet.

4. Organisointi

Ensi vaiheessa on laadittu arviomuistio, jonka pohjalta päätetään jatkotoimista.

Valmistelija:

Manninen, Sami, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 09 160 67690

5. Taustatietoja

Julkisoikeudellisten saamisten erityiskysymykset erotettiin hallintolakia valmisteltaessa myöhemmin mahdollisesti toteutettavaksi hankkeeksi.

6. Aikataulu

Arviomuistio on valmistunut elokuussa 2004.

Arviomuistiosta on pyydetty lausunnot 11.2.2005 mennessä.

Jatkotoimista päätetään vaalikaudella 2011–2014.

7. Vaikutukset

Taloudellisia ja muita vaikutuksia ei voida tämentää tässä vaiheessa.

8. Muut tiedot

OM 19/41/2004

OM059:00/2004

2.2 HALLINTOLAINKÄYTÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on jatkaa hallintolainkäytön kehittämistä oikeusministeriön oikeuspolitiikan strategian mukaisesti niin, että oikeusongelmiin saadaan ratkaisu nykyistä joutuisammin, monipuolisemmin ja edullisemmin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

- Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän väliraportti 1.5.2000 ja loppuraportti 30.11.2001
- Hallintolainkäytön kehittämisohjelma 2004–2007 (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2004:10) sekä muistio 19.9.2005 ohjelman tilanteesta syksyllä 2005
- Hallintolainkäytön kehittämistarpeita. Näkökohtia lainvalmistelun pohjaksi (Oikeusministeriön julkaisu 2006:4)
- Hallintolainkäyttötoimikunnan asettamiskirje 26.9.2007 taustamuistioineen
- Passiivisuustyöryhmän muistio sääntelyvaihtoehdoista 4.4.2008
- Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuojakeinot käsittelyn viivästyessä. Passiivisuustyöryhmän mietintö (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:5)
- Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti hallintotuomiois-
tuinten lainkäyttöhenkilökunnan kyselystä (Oikeusministeriön lausuntoja ja
selvityksiä 2008:18)

- Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuojakeinot käsittelyn viivästyessä. Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:8)
- Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti kyselystä asiamiehille ja avustajille (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:17)
- Hallintolainkäytön kehittäminen. Prosessityöryhmän välimietintö (Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2009:19)
- Hallintolainkäytön kehittäminen. Lausuntotiivistelmä prosessityöryhmän välimietinnöstä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 63/2010)
- Tehtävien jako hallintotuomioistuinten kesken. Hallintolainkäytön tasotyöryhmän mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 78/2010)
- Tehtävien jako hallintotuomioistuinten kesken. Lausuntotiivistelmä tasotyöryhmän mietinnöstä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 30/2011)
- Oikeudenkäynti hallintoasioissa. Prosessityöryhmän mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 4/2011)
- Oikeudenkäynti hallintoasioissa. Tiivistelmä prosessityöryhmän loppumietinnöstä saaduista lausunnoista (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 40/2011)

3. Keskeinen sisältö

Hallintolainkäyttötoimikunnan ja sen kanssa yhteistyössä toimineiden työryhmien tehtävänä on ollut laatia ehdotukset seuraavista asiakokonaisuuksista:

1. oikeussuojakeinot hallintoviranomaisen passiivisuustilanteissa
2. hallintolainkäytön yleisten menettelysäännösten uudistaminen
3. eri hallintotuomioistuintasojen tehtävät ja asema hallinnon oikeussuojajärjestelmässä.

Ehdotusten laatimisessa on tullut ottaa huomioon hallintolainkäyttölain soveltamisesta saadut käytännön kokemukset, hallintotoiminnassa tapahtuneet muutokset sekä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellytysten täsmentyminen kansanvälisten tuomioistuinten ratkaisukäytännössä. Työssä on tullut ottaa huomioon muut hallintolainkäytön kehittämishankkeet. Hallintolainkäyttöä on tullut tarkastella kokonaisuutena, johon kuuluvat hallintotuomioistuinten lisäksi erityistuomioistuimet ja lautakuntatyypiset muutoksenhakuelimet.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Attila, Eeva, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
p. 09 1606 7674

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
p. 09 160 67692

Pitkäranta, Ann-Mari, kehittämisspällikkö, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto,
p. 09 1606 7915

5. Taustatietoja

Hallintolainkäyttölaki (586/1996) tuli voimaan 1.12.1996. Hallintolainkäytön kehittämistarpeita on tarkasteltu edellä (kohdassa 2) mainituissa asiakirjoissa ja lisäksi esimerkiksi oikeusturva-asiain neuvottelukunnan vuosikertomuksissa 2001–2002 ja 2002–2003 sekä tuomioistuineläytöksen kehittämiskomitean mietinnössä (KM 2003:3).

Oikaisuvaatimusjärjestelmän kehittämistä koskevat hallintolain (434/2003) ja hallintolainkäyttölain muutokset (lait 581 ja 582/2010) tulivat voimaan 1.8.2010.

6. Aikataulu

Passiivisuustyöryhmän toimikausi on päättynyt 30.9.2008. Työryhmä on antanut mietinnön (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:5). Mietinnöstä saaduista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:8).

Prosessityöryhmän toimikausi on päättynyt 31.12.2010. Työryhmä on antanut väli-mietinnön vuoden 2009 lopussa (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2009:19) ja loppumietinnön vuoden 2010 lopussa (Oikeusministeriön mietintö ja lausuntoja 4/2011). Mietinnöistä saaduista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmät (Oikeusministeriön mietintö ja lausuntoja 63/2010 ja Oikeusministeriön mietintö ja lausuntoja 40/2011).

Hallintolainkäytön tasotyöryhmän toimikausi on päättynyt 31.10.2010. Työryhmä on antanut mietinnön (Oikeusministeriön mietintö ja lausuntoja 78/2010). Mietinnöstä saaduista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön mietintö ja lausuntoja 30/2011).

Toimikunnan toimikausi on päättynyt 31.12.2010. Työryhmien mietinnöt on valmisteltu yhteistyössä toimikunnan kanssa, joten toimikunta ei anna erillistä mietintöä. Ehdotusten jatkovalmistelu on vireillä oikeusministeriössä.

Tavoitteena on antaa vuoden 2012 valtiopäiville hallituksen esitys oikeussuojakeinoista hallintoasian käsittelyn viivästyessä (viranomaisen passiivisuus). Vuoden 2012 valtiopäiville on tarkoitus antaa myös hallituksen esitys oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain muuttamisesta niin, että sen soveltamisala laajennetaan hallintotuomioistuimiin ja erityistuomioistuimiin.

Tasotyöryhmän ja prosessityöryhmän ehdotusten jatkovalmistelun tarkempaa aikataulua on tarpeen vielä arvioida. Tavoitteena on toteuttaa uudistukset vaalikaudella 2011–2014.

7. Vaikutukset

Hallintolainkäytön järjestelmän ja menettelyn kehittämisellä parannetaan kansalaisten oikeusturvaa sekä tehostetaan hallintotuomioistuinten ja muiden hallintolainkäyttöelinten toimintaa.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2007

OM029:00/2007

3 INFORMAATIO-OIKEUS

3.1 HENKILÖTIETOLAINSÄÄDÄNNÖN SEURANTA JA ARVIOINTI

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on arvioida henkilötietolain (523/1999) toimivuus henkilötietojen käsittelyä sääntelevänä yleislakina, erityissäännösten tarpeellisuus ja merkitys sekä varmistaa lainsäädännön toimivuus ja johdonmukaisuus. Edelleen tavoitteena on lainsäädännön selkiyttäminen ja sitä kautta velvollisuuksien ja oikeuksien parempi toteutuminen.

Ensimmäisessä vaiheessa laaditaan suunnitelma henkilötietolain soveltamiskäytännön ja sen vaikutusten selvittämisestä. Samalla kartoitetaan erityislainsäädäntö ja sen suhde henkilötietolakiin sekä Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin. Myöhemmässä vaiheessa arvioidaan laadittujen selvitysten pohjalta tarvittavat lainsäädäntö- ja muut toimenpiteet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tehtävänä on laatia perusmuistio tietosuojalainsäädännön nykytilasta, säädöspoliittisista linjauksista sekä tarvittavista lainsäädäntö- ja muista toimenpiteistä. Muistiota laadittaessa tulee keskittyä keskeisimpiin henkilörekistereihin ja niitä koskevien sääntelyjen analysointiin. Sädöspoliittisia linjauksia tehtäessä on arvioitava erityislainsäädännön tarve sekä erityissääntelyssä noudatettavat periaatteet. Tavoitteena on, että eri hallinnonalojen erityissäädökset ovat yhdensuuntaiset henkilötietolain ja EU:n henkilötietodirektiivin kanssa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 160 67693

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 09 160 67695

5. Taustatietoja

Oikeusturva-asiain neuvottelukunta on toimintakertomuksessaan (oikeusministeriön julkaisu 2005:12) vuodelta 2005 esittänyt, että tietosuojaan liittyvän sääntelyn toimeenpanosta ja käytännön toteutumisesta tehtäisiin samanlainen empiirinen selvitys kuin julkisuuslaista tehtiin vuosina 2000–2003.

6. Aikataulu

Perusmuistio asiasta laaditaan vuoden 2012 aikana.

7. Vaikutukset

Hankkeella pyritään tarpeettoman ja päällekkäisen sääntelyn tarkistamiseen ja sitä kautta myös kustannusten vähentämiseen.

8. Muut tiedot

OM 2/41/2003

3.2 TURVALLISUUSSELVITYKSIÄ KOSKEVAN LAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valmistelutyön tavoitteena on lainsäädännön kehittäminen siten, että henkilöstön sekä yritysten luotettavuus ja niiden toimitilojen turvallisuus voidaan tehokkaasti ja perusoikeudet huomioon ottavalla tavalla selvittää keskeisten yleisten ja yksityisten etujen suojaamiseksi.

Asiaa valmistelemaan asetettiin 1.10.2008 työryhmä. Työryhmän tuli säädösehdotustensa perusteeksi selvittää turvallisuusselvityslain yleinen ja turvallisuusselvitysmenettelyn erityinen soveltamisala ottaen huomioon eri toimintoihin liittyvät turvallisuuden osatekijät sekä tarve henkilöstö- ja yritysturvallisuuden keinoin varmistaa yhteiskunnan kriittisten toimintojen suojaaminen.

Työryhmän tehtäväksi annettiin sen asettamisen jälkeen myös laatia muistio säännösetoduksineen terveydenhuollon ammattihenkilöiden taustojen selvittämisessä noudatettavista periaatteista. Muistio valmistui 14.6.2010.

Työryhmä jätti hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksensa oikeusministeriölle 31.1.2011. Työryhmän mietintö on ollut lausunnolla.

Oikeusministeriö asetti 4.4.2011 työryhmän selvittämään taustaselvityksiä koskevan lainsäädännön taloudellisia vaikutuksia. Työryhmän tuli laatia riittävän yksityiskohtaiset selvitykset taustaselvityslainsäädännön uudistamisen taloudellisista vaikutuksista siten, että niiden perusteella voidaan tehdä uudistuksen toteuttamisesta tarpeelliset päätökset ja toimenpiteet. Työryhmän tuli työnsä ensi vaiheessa selvittää taustaselvityslainsäädännön kokonaisuudistuksen vaikutuksia täytäntöönpanoviranomaisten resurssitarpeisiin. Työryhmä jätti tätä koskevan muistionsa oikeusministeriölle 29.6.2011.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviointimuistio 13.3.2008 OM 4/41/2006

Asettamispäätös 1.10.2008 OM 4/41/2006

Terveysturvallisuuden ammattihenkilöiden rikostaustojen selvittäminen. Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 57/2010

Turvallisuusselvityslainsäädännön uudistaminen. Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 8/2011

Asettamispäätös 4.4.2011 OM 6/41/2011

Muistio 29.6.2011

3. Keskeinen sisältö

Turvallisuusselvityksistä annettu laki (177/2002) tuli voimaan 1.9.2002, minkä vuoksi on asianmukaista selvittää, kohdistuuko lakiin välittömiä tarkistustarpeita. Erityisesti tulee selvittää, onko yritysturvaluusselvityksien käyttömahdollisuuksien oltava laajemmalla kuin mitä kansainvälisistä tietoturvaluusvelvoitteista annetussa laissa (588/2004) säädetään.

Uudistuksen yleisenä tavoitteena on tehostaa kokonaisturvallisuutta vahvistamalla yleistä turvallisuutta, edistämällä yritysturvaluusua ja kehittämällä tietoturvaluusua valtionhallinnossa. Tavoitteena on myös lähentää Suomen lainsäädäntöä vastaamaan kansainvälisesti noudatettavaa käytäntöä, tehostaa selvitysmenettelyä sekä tehdä se avoimemmaksi ja vuorovaikutteisemmaksi.

Tietoturvaluuden arviointilaitoksia sekä viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvaluuden arviointia koskevalla esityksellä pyritään edistämään yritysturvaluusua luomalla valvonta yritysten tietoturvaluusua arvioiville laitoksille sekä kehittämään valtionhallinnon tietoturvaluusua. Arviointilaitosten hyväksyntä ja valvonta, kuten myös viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvaluuden arviointi kuuluisi Viestintävirastolle.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p 09 160 67693

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 09 160 67695

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Tietoturvaluuden arviointilaitoksia ja viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvaluuden arviointia koskeva hallituksen esitys (HE 45/2011 vp) on ollut eduskunnan käsiteltävänä syksyllä 2011 ja eduskunnan hyväksymät lait tulevat voimaan 1.6.2012.

Tavoitteena on antaa taustaselvityksiä ja rikostaustaotteita koskeva hallituksen esitys valtiopäiville syysistuntokaudella 2012.

7. Vaikutukset

Hankkeen toteuttaminen edistää turvallisuusselvityslain toimivuutta sekä voi parantaa julkisyhteisön ja yritysten mahdollisuuksia huolehtia tietoturvallisuudesta.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2006
OM037:00/2008

OM6/41/2011
OM008:00/2011

3.3 EUROOPAN NEUVOSTON TIETOSUOJA-SOPIMUKSEEN (108) TEHDYN VALVONTAVIRANOMAISIA JA MAAN RAJAN YLI TAPAHTUVAA TIETOJEN SIIRTOA KOSKEVAN LISÄPÖYTÄKIRJAN HYVÄKSYMINEEN JA VOIMAANSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saada eduskunnan hyväksyminen Euroopan neuvoston yleissopimukseen yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä (SopS 36/1992) tehtyyn valvontaviranomaisia ja maan rajan yli tapahtuvaa tietojen siirtoa koskevaan lisäpöytäkirjaan sekä saattaa lisäpöytäkirja voimaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

HE 149/2011 vp.

3. Keskeinen sisältö

Euroopan neuvoston lisäpöytäkirja sisältää ne tietosuojan valvontaviranomaisia ja henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevat määräykset, joilla mainittua yleissopimusta on täydennettävä, jotta se olisi sopusoinnussa EU:n tietosuojadirektiivin 95/46/EY kanssa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Puurunen, Tapio, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 09 160 67639

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 09 160 67695

5. Taustatietoja

Suomi on allekirjoittanut lisäpöytäkirjan marraskuussa 2001.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle tammikuussa 2012.

7. Vaikutukset

–

8. Muut tiedot

OM 5/849/2011

OM032:00/2011

3.4 RIKOSASIOISSA TEHTÄVÄSSÄ POLIISI- JA OIKEUDELLISESSA YHTEISTYÖSSÄ KÄSITELTÄVIEN HENKILÖTIETOJEN SUOJAAMISESTA TEHDYN NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tulee laatia ehdotus tietosuojapuitepäätöksen kansallista täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi siltä osin kuin puitepäätös koskee henkilötietojen käsittelyä rikoksista syyttämiseksi ja rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi.

Työryhmä voi tarvittaessa laatia ehdotuksia puitepäätöksen täytäntöönpanemiseksi myös niiltä osin kuin puitepäätös koskee tulliviranomaisten suorittamaa henkilötietojen käsittelyä rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi ja selvittämiseksi.

Työryhmän ehdotus on laadittava hallituksen esityksen muotoon.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston puitepäätös 2008/977/YOS rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta

U 48/2005 vp

HaVL 2/2006 vp, PeVL 27/2006 vp, HaVL 54/2006 vp, HaVL 3/2007 vp ja HaVL 18/2007 vp

Asettamispäätös 16.3.2011 (OM 5/41/2011)

Määräajan jatkamista koskevat päätökset 15.6.2011 ja 14.12.2011 (OM 5/41/2011)

3. Keskeinen sisältö

Tietosuojapuitepäätöksen tarkoituksena on varmistaa korkeatasoinen suoja luonnollisten henkilöiden perusoikeuksille ja -vapauksille ja erityisesti oikeus yksityisyyteen henkilötietojen käsittelyssä rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä. Puitepäätös täydentää useita instrumentteja, joilla on lisätty yhteistyötä EU:n poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä rikosoikeuden alalla ja joiden tarkoituksena on lisätä rajat ylittävää tietojenvaihtoa. Puitepäätös sisältää muun muassa henkilötietojen käsittelyä koskevat yleiset säännökset sekä säännökset arkaluonteisten henkilötietojen käsittelystä, tietojen oikaisemisesta, poistamisesta ja suojaamisesta, rekisteröidyn informoinnista, vahingonkorvauksesta ja seuraamuksista. Puitepäätös koskee vain rajat ylittävää henkilötietojen käsittelyä. Suomi on kuitenkin päättänyt panna puitepäätöksen täytäntöön myös puhtaasti kansallisen henkilötietojen käsittelyn osalta.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 09 160 67836

Jäsenet:

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, kriminaalipoliittinen osasto

Väisänen, Merja, hallitussihteeri, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto

Jalkanen, Virpi, neuvotteleva virkamies, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Aalto, Tauno, toimialajohtaja, Oikeusrekisterikeskus

Lumme, Jere, ylitarkastaja, valtiovarainministeriö, vero-osasto

Suuripää, Keijo, poliisiylitarkastaja, sisäasiainministeriö, poliisiosasto

Puheenjohtaja toimii työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja

Tietosuojapuitepäätös perustuu Eurooppa neuvoston 4 marraskuuta 2004 hyväksymään Haagin ohjelmaan. Ohjelmassa komissiota kehoitetaan tekemään ehdotuksia jäsenvaltioiden välisen lainvalvontatiedon vaihdon helpottamiseksi. Ohjelmassa painotetaan, että ehdotuksissa on tarkoin otettava huomioon henkilötietojen suoja koskevat keskeiset periaatteet. Euroopan unionin neuvosto hyväksyi tietosuojapuitepäätöksen 27 päivänä marraskuuta 2008.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 16.3.2011–30.6.2011. Työryhmän määräaika on jatkettu 31.3.2012 saakka.

7. Vaikutukset

Tietosuojapuitepäätöksen täytäntöönpanolla vahvistetaan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja perusvapauksia ja erityisesti heidän oikeuttaan yksityisyyteen, kun henkilötietoja käsitellään rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi, selvittämiseksi tai niistä syyttämiseksi tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2011

OM002:00/2011

3.5 EUROOPAN UNIONIN TIETOSUOJALAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio antoi 4.11.2010 tiedonannon kattavasta lähestymistavasta henkilötietojen suojaan Euroopan unionissa. Komissio antaa vuonna 2012 säädösehdotuksia EU:n henkilötietojen suojaa koskevan säädöskehityksen modernisoinniksi kaikilla unionin toiminnan aloilla. Tavoitteena on henkilötietojen parempi suoja, korkeampi harmonisoinnin taso ja sisämarkkinoiden tukeminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2010) 609 lopullinen

Euroopan tietosuojavaltuutetun komission tiedonantoa koskeva lausunto 17.1.2011, 5366/11

E 119/2010 vp

HaVL 36/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Keskeisinä tavoitteina on yksilön oikeuksien ja sisämarkkinaulottuvuuden lujittaminen, rikosasioissa tehtävää poliisi- ja oikeudellista yhteistyötä koskevien tietosuojasääntöjen tarkistaminen, tietosuojan globaalien ulottuvuuden huomioon ottaminen ja tietosuojasääntöjen täytäntöönpanon valvonnan tehostaminen institutionaalisia järjestelyjä lujittamalla.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 160 67695

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, puh. 09 160 67836

5. Taustatietoja

Tekniikan nopea kehitys ja globalisoituminen ovat tuoneet mukanaan uusia haasteita henkilötietojen suojeluun. Henkilötietoja kerätään yhä kehittyneemmin keinoin, joita on entistä vaikeampi havaita. Näiden haasteiden vuoksi EU:n on luotava kattava ja johdonmukainen lähestymistapa, joka takaa, että yksilön tietosuojaa koskevaa perusoikeutta noudatetaan täysimääräisesti sekä EU:ssa että sen ulkopuolella.

6. Aikataulu

Neuvosto hyväksyi päätelmänsä komission tiedonannosta OSA-neuvoston kokouksessa 24.–25.2.2011 ja Euroopan parlamentti antoi päätöslauselmansa kattavasta lähestymistavasta henkilötietojen suojaan EU:ssa 6.7.2011.

Lainsäädäntöehdotus on valmisteltavana komissiossa, jonka on määrä antaa ehdotuksensa vuoden 2012 alkupuolella. Sen käsittely jatkunee useita vuosia.

7. Vaikutukset

Uudistus vahvistaisi henkilötietojen suojaa ja selkeyttäisi nykyistä henkilötietojen suojaa koskevaa sääntelyä.

8. Muut tiedot

OM2010-00422

EU/2010/1665

3.6 EUROOPAN UNIONIN JA AMERIKAN YHDYSVALTOJEN VÄLINEN HENKILÖTIETOJEN SUOJAA KOSKEVA SOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja USA:n välillä henkilötietojen suojasta, kun henkilötietoja siirretään ja käsitellään rikosten, mukaan lukien terrorismi, ehkäisemistä, tutkintaa, paljastamista ja syytteenpanoa varten rikosasioissa tehtävän poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön puitteissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

15851/09

17480/10 RESTREINT UE

E 9/2010 vp, HaVL 7/2010 vp ja HaVL 18/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taa-taan riittävä tietosuojan taso. Sopimuksen tarkoituksena on varmistaa yksilöiden perus-oikeuksien ja -vapauksien korkeatasoinen suoja ja erityisesti oikeus yksityisyyden suo-jaan henkilötietojen käsittelyssä, kun EU:n ja USA:n toimivaltaiset viranomaiset siirtä-vät ja käsittelevät henkilötietoja rikosten, mukaan lukien terrorismi, ehkäisemistä, tut-kintaa, paljastamista tai syytteenpanoa varten.

4. Organisointi

Valmistelija:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, puh. 09 160 67836

5. Taustatietoja

Henkilötietojen käsittely ja siirto katsotaan olennaiseksi osaksi rikosten ja terrorismin tehokasta torjuntaa. EU on lisännyt poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikos-asioissa USA:n kanssa vuoden 2001 terrori-iskujen jälkeen. Koska EU:n ja USA:n lä-hestymistavat henkilötietojen suojaan poikkeavat osin toisistaan, sopimuksella on tar-koitus varmistaa henkilötietojen riittävä suoja.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 3.12.2010 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Neuvottelut aloitettiin maaliskuussa 2011 ja ne jatkuvat vuonna 2012.

7. Vaikutukset

Sopimus takaisi selkeän ja yhdenmukaisen, oikeudellisesti sitovan viitekehyksen henki-lötietojen suojaa koskeville periaatteille. Sopimus, jolla varmistetaan henkilötietojen suoja ja yksityisyys, mahdollistaa EU:n ja USA:n tiiviimmän yhteistyön lainvalvonta-tarkoituksissa tapahtuvassa henkilötietojen vaihdossa ja helpottaa tulevia henkilötietojen siirtoa koskevia EU:n ja USA:n välisiä neuvotteluja.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaan-saattamista.

EU/2010/0702

3.7 EUROOPAN UNIONIN JA AMERIKAN YHDYSVALTOJEN VÄLINEN SOPIMUS LENTOYHTIÖIDEN PNR- ELI MATKUSTAJA-REKISTERITIE TOJEN SIIRTÄMISESTÄ JA KÄYTÖSTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja USA:n välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

16086/1/10 REV 1 RESTREINT UE
16086/1/10 REV 1 COR 1 (fi) RESTREINT UE
10453/11 RESTREINT UE
E 83/2010 vp, HaVL 28/2010 vp
U 29/2011 vp, U-jatkokirje 24.8.2011 OM2011-00343

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksella velvoitettaisiin lentoyhtiöt, joilla on varausjärjestelmiä EU:n jäsenvaltioiden alueella ja/tai siellä käsiteltyjä lentomatkustajia koskevia PNR-tietoja (passenger name record) siirtämään EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja USA:n toimivaltaiselle viranomaiselle käytettäväksi terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. USA puolestaan takaisi riittävän suojan lentomatkustajien henkilötiedoille.

4. Organisointi

Valmistelija:
Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, puh. 09 160 67836

5. Taustatietoja

USA:n lainsäädännön nojalla kaikkien matkustajaliikennettä USA:ssa tai USA:han harjoittavien lentoyhtiöiden on annettava USA:n sisäisen turvallisuuden ministeriölle sähköinen pääsy matkustajarekisteritietoihin (PNR) ennen kuin matkustaja saapuu USA:han tai lähtee sieltä. Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan riittävä tietosuojan taso.

6. Aikataulu

Neuvottelut on saatu päätökseen ja EU:n neuvosto on hyväksynyt sopimuksen allekirjoittamista koskevan päätöksen 13.12.2011. Neuvosto voi kuitenkin tehdä lopullisen päätöksen sopimuksen tekemisestä vasta kun Euroopan parlamentti on hyväksynyt sopimuksen. Parlamentti ottanee kantaa sopimuksen hyväksymiseen vuoden 2012 alkupuolella.

7. Vaikutukset

Sopimuksella torjutaan terrorismia, siihen liittyvää rikollisuutta ja muita vakavia kansainvälisiä rikoksia.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaansäätämistä. Euroopan unionin neuvosto voi tehdä päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä vasta saatuaan Euroopan parlamentin hyväksynnän.

EU/2010/1508

3.8 EUROOPAN UNIONIN JA KANADAN VÄLINEN SOPIMUS LENTOYHTIÖIDEN PNR- ELI MATKUSTAJAREKISTERITIE TOJEN SIIRTÄMISESTÄ JA KÄYTÖSTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja Kanadan välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

16085/1/10 REV 1 RESTREINT UE
16085/1/10 REV 1 COR 1 (fi) RESTREINT UE
E 85/2010 vp, HaVL 30/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksella velvoitettaisiin lentoyhtiöt, joilla on varausjärjestelmiä EU:n jäsenvaltioiden alueella ja/tai siellä käsiteltyjä lentomatkustajia koskevia PNR-tietoja (passenger name record) siirtämään EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja Kanadan toimivaltaiselle viranomaiselle käytettäväksi terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden

ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Kanada puolestaan takaisi riittävän suojan lentomat-
kustajien henkilötiedoille.

4. Organisointi

Valmistelija:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, puh. 09 160 67836

5. Taustatietoja

Kanadan lainsäädännön nojalla kaikkien matkustajaliikennettä Kanadasta tai Kanadaan harjoittavien lentoyhtiöiden on annettava Kanadan rajavirastolle sähköinen pääsy matkustajarekisteritietoihin (PNR) ennen kuin matkustaja saapuu Kanadaan. Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan riittävä tietosuojan taso.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 2.12.2010 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Neuvottelut on aloitettu ja ne on tarkoitus saada päätökseen vuoden 2012 alkupuolella.

7. Vaikutukset

Sopimuksella torjutaan terrorismia, siihen liittyvää rikollisuutta ja muita vakavia kansainvälisiä rikoksia.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaansaattamista. Euroopan unionin neuvosto voi tehdä päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä vasta saatuaan Euroopan parlamentin hyväksynnän.

EU/2010/1510

4 KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET

4.1 SAAMELAISTEN OIKEUDET ALKUPERÄISKANSANA OSALLISTUA SAAMELAISTEN KOTISEUTUALUEELLA ERITYISESTI MAANKÄYTTÖÄ KOSKEVAAN PÄÄTÖKSENTEKOON

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoitus on kehittää saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana erityisesti selkeyttämällä lainsäädäntöä saamelaisten oikeudesta osallistua saamelaisten kotiseutualueella olevien maa- ja vesialueiden käyttöä koskevaan päätöksentekoon. Tarkoitus on luoda näiltä osin edellytykset ILO:n alkuperäiskansoja koskevan yleissopimuksen n:o 169 ratifiointille.

2. Hankkeeseen liittyviä asiakirjoja

Selvitysmies Pekka Vihervuori: Maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin kohdistuvat oikeudet saamelaisten kotiseutualueella. ILO:n alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen edellyttämät saamelaisten maahan ja vesiin kohdistuvia oikeuksia koskevat muutosehdotukset (Oikeusministeriön yleisen osaston julkaisu 3/1999)

Saamelaistoimikunnan asettamispäätös (OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000)

Lausunto maanomistusoloista ja niiden kehityksestä saamelaisten kotiseutualueella, Oikeustieteen tohtori Juhani Wirilander 8.8.2001

Saamelaistoimikunnan mietintö (KM 2001:14)

Lausuntoyhteenvedo ja tiivistelmä saamelaistoimikunnan mietinnöstä 3.5.2002

Luonnos hallituksen esitykseksi, pdf, 35 s.

Lausuntoyhteenvedo ja tiivistelmä hallituksen esitysluonnoksesta 18.9.2002

Saamelaiskäräjien maanomistustyöryhmän selvitys saamelaisten kotiseutualueen maakysymyksessä, I osamietintö, syyskuu 2002

Tarjouspyyntö 21.10.2002 Oikeudellis-historiallisesta tutkimuksesta

Pöytäkirja tapaamisesta 19.12.2002 oikeusministeriön ja saamelaiskäräjien edustajien välillä, 24.1.2003

Tutkimussopimus oikeusministeriön sekä Oulun yliopiston ja Lapin yliopiston välillä, 28.1.2003

Oikeusministeriön päätös lisäajan myöntämisestä tutkimukselle, 28.6.2004

Yhteispohjoismaisen asiantuntijaryhmän ehdotus saamelaisopimukseksi valmistui (tiedote 16.11.2005)

Toimeksianto 10.10.2005, OM 2/559/2005

Asiantuntijamääräys 1.3.2006, OM 2/559/2005

Tutkimusraportit, Oikeusministeriön julkaisut 2006:5, 2006:6, 2006:7 ja 2006:8 sekä Juridica Lapponica 32.

3. Keskeinen sisältö

Saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana kehitetään selkeyttämällä lainsäädäntöä saamelaisten kotiseutualueella olevien maa- ja vesialueiden käyttöä koskevan päätöksenteon osalta.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Kurkinen, Mirja, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 09 160 67621

Busck-Nielsen, Camilla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 160 67694

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitus on ohjelmassaan asettanut tavoitteeksi ratifioida ILO:n sopimus nro 169.

6. Aikataulu

Vaalikausi 2011–2014.

7. Vaikutukset

Vahvistaa saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana saamelaisten kotiseutualueella sekä luo omalta osaltaan edellytykset ILO:n sopimuksen n:o 169 ratifiointille.

8. Muut tiedot

OM 1/559/2005

5 AHVENANMAA

5.1 AHVENANMAAN ITSEHALLINTOLAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella säännösehdotukset Ahvenanmaan maakuntapäivien osallistumisesta Lissabonin sopimuksen mukaiseen toissijaisuusvalvontaan. Säännökset lisättäisiin Ahvenanmaan itsehallintolakiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toissijaisuusperiaatteen merkitystä Ahvenanmaan maakuntapäivien kannalta on käsitelty oikeusministeriön työryhmämietinnössä 2005:9. Hallitus on esityksessään 23/2008 vp, s. 129 ilmoittanut tarkoituksena olevan antaa erillinen esitys Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamisesta toissijaisuusperiaatteen osalta.

3. Keskeinen sisältö

Itsehallintolain 59 a §:ään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa maakuntapäiville annettaisiin sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa mahdollisuus ilmoittaa eduskunnalle käsityksensä siitä, onko Euroopan unionissa valmisteltu ehdotus säädökseksi toissijaisuusperiaatteen mukainen.

4. Organisointi

Valmistelija:

Palmgren Sten, lainsäädäntöneuvos, p. 09 160 67745

5. Aikataulu

Laki (1115/2011) tuli voimaan 1.12.2011.

6. Vaikutukset

Luodaan menettelytapa, jolla maakuntapäivät voi eduskunnalle ilmaista käsityksensä toissijaisuusvalvonnasta EU:lle kuuluvissa lainsäädäntöasioissa, jotka itsehallintolain mukaan ovat maakunnan lainsäädäntövallassa. Ehdotettu menettelytapa edellyttäisi, että eduskunta saattaisi maakuntapäivien kannan Euroopan unionin toimielinten tietoon.

7. Muut tiedot

OM 2/08/2010

5.2 TASAVALLAN PRESIDENTIN ASETUS ELÄINTEN TUNNISTAMISEN JA REKISTERÖINNIN VALVONTAAN LIITTYVIEN HALLINTOTEHTÄVIEN HOITAMISESTA AHVENANMAAN MAAKUNNASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä oli sopimusasetuksella siirtää valtakunnan viranomaisille kotieläinten tarttuvien tautien torjuntaan liittyvät eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevat hallintotehtävät, joista Ahvenanmaan maakunnan hallitus tai muu maakuntalailla määrätty viranomainen huolehtii Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 30 §:n 8 kohdan nojalla.

2. Keskeinen sisältö

Edellä mainitut hallintotehtävät on sopimusasetuksella siirretty valtakunnan viranomaisille siten, että Ahvenanmaan valtionvirasto suorittaa maakunnassa paikalla tehtävät tarkastukset ja Elintarviketurvallisuusvirasto vastaa maakunnassa tarkastettavien maatilojen otoksen valinnasta.

3. Organisointi

Valmistelija:

Groop-Bondestam, Janina, neuvotteleva virkamies, p. 09 160 67686.

4. Aikataulu

Asetus (1540/2011) tuli voimaan 1.1.2012.

5. Vaikutukset

Turvataan, että asetuksessa tarkoitettu asioiden käsittely maakunnassa perustuu parhaaseen käytettävissä olevaan osaamiseen.

6. Muut tiedot

OM 59/08/2011

5.3 UUDEN LAIN SÄÄTÄMINEN AHVENANMAAN MAAKUNNAN MAAKUNNAVUODINVIRASTOSTA

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on laatia ehdotus uudeksi laiksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 18.10.2011 JM 5/36/2011

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän on laadittava säännökset, jotka ovat tarpeen uudessa laissa ottaen huomioon muun muassa ulosottoimen hallintoa koskevat nykysäädökset ja niihin valmisteilla olevat mahdolliset muutokset. Työryhmän on laadittava ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Säädösvalmistelutyössään työryhmän on otettava huomioon Ahvenanmaan erityisasema.

4. Organisointi

Työryhmä

Puheenjohtaja:

Hallitusneuvos Kari Liede, oikeusministeriö

Jäsenet:

Maakunnanvouti Bernt-Johan Jansson, Ahvenanmaan maakunnan maakunnandinvirasto

Kihlakunnanvouti Janne Nyman, Varsinais-Suomen ulosottovirasto

Ylitarkastaja Rita Heinola, Valtakunnandinvirasto

Rita Heinola toimii myös työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja

Ulosottoaaren (705 /2007) 1 luvun 13 §:n 3 momentti sisältää viittauksen, jonka mukaan paikallisesta ulosottoviranomaisesta Ahvenanmaan maakunnassa säädetään erikseen.

Ahvenanmaan maakunnan ulosotto-organisaatiosta on säädetty erillislailla, lailla Ahvenanmaan maakunnan maakunnandinvirastosta (898/1979). Näin ollen ulosottoaaren 1 luvun säännökset eivät vaikuta Ahvenanmaan ulosottoimen paikalliseen järjestämiseen. Ulosottoaarta muutoin sovelletaan ulosottomenettelyyn Ahvenanmaan maakunnassa samaten kuin ulosottomenettelystä annettua asetusta (1322/ 2007).

Maakunnandinvirastosta annettu laki tuli voimaan 1.4.1980 (muutokset 471/1986 ja 1636/1991). Laissa säädetään, että Ahvenanmaan maakunnassa on oikeusministeriön

alainen maakunnanvoudinvirasto ja sen päällikkönä toimii maakunnanvouti ja hänen apunaan avustavia ulosottomiehiä.

Vuonna 2008 voimaan tulleen ulosottokaaren ja vuonna 2010 voimaan tulleen Valtakunnanvoudinvirastosta annetun lain (519/2009) nojalla maakunnanvoudinvirasto kuuluu oikeusministeriön hallinnonalaan ja on Valtakunnanvoudinviraston alainen.

Maakunnanvoudinvirastoa koskevan lain 3 §:n 1 momentin ja 5 §:n asetuksenantovaltuudet ovat jossain määrin suppeat uuden asetuksen antamiselle, koska säännökset ovat ajalta ennen nykyistä perustuslakia. Valtuutus katsottiin kuitenkin riittäväksi uuden maakunnanvoudinvirastoa koskevan asetuksen antamiseen. Uudessa asetuksessa sen säännökset yhdenmukaistettiin mahdollisimman pitkälti ulosottoimen hallinnosta annetun asetuksen (1321/2007) kanssa. Maakunnanvoudinvirastoa koskeva asetus on annettu 25.8.2011 ja se tuli voimaan 1.10.2011.

6. Aikataulu

Työryhmän tulee saada työnsä päätökseen 31.3.2012 mennessä.

7. Yhteyshenkilö

Hallitusneuvos Kari Liede, puh. 050 338 0589

6 HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS

6.1 ADOPTIOLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on ajanmukaistaa adoptiota koskeva lainsäädäntö ja saattaa kansallisesti voimaan lasten adoptiota koskeva Euroopan neuvoston uudistettu yleissopimus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio

Lausuntotiivistelmä 10.3.2008 (Oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2008:7)

Asettamispäätös

Työryhmän mietintö 17.12.2010 (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 84/2010)

Lausuntotiivistelmä 21.6.2011 (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 34/2011)

Hallituksen esitys 47/2011

Eduskunnan vastaus 84/2011

3. Keskeinen sisältö

Adoptiota koskeva lainsäädäntö uudistetaan kokonaisuudessaan. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on edistää lapsen edun toteutumista adoptioasioissa.

Uusilla säännöksillä mm. kehitetään kotimaista adoptioprosessia, muutetaan adoptioasioita käsittelevien viranomaisten organisoitua, tuodaan ilman palvelunantajaa tapahtuvat kansainväliset adoptiot lupamenettelyn piiriin sekä luodaan mahdollisuus vahvistaa tuomioistuimessa, että adoptiolapsella on oikeus pitää yhteyttä aikaisempaan vanhempaansa adoption jälkeen.

4. Organisointi

Valmistelijat

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7719

Määttänen, Laura, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7666

5. Taustatietoja

Lapseksiottamista koskeva laki (153/1985) tuli voimaan vuonna 1985. Sitä uudistettiin laajajhkosti vuonna 1997 (175/1996), mm. jotta Haagin vuoden 1993 yleissopimus kansainvälisistä adoptioista voitiin saattaa Suomessa voimaan.

Uudistuksen taustalla olevia yhteiskunnallisia ja oikeudellisia kehityspiirteitä on selostettu hallituksen esityksen s. 18–21.

6. Aikataulu

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset 7.12.2011. Uudistus tulee voimaan 1.7.2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Hankkeen vaikutuksia on kuvattu hallituksen esityksen s. 30–34.

8. Muut tiedot

OM 16/41/2007

OM014:00/2008

6.2 ISYSSLAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on isyyslain ajanmukaistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

OMSO 37/2011 Arviomuistio isyyslain uudistamistarpeista
(Oikeusministeriö, selvityksiä ja ohjeita 37/2011)

3. Keskeinen sisältö

Isyyslain säännösten ajanmukaistaminen ottaen huomioon lainsäädäntöympäristöä, perherakenteita ja isyystutkimusmenetelmiä koskevat muutokset.

4. Organisointi

Valmistelijat

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7703

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7721

5. Taustatietoja

Isyyslaki vahvistettiin vuonna 1975 ja saatettiin voimaan isyyslain voimaantulosta annetulla lailla (701/1975) lokakuun alusta 1976. On tarpeen selvittää, miltä osin isyyslain säännökset ovat yhteiskunnan muutosten seurauksena vanhentuneet ja ovatko muutokset synnyttäneet uusia suojan arvoisia tarpeita, joihin nykylainsäädäntö ei vastaa.

6. Aikataulu

Lausuntokierros arviomuistiosta järjestettiin syksyllä 2011. Jatkovalmistelua varten asetetaan työryhmä keväällä 2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Vanhemmuutta koskevat säännökset vastaisivat entistä paremmin nykyisiä arvostuksia ja tätä koskevat selvitykset voitaisiin toteuttaa nykyistä joustavammin.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2011

OM018:00/2011

6.3 ASETUSEHDOTUS (EU) KANSAINVÄLISISTÄ PERINTÖASIOISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia yhdenmukaiset säännöt kansainvälistä perintöoikeutta koskevista kysymyksistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 65, vihreä kirja

E-kirjelmä 75/2005 vp

KOM(2009) 154, asetusehdotus

U 84/2009 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksessa ehdotetaan säännöksiä toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten ja virallisten asiakirjojen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta. Keskeisenä liittymäperusteena olisi sekä toimivaltasäännöksissä että sovellettavaa lakia koskevissa säännöksissä perinnönjättäjän viimeinen asuinpaikka. Ehdotetun eurooppalaisen perintötodistuksen tavoitteena on helpottaa kansainvälisten perintöasioiden nopeaa ratkaisua siten, että perintötodistus olisi hyväksyttävä kaikissa jäsenvaltioissa todisteena perillisten ja testamentinsaajien asemasta sekä testamentin toimeenpanijoiden ja muiden pesänhoitajien valtuuksista.

4. Organisointi

Valmistelijat

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, 09 1606 7703

Kemppainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, 09 1606 7721

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusehdotus annettiin syksyllä 2009 ja sitä koskevia neuvotteluja käydään neuvoston työryhmässä. Joulukuussa 2011 työryhmässä saavutettiin yhteisymmärrys lähes koko asetuksen sisällöstä. Avoinna olevista asioista jatketaan työryhmävalmistelua keväällä 2012. Euroopan parlamentti antanee lausuntonsa asiassa helmikuussa 2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Helpottaisi sellaisten perintöasioiden hoitamista, joilla on liittymiä yhtä useampaan jäsenvaltioon.

8. Muut tiedot

OM 11/482/2005

EU/2009/1390

6.4 ASETUSEHDOTUKSET (EU) TUOMIOISTUIMEN TOIMIVALLASTA, SOVELLETTAVASTA LAISTA SEKÄ PÄÄTÖSTEN TUNNUSTAMISESTA JA TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA AVIOVARALLISUUS-SUHTEITA JA REKISTERÖITYJEN PARISUHTEIDEN VARALLISUUSOIKEUDELLISIA VAIKUTUKSIA KOSKEVISSA ASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia yhdenmukaiset säännöt avioliiton ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevista kansainvälisyksityisoikeudellisista kysymyksistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2006) 400 lopullinen, vihreä kirja

E-kirjelmä 134/2006 vp

KOM(2011) 126, asetusehdotus aviovarallisuussuhteista

KOM(2011) 127, asetusehdotus rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteista

U 8/2011

3. Keskeinen sisältö

Hanke sisältää kaksi erillistä ehdotusta, joista toinen käsittelee avioliiton varallisuussuhteita ja toinen rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita. Asetusehdotuksissa ehdotetaan säännöksiä tuomioistuinten toimivallasta, sovellettavasta laista sekä päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliiton ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevissa asioissa. Ehdotukset kuuluvat kansainvälisen perheoikeuden alaan. Olennaisin ero ehdotusten välillä on, että kansainvälisille aviopareille annetaan mahdollisuus valita, minkä maan lakia heidän varallisuuteensa sovelletaan puolison kuollessa tai liiton päättyessä eroon. Rekisteröityjen parisuhteiden osalta sovelletaan sen maan lakia, jossa suhde on rekisteröity.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7721

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7703

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusehdotukset annettiin maaliskuussa 2011 ja niitä koskevat neuvottelut alkoivat huhtikuussa 2011 neuvoston työryhmässä.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhdenmukaistaisi avioliiton ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevat kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset EU-maissa.

8. Muut tiedot

OM 6/482/2006

EU/2011/0858

6.5 ELATUSAPUJEN PERINTÄÄ KOSKEVA YLEISSOPIMUS JA LAINVALINTAA KOSKEVA PÖYTÄKIRJA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saattaa voimaan Haagin vuoden 2007 elatusapuyleissopimus ja sitä täydentävä pöytäkirja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sopimukseen liittyviä asiakirjoja on Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteessa http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.listing

KOM (2009) 373, Komission ehdotus

U 56/2009 vp

Päätös 2009/941/EU (Pöytäkirjan hyväksyminen)

Päätös 2011/220/EU (Yleissopimuksen allekirjoittaminen)

Päätös 2011/432/EU (Yleissopimuksen hyväksyminen)

3. Keskeinen sisältö

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa tehtiin 2007 elatusapujen perintää koskeva yleissopimus, jolla on tarkoitus korvata New Yorkissa vuonna 1956 tehty yleissopimus elatusavun perimisestä ulkomailla sekä Haagissa vuosina 1958 ja 1973 tehdyt elatusapupäätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat yleissopimukset. Samalla tehtiin elatusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskeva pöytäkirja.

Yleissopimus sisältää määräyksiä hallinnollisesta yhteistyöstä elatusavun perintää koskevissa asioissa sekä toisessa sopimusvaltiossa annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Sovellettavaa lakia koskeva pöytäkirja sisältää määräykset elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kemppainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7721

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7703

5. Taustatietoja

—

6. Aikataulu

EU on ratifioinut lainvalintapöytäkirjan huhtikuussa 2010. Yleissopimus on allekirjoitettu EU:n puolesta huhtikuussa 2011 ja päätös sopimuksen hyväksymisestä on tehty heinäkuussa 2011. Yleissopimuksen ratifiointi tapahtuu myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

Parannetaan mahdollisuuksia elatusapujen kansainväliseen perintään.

8. Muut tiedot

OM 5/85/2006

6.6 VIHREÄ KIRJA (EU) VIRANOMAISTEN ASIAKIRJOJEN VAPAASTA LIKKUVUUDESTA JA VÄESTÖREKISTERITIE TOJEN VAIKUTUSTEN TUNNUSTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia säädösehdotukset viranomaisten asiakirjojen vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi sekä väestörekisteritietojen vaikutusten tunnustamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2010) 747, vihreä kirja
E 163/2010 vp.

3. Keskeinen sisältö

Vihreän kirjan tarkoituksena on käynnistää kuuleminen viranomaisten asiakirjojen vapaata liikkuvuutta ja väestörekisteritietojen vaikutusten tunnustamista koskevista kysymyksistä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7721

Silvola Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7703

5. Taustatietoja

Komissio julkaisi vuosina 2007 ja 2008 selvitykset ongelmista, joita kansalaiset kohtavat, kun he ovat velvollisia vahvistuttamaan toisen jäsenvaltion viranomaisten antamia asiakirjoja, tai jotka liittyvät kansalaisten henkilö- tai perheoikeudelliseen asemaan.

Eurooppa-neuvosto on pyytänyt Tukholman-ohjelman puitteissa komissiota jatkamaan näiden selvitysten jatkotoimia, jotta oikeus vapaaseen liikkuvuuteen toteutuisi täysimääräisesti.

6. Aikataulu

Kuulemisaika vihreästä kirjasta päättyi 10.5.2011. Säädösehdotukset annettaneen vuonna 2013.

7. Hankkeen vaikutukset

Yksinkertaistaisi viranomaisten asiakirjojen vahvistamismenettelyitä ja yhdenmukais-taisi väestörekisterimerkintöjen vaikutuksia koskevia kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia säännöksiä.

8. Muut tiedot

OM 1/482/2011

EU/2010/1877

6.7 SIIJAISYNNYTYSJÄRJESTELYT

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on sijaissyntyä koskevan lainsäädännön muutostarpeiden arviointi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön lausuntopyyntö (OM 24/41/2010, 21.12.2010) sosiaali- ja terveysministeriön valtakunnalliselle sosiaali- ja terveysalan eettiselle neuvottelukunnalle (ETENE).

Valtakunnallisen sosiaali- ja terveysalan eettisen neuvottelukunnan lausunto 28.9.2011.

3. Keskeinen sisältö

Sijaissyntyjärjestelyjä koskevan lainsäädännön muutostarpeiden arviointi.

4. Organisointi

Valmistelija:

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7703

Kemppainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7721

5. Taustatietoja

Oikeusministeriön pyysi 21.12.2010 sosiaali- ja terveysalan eettiseltä neuvottelukunnalta lausuntoa siitä, onko sijaissynnytyksen kieltäminen hedelmöityshoitolailla (1237/2006) vuonna 2007 ja siihen liittyvät tosiasialliset käytännöt muuttaneet sen aiempaa arviota sijaissynnytykseen liittyvistä eettisistä näkökohdista ja suositusta sijaissynnytyksen käytön sääntelyksi. ETENE antoi 28.9.2011 lausunnon, jonka mukaan se näkee sijaissynnytyshoidon sallivassa toiminnassa nyt enemmän myönteisiä vaikutuksia kuin hoidoista kuvatuissa ongelmissa tai hoitojen kieltämisessä. Joissakin yksittäisissä tapauksissa lapsettomuuden hoito sijaissynnytyksen avulla voisi neuvottelukunnan näkemyksen mukaan olla eettisesti hyväksyttävää.

6. Aikataulu

Mahdollisista jatkotoimista päätetään sen jälkeen, kun on kuultu eri tahojen näkemykset mahdollisista lainsäädännön muutostarpeista.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 24/41/2010

7 VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA

7.1 JULKISYHTEISÖN VAHINGONKORVAUSVASTUU

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on julkisyhteisöjen vahingonkorvausvastuuta koskevan lainsäädännön uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitys vahingonkorvauslain uudistamistarpeesta (selvitysraportti OM/23.6.1998)

Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuu (Oikeusministeriö, selvityksiä ja ohjeita 59/2010)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 10/2011)

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on saattaa ajan tasalle julkisyhteisön korvausvastuuta koskevat vahingonkorvauslain säännökset.

4. Organisointi

Valmistelijat

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7719

Määttänen, Laura, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7666

5. Taustatietoja

Hanke liittyy vuonna 1998 aloitettuun vahingonkorvauslain uudistamiseen. Henkilövahinkojen korvaamista koskeva sääntely uudistettiin vuoden 2006 alusta. Puhtaan varallisuusvahingon korvaussääntelyn osalta puolestaan päädyttiin vuonna 2003 siihen, ettei tarvetta lainsäädäntömuutoksiin ole.

6. Aikataulu

Oikeusministeriön ulkopuoliselta selvitysmieheltä sääntelyn uudistamistarpeesta tilaama selvitys on ollut lausunnolla ja lausuntopalautteesta on laadittu tiivistelmä. Hankkeen valmistelun jatkamisesta päätetään vuoden 2012 alkupuolella.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 19/41/2007

7.2 UUDISTETUN MAKSUVIIVÄSTYSDIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO JA PERINTÄLAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistetun maksuviivästyisdirektiivin (2011/7/EU) kansallinen täytäntöönpano ja saatavien perinnästä annetun lain (513/1999, nk. perintälaki) uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 28.3.2011

Työryhmän mietintö 21.12.2011 (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 54/2011)

3. Keskeinen sisältö

Hankkeessa valmistellaan säännökset, jotka ovat tarpeen uudistetun maksuviivästyisdirektiivin täytäntöön panemiseksi. Direktiivin tarkoituksena on torjua nykyistä tehokkaammin kaupallisissa toimissa tapahtuvia maksuviivästyksiä. Direktiivi koskee maksuja, jotka perustuvat tavaroiden tai palvelusten toimittamiseen yritykseltä toiselle tai yritykseltä viranomaiselle. Direktiiviä ei sovelleta esimerkiksi kuluttajasopimuksiin.

Uutta direktiivissä on esimerkiksi velkojan oikeus saada aina maksun viivästyessä velalliselta 40 euron vähimmäiskorvaus perintäkuluista sekä maksuaikojen aikaisempaa täsmällisempi sääntely. Lisäksi lakisääteinen viivästyskorko nousee yhdellä prosenttiyksiköllä nykyiseen verrattuna.

Samalla hankkeessa valmistellaan ehdotus perintälain muuttamiseksi myös eräiltä muilta osin. Muutoksilla pyritään erityisesti siihen, että lain säännökset nykyistä tehokkaammin varmistavat hyvän perintätavan noudattamisen ja estävät kohtuuttoman suurten perintäkulojen perimisen velalliselta.

4. Organisointi

Valmistelijat

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7719

Määttänen, Laura, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7666

5. Taustatietoja

Uudistettu maksuviivästysdirektiivi on annettu 16.2.2011. Se on osa kasvua ja työllisyyttä tukevaa Lissabonin strategiaa. Direktiivillä on pantu osaltaan täytäntöön eurooppalaisia pk-yrityksiä tukeva aloite ("Small Business Act", KOM(2008) 394) ja Euroopan talouden elvytyssuunnitelmasta annettu komission tiedonanto (KOM(2008) 800).

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö on julkaistu 21.12.2011. Mietinnöstä on pyydetty lausuntoja 15.2.2012 mennessä. Hallituksen esitys pyritään antamaan eduskunnalle kevätestuntokaudella 2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Hankkeen vaikutuksia on kuvattu työryhmän mietinnön s. 45–50

8. Muut tiedot

OM 7/41/2011

OM007:00/2011

7.3 YLEISSOPIMUS VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIA ARVOPAPEREITA KOSKEVISTA YHDENMUKAISISTA AINEELLISOIKEUDELLISISTA SÄÄNNÖISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen mahdollinen allekirjoittaminen ja ratifiointi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

E 106/2005 vp, jatkokirjelmä 17.6.2008

Kuulemismuistio 13.5.2009

28.5.2009 pidettyyn kuulemiseen liittyvä pöytäkirja

Kokousmuistio - UNIDROIT -diplomaattikonferenssi 2009

Yleissopimus

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa välittäjän hallinnassa olevia arvopapereita koskevia aineellisoikeudellisia säännöksiä.

Yleissopimus koskee arvopapereita, joihin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Tällaisia arvopapereita hallitaan moniportaisissa välittäjien ketjuissa mutta myös omistajakohtaisilla arvopaperitileillä, joissa sijoittajalla säilyy suora esineoikeus arvopaperiin ja välitön suhde liikkeeseenlaskijaan. Jälkimmäisistä esimerkkejä ovat Suomen arvo-osuusjärjestelmässä omistajakohtaisille arvo-osuustileille merkityt arvopaperit.

Yleissopimuksessa määrätään mm. välittäjän hallinnassa olevien arvopapereiden hankkimisesta, luovuttamisesta ja käyttämisestä vakuutena sekä arvopapereihin kohdistuvien oikeuksien etusijajärjestyksestä. Määräyksiä on myös arvopapereihin kohdistuvien oikeuksien haltijan suojasta välittäjän maksukyvyttömyystilanteessa samoin kuin eräistä arvopapereiden selvitysjärjestelmiin liittyvistä erityiskysymyksistä.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7702

5. Taustatietoja

Yleissopimus on ns. sekasopimus sisältäen sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. EU:n komissio on osallistunut neuvotteluihin yhteisön toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä.

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa 9.10.2009. Yleissopimuksen allekirjoittamisesta ja ratifiointista päätetään myöhemmin.

Kehitys EU:ssa saattaa johtaa siihen, että komissio antaa vuonna 2012 arvopaperioikeutta koskevan direktiiviehdotuksen, josta johtuen yleissopimuksen ratifiointi ei ainakaan direktiiviehdotuksen käsittelyn aikana etene.

7. Vaikutukset

Yhdenmukaistamalla aineellisoikeudellisia säännöksiä yleissopimus vähentäisi erityisesti rajat ylittävään arvopapereiden vaihdantaan ja vakuuskäyttöön liittyviä oikeudellisia riskejä. Siten yleissopimus parantaisi arvopaperimarkkinoiden toimivuutta ja alentaisi markkinoiden ja niillä toimivien kustannuksia.

8. Muut tiedot

EU/2005/1064

OM 3/472/2005

7.4 VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIIN ARVO-PAPEREIHIN LIITTYVIIN TIETTYIHIN OIKEUKSIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVA YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen mahdollinen allekirjoittaminen ja ratifioiminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 26.5.2003

Lausuntotiivistelmä

E-kirjelmä 98/2002 vp

U 13/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksessa määritellään, minkä maan lakia sovelletaan välittäjän hallinnassa olevien arvopapereiden luovutukseen ja vakuuskäyttöön silloin, kun arvopaperiin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Pääsäännön mukaan sovellettaisiin tilinhaltijan ja välittäjän valitsemaa lakia. Sopimus koskisi myös Suomen arvo-osuusjärjestelmässä arvo-osuustileille merkittyjä arvopapereita.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7702

5. Taustatietoja

Yleissopimus on nk. sekasopimus sisältäen sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Yleissopimukseen liittyminen edellyttää sekä EU:n että kansallisen lainsäädännön tarkistamista.

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa 13.12.2002. EU:n komissio teki 5.1.2004 neuvostolle ehdotuksen päätökseksi yleissopimuksen allekirjoittamisesta yhteisön puolesta. Yleissopimuksen allekirjoittamisesta on useaan otteeseen keskusteltu neuvoston työryhmässä, mutta asiasta ei ole päästy yhteisymmärrykseen. Komissio on ilmeisesti luopunut pyrkimyksestä saada yleissopimus allekirjoitetuksi ja on ilmoittanut aikovansa tämän sijasta antaa vuonna 2012 arvopaperoikeutta koskevan direktiiviehdotuksen, jossa sääntelyn kohteena olisivat muun muassa lainvalintakysymykset.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimus parantaisi oikeusvarmuutta sovellettavasta laista ja näin tehostaisi ja mahdollisesti lisääisi arvopapereiden vaihdantaa ja vakuuskäyttöä erityisesti rajojen yli. Se myös alentaisi arvopaperimarkkinoiden ja niillä toimivien kustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 7/482/2003

OM028/00/2001

EU290702/0073

7.5 YK:N KAUPPAKONVENTIOON TEHDYN VARAUMAN PERUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on YK:n kauppakonvention (CISG) 92 artiklan mukainen varauma.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Muistio 23.3.2009

Avtalsslutande vid internationella köp av varor. TemaNord 2009:507

Hallituksen esitys 16/2011 vp

Eduskunnan vastaus 21/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on peruuttaa YK:n kauppakonvention tehty varauma, jonka mukaan Suomi ei sitoudu noudattamaan konvention II osan määräyksiä kansainvälistä tavaran kauppaa koskevan sopimuksen tekemisestä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Määttänen, Laura, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7666

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7719

5. Taustatietoja

Suomi on ratifioinut YK:n kauppakonvention vuonna 1987, ja se on tullut Suomen osalta voimaan 1.1.1989. Ratifioidessaan konvention Suomi teki varauman, jonka mukaan se ei sovelle konvention II osan määräyksiä. Norja, Ruotsi ja Tanska tekivät vastaavan varauman. Suomi on valmistellut varauman peruuttamista yhteistyössä muiden varauman tehneiden Pohjoismaiden kanssa.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu 26.8.2011. Eduskunta on hyväksynyt esityksen 6.10.2011. Tasavallan presidentti on hyväksynyt esityksen 18.11.2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Varauman peruuttaminen selkeyttäisi oikeustilaa ja parantaisi sopimuspuolten mahdollisuuksia ennakoida, mitä oikeussääntöjä kansainvälistä tavaran kauppaa koskevan sopimuksen tekemiseen sovelletaan.

8. Muut tiedot

OM 2/42/2009

7.6 SOPIMUSVELVOITTEISIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVAN ROOMAN YLEISSOPIMUKSEN TARKISTAMINEN JA MUUNTAMINEN EU-ASETUKSEKSI (ROOMA I)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella kansalliseen lainsäädäntöön vuonna 2008 hyväksytyn asetuksen edellyttämät tarkistukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2002) 654 lopullinen, vihreä kirja

E 5/2003 vp

KOM (2005) 650 lopullinen, asetusehdotus

U 7/2006

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 593/2008 sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista (Rooma I)

3. Keskeinen sisältö

Asetuksessa säädettäisiin siitä, minkä valtion lain nojalla on arvioitava sopimusvelvoitetta, jolla on liittymä kahteen tai useampaan valtioon.

4. Organisointi

Valmistelijat

Määttänen, Laura, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7666

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7514

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusta on sovellettu joulukuusta 2009. Lainsäädännön selkeyden vuoksi on tarpeen kumota voimassa olevaan lainsäädäntöön sisältyvät, asetuksen kanssa ristiriidassa olevat säännökset. Tällaisia säännöksiä on muun muassa merilaissa. Teknisluonteisia tarkistuksia on tarpeen tehdä ainakin kuluttajansuojalakiin ja työsopimuslakiin.

7. Hankkeen vaikutukset

Asetuksen säännökset vastaavat pääpiirteissään Rooman yleissopimuksen sääntelyä, minkä vuoksi asetuksen vaikutukset Suomessa jäävät verrattain vähäisiksi.

8. Muut tiedot

OM 15/461/2002

EU/2003/0097

7.7 ASETUSEHDOTUS YHTEISESTÄ EUROOPPALAISESTA KAUPPALAISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Osallistuminen eurooppalaisen sopimusoikeuden kehittämiseen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission tiedonanto KOM(2001) 398

Komission tiedonanto KOM(2003) 68

Komission tiedonanto KOM(2004) 651

E-kirjelmä 79/2001 sekä jatkokirjelmät 2.4.2003, 2.12.2004 ja 20.5.2009

Komission vihreä kirja KOM(2010) 348

E-kirjelmä 120/2010

Komission ehdotus KOM(2011) 635

U-kirjelmä 56/2011

3. Keskeinen sisältö

Komission ehdotuksessa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yhteisestä eurooppalaisesta kauppalaista (KOM(2011) 635) pyritään luomaan valinnainen sopimusoikeudellinen säännöstö, jota voidaan soveltaa rajat ylittävissä kauppasopimuksissa

EU:n jäsenvaltioissa. Soveltamisen edellytyksenä on molempien sopimusosapuolten suostumus.

Ehdotetun yhteisen eurooppalaisen kauppalain määräykset kattavat pääpiirteissään sopimuksen koko elinkaaren. Yhteistä eurooppalaista kauppalakia voitaisiin soveltaa sekä yrityksen ja kuluttajan välisiin että yritysten keskinäisiin liiketoimiin silloin, kun toinen yrityksistä on pk-yritys.

4. Organisointi

Valmistelijat

Määttänen, Laura, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7666

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7719

5. Taustatietoja

Komissio on valmistellut eurooppalaista sopimusoikeutta vuodesta 2001. Komissio julkaisi 1.7.2010 vihreän kirjan toimintavaihtoehtoista etenemiseksi kohti kuluttajia ja yrityksiä hyödyttävää eurooppalaista sopimusoikeutta. Vihreän kirjan tarkoituksena oli esitellä vaihtoehtoisia tapoja eurooppalaisen sopimusoikeuden kehittämiseksi ja käynnistää asiaa koskeva julkinen kuuleminen. Asetusehdotus perustuu vihreään kirjaan ja sen pohjalta järjestettyyn kuulemiseen.

6. Aikataulu

Komissio antoi asetusehdotuksensa lokakuussa 2011. Ehdotusta käsitellään neuvoston työryhmässä.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhteinen eurooppalainen kauppalaki ei korvaisi Suomen nykyistä sopimusoikeudellista lainsäädäntöä. Se toisi sopimusoikeutemme nykyisen sääntelyn rinnalle toisen sopimuksia koskevan sääntelykokonaisuuden, jonka soveltamisesta sopimussuhteeseensa osapuolet voisivat sopia.

8. Muut tiedot

OM 5/482/2009

7.8 LENTOYHTIÖIDEN VAHINGONKORVAUSVASTUUTA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa lentokoneiden kolmansille tahoille aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskeva kansainvälisoikeudellinen sääntely.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Convention on Compensation for Damage to Third Parties, Resulting from Acts of Unlawful Interference Involving Aircraft Signed at Montréal on 2 May 2009

Convention on Compensation for Damage Caused by Aircraft to Third Parties Signed at Montréal on 2 May 2009

3. Keskeinen sisältö

Diplomaattikonferenssissa 20.4.–1.5.2009 hyväksyttiin kaksi yleissopimusta, joilla nykyäikaistetaan ja selkeytetään lentokoneiden maanpinnalla aiheuttamien vahinkojen korvausvastuuta (Conventions on Compensation for Damage Caused by Aircraft to Third Parties from Acts of Unlawful Interference or from General Risks). Yleissopimukset kuuluvat osittain EU:n yksinomaiseen toimivaltaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7514

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Sopimusten mahdollisesta allekirjoittamisesta ja ratifioinnista päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

Vahingonkorvausvastuun yhtenäistäminen maailmanlaajuisesti selkeyttäisi korvaussääntelyä, helpottaisi vastuiden vakuuttamista ja parantaisi matkustajien korvausoikeudellista asemaa.

8. Muut tiedot

OM 2875/45/2001

7.9 PIKALUOTTOIHIN LIITTYVÄN LAINSÄÄDÄNNÖN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on lainsäädäntöä tarkistamalla vähentää pikaluotoista aiheutuvia velkaongelmia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 3.11.2011

Asettamispäätös 2.12.2011

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä on valmistella ehdotukset pikaluottojen tarjontaoikeuden rajoittamisesta, pikaluottojen luottoaikaisten kulujen ja maksulaiminlyönnistä aiheutuvien kulujen enimmäismäärien rajoittamisesta sekä muut tarvittavat ehdotukset pikaluotoista aiheutuvien ongelmien vähentämiseksi.

4. Organisointi

Uudistusta valmistelemaan on asetettu työryhmä.

Puheenjohtaja:

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7514

Jäsenet:

Kari Liede, hallitusneuvos, oikeushallinto-osasto, oikeusministeriö

Ulla Karhu, neuvotteleva virkamies, työ- ja elinkeinoministeriö

Tarja Kotkavuo, vanhempi hallitussihteeri, valtiovarainministeriö

Anja Peltonen, johtaja, Kuluttajavirasto/kuluttaja-asiamies

Erkki Kontkanen, johtava neuvonantaja, Finanssivalvonta

Jyrki Rinnemaa, käräjätuomari, Vantaan käräjäoikeus

Tuomas Majuri, lakimies, Finanssialan Keskusliitto ry

Tuula Sario, johtava lakimies, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry

Jari Perko, toimitusjohtaja, Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry

Manne Airaksinen, asianajaja, Suomen Pienlainayhdistys ry

Sihteeri:

Rajamäki, Sofia, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7673

5. Taustatietoja

Pikaluottoihin liittyvät ongelmat ovat kasvaneet siitä huolimatta, että kuluttajaluottojen tarjontaan liittyvää lainsäädäntöä on äskettäin uudistettu kahdessa vaiheessa muun muassa pikaluotoista johtuvien velkaongelmien vähentämiseksi.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi päättyy 31.3.2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Uudistuksen vaikutukset arvioidaan työryhmätyön aikana.

8. Muut tiedot

OM 17/41/2011

OM035:00/2011

7.10 RYHMÄRAKENNUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on muuttaa asuntokauppalakia asunto-osakeyhtiömuotoiseen ryhmärakennuttamiseen liittyvän sääntelyn selkeyttämiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Muistio 5.10.2011 asuntokauppalain uudistamistarpeista ryhmärakennuttamisen toimintaedellytyksien parantamiseksi

Muistio 3.11.2011 pidetystä kuulemistilaisuudesta

3. Keskeinen sisältö

Ryhmärakennuttamisella tarkoitetaan omatoimirakentamisen ja rakennusliikevetoisen asuntorakentamisen välimuotoa, jossa ryhmä tulevia asukkaita organisoituu ja ryhtyy rakennuttamishankkeeseen yhdessä.

Ryhmärakennuttamisella on aikaisemmin toteutettu pääosin pientalohankkeita, mutta nyttemmin on aloitettu myös asunto-osakeyhtiömuotoisia kerrostalojen ryhmärakennuttamishankkeita. Tulevien asunnon omistajien lisäksi keskeisenä tahona osassa hankkeita on projektiin jo markkinointivaiheessa nimetty rakennuttajakonsultti, jonka tehtäviä ovat tavallisesti muun muassa tulevien asunnonomistajien eli asunto-osakeyhtiön perustajaosakkaiden hankkiminen, sopimusten laatiminen, urakoiden ja hankintojen kilpailuttaminen sekä rakennuttamisprojektin valvominen.

Epäselvyyttä on syntynyt siitä, mikä on konsulttialoitteisten, yhtiömuotoisten ryhmärakennuttamishankkeiden suhde asuntokauppalakiin, ja onko toimintaa jopa pidettävä asuntokauppalain vastaisena lakiin sisältyvä kriminalisointisäännös huomioon ottaen. Lisäksi on tarvetta muun muassa selvittää, miltä osin asuntokauppalain ostajan suojaksi säädettyjä säännöksiä voidaan/on syytä soveltaa pakottavasti myös ryhmärakennuttamishankkeissa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7514

Rajamäki, Sofia, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7673

5. Taustatietoja

Hanke liittyy hallitusohjelman (Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011, s. 72–73) kirjaukseen, jonka mukaan tavoitteena on parantaa ryhmärakennuttamisen toimintaedellytyksiä ja käynnistää ohjelma ryhmärakennuttamisen ja muiden uusien asumiskonseptien edistämiseksi.

6. Aikataulu

Hankkeen valmistelun käynnistämisestä päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 8/42/2011

7.11 DIREKTIIVI KULUTTAJIEN OIKEUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on panna täytäntöön kuluttajan oikeuksia koskeva direktiivi (2011/83/EU).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2006) 744 lopullinen, vihreä kirja

E 26/2007 vp

Suomen lausunto komissiolle 14.6.2007

KOM(2008) 614 lopullinen

U 77/2008 vp

U-jatkokirje 12.2.2010 OM2010-00040
2. U-jatkokirje 18.5.2011 OM2011-00210
Direktiivi 2011/83/EU kuluttajan oikeuksista

3. Keskeinen sisältö

Kuluttajan oikeuksia koskevan direktiivin (2011/83/EU) tavoitteena on lainsäädäntöä yhdenmukaistamalla lisätä rajat ylittävää kuluttajankauppaa ja parantaa siten sisämarkkinoiden toimintaa.

Direktiivillä uudistetaan nykyiset kotimyyntiä ja etämyyntiä koskevat direktiivit pääosin täysharmonisoiviksi. Direktiivi sisältää koti- ja etämyyntiä koskevia säännöksiä muun muassa elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvoitteista, koti- ja etämyyntisopimusten muotovaatimuksista sekä peruuttamisoikeudesta.

Direktiivissä säädetään myös muita soveltamisalaan kuuluvia kuluttajasopimuksia koskevista elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvoitteista sekä luovutuksesta ja vaaranvastuusta kulutustavaran kaupassa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Rajamäki, Sofia, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7673

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7514

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Direktiivi on pantava täytäntöön 13.12.2013 mennessä. Kansallisen täytäntöönpanon valmistelu aloitetaan vuonna 2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhdenmukainen lainsäädäntö on omiaan parantamaan yritysten toimintaedellytyksiä sisämarkkinoilla. Hyvin toimivat sisämarkkinat hyödyttävät kuluttajia, kun hyödykevalikoimat laajenevat ja lisääntyvä kilpailu alentaa hintoja. Sääntelyn yhdenmukaistaminen helpottaa varsinkin rajat ylittävää verkkokauppaa sekä pienyritysten että kuluttajien eduksi.

8. Muut tiedot

OM 4/471/2008

EU/2008/1481

7.12 DIREKTIIVIEHDOTUS ASUNTO-OMAISUUTEEN LIITTYVISTÄ KULUTTAJALUOTOISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on parantaa sisämarkkinoiden toiminnan ja toteutumisen edellytyksiä sekä ratkaista finanssikriisin yhteydessä ilmenneitä ongelmia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimialan ja kuluttajajärjestöjen edustajista koostuvan työryhmän, ns. Forum Groupin raportti, joulukuu 2004

KOM(2005) 327 lopullinen, vihreä kirja

Oikeusministeriön lausunto komissiolle vihreästä kirjasta, 29.11.2005

E 109/2005 vp

TaVP 96/2005 vp

Report of the Mortgage Funding Expert Group

Mortgage Industry and Consumers Expert Group, Final Report

KOM(2007) 807 lopullinen, valkoinen kirja

E-kirjelmän jatkokirje 17.4.2008

KOM (2011) 142 lopullinen

U 7/2011 vp

U-jatkokirje 30.11.2011

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus on jatkoa vuonna 2008 annetulle kulutusluottodirektiiville 2008/48/EU. Ehdotus koskee asunto- ja kiinnitysluottoja sekä kulutusluottodirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle jääviä asunnon kunnostus- ja perusparannuslainoja.

Direktiiviehdotus sisältää samantyyppisiä säännöksiä kuin kulutusluottodirektiivi mm. luottojen mainonnassa annettavista tiedoista, ESIS-lomakkeella kuluttajalle ennen luotosopimuksen tekemistä annettavista tiedoista, lainanhakijan luottokelpoisuuden arvioinnista ja luotonantajien pääsystä luottotietoja koskeviin rekistereihin.

Uutta verrattuna kulutusluottodirektiivin on, että useihin direktiiviehdotuksen säännöksiin on liitetty komissiolle valtuus antaa asiasta tarkempia säännöksiä ja myöhemmin myös muuttaa direktiivin säännöksiä. Lisäksi direktiiviehdotuksella luotaisiin luotonvälittäjille niin sanottu Eurooppa-passi: kotivaltioista saamansa luvan nojalla luotonvälittäjä saisi toimia myös muissa jäsenvaltioissa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7514

Rajamäki, Sofia, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7673

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työ poliittisen yhteisymmärryksen saavuttamiseksi neuvostossa jatkuu Tanskan puheenjohtajuuskaudella. Euroopan parlamentin vastuuvaliokunta ECON antanee mietintönsä ehdotuksesta alkuvuodesta 2012. EP:n täysi-istunnossa ehdotusta on tarkoitus käsitellä 12.3.2012.

7. Vaikutukset

Sääntely vastaa pääpiirteissään voimassa olevan kuluttajansuojalain 7 luvun periaatteita. Suurimmat kustannusvaikutukset luotonantajille aiheutunee uuden ESIS-lomakkeen käyttöönotosta.

8. Muut tiedot

OM 4/471/2005
EU/2005/1220

7.13 KULUTTAJANSUOJA JULKISISSA PALVELUISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on selvittää, miltä osin julkisen palvelun asiakkaan asema kuluttajansuojanäkökulmasta poikkeaa yksityisesti tuotetun vastaavan tyyppisen palvelun asiakkaan asemasta, ja tarvittaessa tehdä ehdotuksia eroavaisuuksien poistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

OTT Mia Hoffrénin kuluttajaoikeudellinen selvitys julkisen hyvinvointipalvelun asiakkaan asemasta, oikeusministeriön julkaisu 2009:4

Työryhmän asettamispäätös 6.10.2010

Asiakkaansuojan kehittäminen julkisissa hyvinvointipalveluissa - raportti, oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 13/2011

Asiakkaansuojan kehittäminen julkisissa hyvinvointipalveluissa, lausuntotiivistelmä, oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 53/2011

3. Keskeinen sisältö

Julkisten palvelujen tuotantotapojen muutos ja asiakkaan valinnanvapauden lisääntyminen on hämärtänyt yksityisten ja julkisten palveluiden välistä rajaa. Tämän vuoksi raportissa ehdotetaan, että julkisen palvelun asiakkaan asemaa lähennettäisiin samankal-

taisen palvelun elinkeinonharjoittajalta hankkivan kuluttajan asemaan ottaen kuitenkin huomioon julkisten palvelujen erityispiirteet.

Sen konkretisoimiseksi, millaista uutta sääntelyä erojen vähentämiseksi tarvittaisiin ja millaisia vaikutuksia sääntelyllä olisi palvelujen asiakkaisiin, järjestäjiin ja tuottajiin, raportti sisältää esimerkinomaisen luonnoksen laiksi asiakkaansuojasta julkisissa ja eräissä muissa sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluissa. Lakiluonnokseen sisältyvät säännökset palvelun markkinoinnista, asiakkaan oikeuksista palvelun ollessa virheellinen ja virheeseen liittyvien vaatimusten käsittelystä. Lisäksi raportissa ehdotetaan laajennettavaksi kuluttajariitalautakunnan toimivaltaa sekä kehitettäväksi julkisen palvelun asiakkaan neuvontaa tapauksissa, joissa palvelu on osoittautunut puutteelliseksi.

4. Organisointi

Valmistelijat

Lainsäädäntöneuvos Katri Kummoinen, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7514

Lainsäädäntöneuvos Tuomo Antila, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7719

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Valtaosa lausunnonantajista piti yleisellä tasolla tärkeänä, että asiakkaansuojaa julkisissa hyvinvointipalveluissa parannetaan. Sen sijaan eriäviä näkemyksiä esitettiin siitä, millä tavoin ja missä laajuudessa tämä tulisi toteuttaa. Hankkeen mahdollisesta jatkovalmistelusta päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

Hanke parantaisi yksityisoikeudellista asiakkaansuojaa julkisyhteisöjen järjestämissä palveluissa mm. luomalla selkeät säännökset siitä, kenen puoleen asiakas voi kääntyä ja mitkä hänen oikeutensa ovat palvelun ollessa puutteellinen.

8. Muut tiedot

OM 2/471/2009

OM029:00/2010

8 YHTIÖOIKEUS

8.1 SÄÄTIÖLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on muuttaa säätiölainsäädäntö vastaamaan nykyaikaisen säätiötoiminnan tarpeita.

2. Hanketta edeltävät asiakirjat

Patentti- ja rekisterihallituksen aloite säätiölain uudistamisesta 1.7.2005

Lausuntopyyntö patentti- ja rekisterihallituksen aloitteesta 29.11.2005

Tiivistelmä aloitteesta annetuista lausunnoista

Arviomuistio säätiölain uudistamisesta 25.9.2007

3. Hankkeeseen kuuluvat asiakirjat

Lausuntopyyntö 28.6.2010

Arviomuistio 28.6.2010

Arviomuistion liite

OMML 15/2011 Säätiölain uudistaminen. Lausuntoyhteenveto arviomuistiosta

Työryhmän asettamispäätös 5.1.2012

4. Keskeinen sisältö

Säätiölaki ajanmukaistetaan sekä kehitetään säätiöiden toimintamahdollisuuksia ja säätiöiden valvontaan käytettävissä olevia keinoja. Työryhmän työn lähtökohtana on arviomuistio 28.6.2010 ja siitä saatu lausuntopalaute. Tärkeimmät uudistustarpeet liittyvät jatkuvarahoitteisten säätiöiden ominaispiirteisiin ja epäitsenäisten säätiöiden asemaan, tahdonvaltaisen ja pakottavan sääntelyn suhteeseen, säätiön tarkoituksen hyödyllisyysvaatimuksen tarpeellisuuden arviointiin, liiketoiminnan harjoittamisen sallimiseen nykyistä selkeämmin sekä säätiöiden hallinnon, vastuiden, velkojainsuojan, taloudellisen raportoinnin, varojen sijoittamisen, rekisteröinnin ja valvonnan sääntelyyn. Työryhmän toimeksiantoon ei kuulu arvioida verolainsäädäntöön, verotukseen tai säätiön harjoittaman toiminnan erityissääntelyyn liittyviä kysymyksiä.

5. Organisointi

Uudistusta valmistelemaan on asetettu työryhmä ja seurantaryhmä.

Työryhmä

Puheenjohtaja: Kaisanlahti, Timo, johtaja, OTT

Jäsenet:

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö
Alho, Arto, varatuomari, Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry
Wiklund, Henry, puheenjohtaja, K.H. Renlundin säätiö
Sorvari, Eija, toiminnanjohtaja, Miina Sillanpään säätiö
Seppä, Sisko, johtaja, Raha-automaattiyhdistys
Mähönen, Jukka, professori, Turun yliopisto

Työryhmän sivutoimisena sihteerinä toimii varatuomari Oili Kela, Asianajotoimisto Borenus Oy.

Seurantaryhmä

Puheenjohtaja: Lainsäädäntöjohtaja Antti T Leinonen

Jäsenet:

johtaja Erkki Rajaniemi, sosiaali- ja terveysministeriö
johtaja Rauno Anttila, opetus- ja kulttuuriministeriö
yhdistys- ja säätiörekisteripäällikkö Juha Viertola, Patentti- ja rekisterihallitus
johtava tuloksellisuustarkastaja Kirsti Sällilä, Valtiontalouden tarkastusvirasto
asianajaja Manne Airaksinen, Suomen Asianajajaliitto
KHT Johanna Perälä, KHT-yhdistys ry
lakiasiainjohtaja Hannu Rautiainen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
järjestösihteerit Esko Grekelä, SAK ry:n, STTK ry:n ja Akava ry:n yhteinen edustaja
johtava lakimies Pirkka-Petri Lebedeff, Suomen Kuntaliitto
päälakimies Jari Söderström, Aalto-yliopisto
direktör, JD Mats Lindfelt, Åbo Akademi
pääsihteerit Jukka Tahvanainen, Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry ja Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta

Seurantaryhmän sivutoimisena sihteerinä toimii varatuomari Oili Kela.

6. Taustatietoja

Säätiölaki on vuodelta 1930. Lakia on viimeksi merkittävästi tarkistettu vuonna 1987, minkä lisäksi lain 1.1.1995 voimaan tulleella muutoksella säätiörekisterin pito ja säätiövalvonta siirrettiin oikeusministeriöstä patentti- ja rekisterihallitukseen. Tämän jälkeen lakiin on tehty lähinnä muun lainsäädännön muutoksista johtuvia ja muita vähäisiä tarkistuksia.

7. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 9.1.2012–31.3.2013. Työryhmä voi julkaista väliraportteja.

8. Hankkeen vaikutukset

Työryhmää varten on laadittu selvityksiä säätiökäytännöstä. Työryhmä arvioi ehdotustensa vaikutukset.

9. Muut tiedot

OM 11/41/2010

8.2 OSUUSKUNTALAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN MUUN YHTEISÖLAINSÄÄDÄNNÖN KEHITYSTÄ VASTAAVASTI

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on osuuskuntalain uudistaminen siten, että uusi laki vastaa soveltuvin osin vuonna 2006 voimaan tullutta osakeyhtiölakia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yhteenveto luonnoksesta uudeksi osuuskuntalaiksi 15.12.2011

Luonnos uudeksi osuuskuntalaiksi - vertailu voimassa olevaan lakiin ja osakeyhtiölakiin 29.12.2011

Lausuntopyyntö 19.12.2011 luonnos uudeksi osuuskuntalaiksi

3. Keskeinen sisältö

Osuuskuntalakia muutetaan siten, että uusi laki vastaa soveltuvin osin vuonna 2006 voimaan tullutta uutta osakeyhtiölakia.

4. Toimenpiteet

Oikeusministeriössä laaditaan virkatyönä arvio osuuskuntalain muutostarpeesta ja luonnos hallituksen esitykseksi.

5. Organisointi

Valmistelijat:

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7664

Jokinen, Juha, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7716

6. Taustatietoja

Vuonna 2001 voimaan tulleen osuuskuntalain mallina on vuoden 1954 osuuskuntalaki ja vuoden 1978 osakeyhtiölaki. Tämän jälkeen osakeyhtiölainsäädäntö on uudistettu vuonna 2006 voimaan tulleella uudella osakeyhtiölailla. Osuuskaupat, osuuspankit, Metsäliitto ja Pellervo-seura ovat ehdottaneet oikeusministeriölle, että osuuskuntalaki uudistettaisiin soveltuvin osin uutta osakeyhtiölakia vastaavasti. Oikeusministeriössä on laadittu virkatyönä yhteistyössä ehdottajien kanssa yksityiskohtainen arvio siitä, miten

osuuskuntalakia tulisi muuttaa tavoitteen toteuttamiseksi, ja ehdotus uudeksi osuuskuntalaiksi.

7. Aikataulu

Arviomuistio ja luonnos hallituksen esitykseksi laadittiin syksyllä 2011 yhteistyössä osuuskuntien edustajien kanssa. Lakiluonnos on laajalla lausuntokierroksella, joka päättyy 10.2.2012. Hallituksen esitys uudeksi osuuskuntalaiksi annetaan kevätkaudella 2012.

8. Hankkeen vaikutukset

Osuuskuntien toimintaedellytykset saatetaan yhteisöainsäädännön osalta soveltuvin osin vastaamaan osakeyhtiöiden toimintaedellytyksiä.

9. Muut tiedot

OM 2/41/2011

8.3 LUNASTUSRIITOJA KOSKEVIEN OSAKEYHTIÖLAIN SÄÄNNÖSTEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena on osakeyhtiölain muuttaminen siten, että vähemmistöosakkeiden lunastusta koskevan riidan käsittelyä varten ei tarvitse aina valita uskottua miestä.

2. Hankkeeseen kuuluvat asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Osakeyhtiölakia muutetaan siten, että vähemmistöosakkeiden lunastamista koskevan riidan käsittelyä varten ei tarvitse aina nimetä uskottua miestä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jokinen, Juha, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7716

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7664

5. Taustatietoja

Keskuskauppakamari ja Keskuskauppakamarin lunastuslautakunta ovat 16.8.2011 päätöksessään (täydennetty 24.11.2011) esittäneet oikeusministeriölle, että lunastuslautakunnalla olisi harkintavaltaa, onko lunastusriidan käsittelyä varten tarpeen hakea vähemmistöosakkeenomistajia edustavan uskotun miehen määräämistä.

Toiseksi mainitut tahot ehdottivat, että välitysvaihtojen muutoksenhakua muutettaisiin siten, että käräjäoikeuden sijaan muutosta haettaisiin hovioikeudelta. Oikeusministeriössä on arvioitu, että tämän ehdotuksen toteuttaminen ei ole tarkoituksenmukaista.

6. Aikataulu

Laaja lausuntokierros järjestetään helmi-maaliskuussa 2012. Hallituksen esitys annetaan aikaisintaan syksyllä 2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Mahdollisuus uskotun miehen hakematta jättämiseen vähentää lunastusmenettelyn kustannuksia poikkeustapauksissa. Uskotun miehen hakemisen kustannukset ovat vähintään tuhat euroa ja uskotun miehen palkkio on vähintään useita tuhansia euroja. Koska välitystuomiosta voi aina valittaa, uskotun miehen hakematta jättäminen ei olennaisesti vaikuta vähemmistöosakkeenomistajan oikeussuojaan. Ehdotuksen vaikutus käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien työmäärään on vähäinen.

8. Muut tiedot

OM 10/42/2011

8.4 HENKILÖYHTIÖLAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena on arviomuistio avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain (henkilöyhtiölaki) muutostarpeesta.

2. Hankkeeseen kuuluvat asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Arvioidaan henkilöyhtiölain muutostarpeita muun muassa yhtiön syntyedellytyksiä, yhtiökauden pituutta ja yhtiön purkamista koskevien säännösten osalta. Samassa yhteydessä arvioidaan niiden kaupparekisterilain säännösten ajanmukaisuus, jotka koskevat henkilöyhtiöitä koskevien tietojen rekisteröintiä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jokinen, Juha, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, 09 1606 7716

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7664

5. Taustatietoja

Suomen pääomasijoitusyhdistys ry ehdotti 25.5.2011 oikeusministeriölle henkilöyhtiölain muuttamisesta pääomasijoitustoiminnan tarpeiden huomioon ottamiseksi.

6. Aikataulu

Arviomuistio laaditaan 31.3.2012 mennessä. Arviomuistiosta ja muusta mahdollisesta muutostarpeesta järjestetään laaja lausuntokierros ja jatkovalmistelusta päätetään lausuntokierroksen jälkeen.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 2/42/2012

8.5 YHDISTYSLAIN MUUTOSTARPEEN SELVITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on arvioida verkossa harjoitettavan yhdistystoiminnan sääntelytarve.

2. Hanketta edeltävät asiakirjat

Toimeenpanevaa johtajaa koskeva keskustelumuistio 21.4.2008

OMTR 2008:3 Yhdistyslain tarkistaminen

Yhdistyslakiopas 30.9.2010

Opas sisältää yhteenvedon 1.9.2010 voimaan tulleista yhdistyslain muutoksista ja niiden yksityiskohtaiset tulkintaohjeet.

Verkkovaikuttamista 2010-luvulla -selvitys (OMSO 1/2011)

Lausuntoyhteenvedo Verkkovaikuttamista 2010-luvulla -selvityksestä saadusta palautteesta (OMML 44/2011)

3. Keskeinen sisältö

Yhdistyslain tarkistamista koskeneessa oikeusministeriön työryhmän mietinnössä (OMTR 2008:3) ehdotettiin, että kokonaan verkossa toimivan yhdistyksen, yhdistysten

sulautumisen, liiton jäsenyhdistyksen jäsenen äänioikeus liiton puheenjohtajan vaalissa ja muulla kuin kotimaisella kielellä toimivan yhdistyksen sallimiseen liittyvä sääntelytarve selvitetään. Yhdistystoiminnan harjoittamista verkossa on arvioitu oikeusministeriön toimeksiannosta Verkkovaikuttamista 2010-luvulla -selvityksessä (OMSO 1/2011).

4. Organisointi

Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh 09 1606 7664

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Verkkovaikuttaminen 2010-luvulla -selvityksestä annetuista lausunnoista on tehty tiivistelmä. Hankkeen jatkovalmistelusta päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 19/41/2011

OM022:00/2011

8.6 EU:N YHTIÖOIKEUDEN KOKONAISUUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on selvittää EU:n yhtiöoikeuden kehittämistarpeita, jotka liittyvät globalisaatioon ja muiden olosuhteiden muutoksiin voimassa olevien, vuosina 1968–2007 annettujen EU:n yhtiöoikeudellisten säännösten antamisen jälkeen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission asiantuntijaryhmän raportti 5.4.2011

Lausuntopyyntö 1.9.2011

Oikeusministeriön lausunto

3. Keskeinen sisältö

Komission asiantuntijoiden suositukset koskevat EU:n yhtiöoikeudellisen sääntelyn valmisteluperiaatteita, ohjauskeinoja (sädökset ja suositukset), yhtiöiden liikkuvuuden

(siirtyminen toiseen EU-valtioon) helpottamista, yhtiöiden hallinnointitavan ja sijoittajien suhdetta yhtiön toimintaperiaatteisiin sekä yritysryhmiä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7664

Jokinen, Juha, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 67716

5. Taustatietoja

Komission selvitystyöryhmä antoi 5.4.2011 raportin EU:n yhtiöoikeuden kehittämisestä. Raportin suosituksia koskevat Suomen kommentit toimitettiin komissiolle 23.9.2011 laajan kansallisen lausuntokierroksen jälkeen.

6. Aikataulu

Komission aikataulu ei ole tiedossa.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 1/472/2011

8.7 EUROOPPALAINEN YKSITYINEN YHTIÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Osallistuminen eurooppalaista yksityistä yhtiötä koskevan asetuksen valmisteluun.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission 14.5.2008 päivätty luonnos ehdotukseksi eurooppalaista yksityistä yhtiötä koskevaksi asetukseksi, http://ec.europa.eu/internal_market/company/epc/index_en.htm

Lausuntotiivistelmä

U 41/2008 vp, jatkokirje 30.10.2009 ja 25.3.2011

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen tarkoituksena on luoda uusi EU-asetukseen perustuva yksityinen osakeyhtiömuoto.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7664

Jokinen, Juha, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7716

5. Taustatietoja

Komissio antoi 26.5.2008 asetusehdotuksen eurooppalaisesta yksityisestä yhtiöstä (European private company, EPC tai Societas Privatas Europea, SPE). Asiaa on käsitelty kilpailukykyneuvostossa 3–4.12.2009 mutta lähinnä työntekijöiden osallistumisoikeutta koskevien erimielisyyksien vuoksi asia palautui neuvoston työryhmän käsiteltäväksi.

6. Aikataulu

Asetusehdotusta käsitellään neuvoston työryhmässä ja Euroopan parlamentissa. Tällä hetkellä käsittely neuvostossa on keskeytynyt, ja jatkoaikataulusta ei ole tietoa.

7. Hankkeen vaikutukset

Komission alustavan arvion mukaan ehdotus hyödyttäisi ennen kaikkea pk-yrityksiä. Erityisesti konsernimuotoiset yhtiöt, jotka perustavat tai hankkivat tytäryhtiöitä muissa EU-valtioissa, voisivat muuttaa pääomarakenteen ja hallintomallin tarkoituksenmukaisemmaksi. Tällä pitäisi olla positiivinen vaikutus työllisyyteen ja yritysten kilpailukykyyn. Pienempien yhtiöiden osalta ehdotuksen vaikutukset riippuvat lähinnä siitä, miten selkeäksi sääntely muodostuu.

8. Muut tiedot

OM 1/453/2008

8.8 EUROOPPALAINEN SÄÄTIÖASETUS

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on asetus eurooppalaisesta säätiöstä, joka olisi uusi eurooppalainen oikeushenkilömuoto säätiötoimintaa varten.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lehdistötiedote, komission konsultaatiopyyntö sekä soveltuvuustutkimus ovat tulostettavissa osoitteessa:

http://ec.europa.eu/internal_market/company/eufoundation/index_en.htm

3. Keskeinen sisältö

Uusi eurooppalainen säätiömuoto, jota tulisi jäsenvaltioissa kohdella kuten kansallista säätiötä.

4. Toimenpiteet

Suomi lähetti valtioneuvoston koordinoitun kannan komissiolle toukokuussa 2009. Vastauksessaan Suomi katsoi, ettei se tässä vaiheessa katsonut olevan tarvetta eurooppalaisen säätiöasetuksen laatimiselle.

5. Organisointi

Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7664

6. Taustatietoja

7. Aikataulu

Komissio on julkaissut lausuntopyyynnön sekä soveltuvuustutkimuksen, joiden tarkoituksena on kartoittaa tarve mahdollisen Eurooppa-säätiö asetuksen laatimiseksi.

Asetusehdotus annettaneen helmikuussa 2012.

8. Hankkeen vaikutukset

Uusi eurooppalainen säätiömuoto toisi uuden vaihtoehdon säätiötoiminnan harjoittamiseen Suomessa ja muissa EU-valtioissa. Suomen kansallisen säätiölainsäädännön osalta tulisi käytännössä ottaa kantaa ainakin siihen, miten elinkeinotoiminnan harjoittamista säätiömuodossa säännellään jatkossa.

9. Muut tiedot

OM 1/472/2009

8.9 LISTAYHTIÖIDEN HYVÄ HALLINNOINTITAPA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on parantaa EU-alueella julkisen kaupankäynnin kohteena olevien listayhtiöiden hallinnointitapaa (engl. corporate governance).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Vihreä kirja EU:n yritysten hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevasta kehyksestä (KOM(2011) 164 lopullinen, annettu 5.4.2011) ja sitä koskeva kuuleminen ja lehdistötiedote (http://ec.europa.eu/internal_market/company/modern/corporate-governance-framework_en.htm)

Valtiovarainministeriön yhteistyössä oikeusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa laatima lausunto 14.7.2011

Komission yhteenveto 15.11.2011 vihreästä kirjasta saaduista lausunnoista (http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/20111115-feedback-statement_en.pdf)

3. Keskeinen sisältö

Komission vihreässä kirjassa käsitellään listayhtiöiden hyvän hallinnointi- ja ohjausjärjestelmän kannalta

- yhtiön hallituksen roolia ja toimintaa sekä hallituksen jäsenille asetettavia vaatimuksia ja hallituksen sisäistä työnjakoa ja vastuuta
- osakkaiden sitoutumista ja aktiivisuutta ja vähemmistöosakkaiden suojaa erilaisissa yhtiöissä ja yritysryhmissä
- yhtiön toimintaa ja johtamista koskevaa raportointia (mm. avoimuus ja "noudata tai selitä" periaatteen soveltamiskäytäntö)
- tarvetta ja mahdollisuuksia erikokoisten listayhtiöiden hyvän hallinnoinnin vaatimusten eriyttämiseen, sekä
- listaamattomien yhtiöiden osalta tarvetta hyvän hallinnointitavan määrittämiseen ja listayhtiöiden hallinnointitavalle asetettavien vaatimusten vaikutusta listautumisaikaisiin.

Tietävästi komissio valmistelee hyvästä hallinnointitavasta uutta suositusta ja arvioi EU-lainsäädännön tarvetta.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7664

Jokinen, Juha, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7716

5. Taustatietoja

Komissio antoi 5.4.2011 EU-alueen listayhtiöiden hyvästä hallinnointitavasta vihreän kirjan, josta komissio järjesti avoimen lausuntokierroksen keväällä ja kesällä 2011. Valtiovarainministeriö valmisteli yhteistyössä oikeusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriö kanssa vihreästä kirjasta lausunnon, joka toimitettiin komissiolle heinäkuussa 2011. Ministeriöiden lausuntoluonnoksesta järjestettiin laaja lausuntokierros kesällä 2011. Komissio julkaisi 15.11.2011 yhteenvedon vihreästä kirjasta järjestetyn lausuntokierroksen palautteesta.

6. Aikataulu

Komissio on alustavasti ilmoittanut, että mahdolliset säännös- ja suositusehdotukset annetaan aikaisintaan syksyllä 2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Vaikutusarviota ei ole saatavana.

8. Muut tiedot

OM 18/41/2011

OM021:00/2011

9

ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS

9.1 KULJETUSVÄLINEITÄ KOSKEVIEN KIINNITYSJÄRJESTELMIEN YHTENÄISTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on yhtenäisen lain säätäminen kuljetusvälineiden velkakiinnityksestä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan mietintö (KM 1993:44)

3. Keskeinen sisältö

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki alusten, ilma-alusten sekä ajoneuvojen kiinnittämisestä ja panttaamisesta velan vakuudeksi. Uudella lailla korvattaisiin nykyiset, eri kuljetusvälineitä koskevat erillislait. Kiinnityskelpoisia olisivat rekisteröidyt ja tyypillisesti elinkeinotoiminnassa käytettävät kuljetusvälineet. Ehdotuksen mukaan kuljetusvälineiden kiinnittämisessä siirrytään panttikirjajärjestelmään, joka on jo käytössä kiinteistöjen osalta. Ehdotetussa laissa olisi säännöksiä muun muassa kiinnitysmenettelystä ja valtion vahingonkorvausvastuusta sekä panttioikeuden sisällöstä.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7702

5. Taustatietoja

Kuljetusvälineiden velkakiinnitystoimikunnan mietintö (KM 1993:44). Mietintö on ollut lausuntokierroksella ja siitä on tehty tiivistelmä.

6. Aikataulu

Jatkovalmistelun aikataulusta ei ole päätetty. Asiassa on syytä seurata ratkaisuja, joita tehdään liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista tehdyn yleissopimuksen täytäntöönpanossa (ks. hanke Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista).

7. Vaikutukset

Vaikutuksia ei voida arvioida tässä vaiheessa.

8. Muut tiedot

OM 23/41/2008

Dnro 1984/061/91

OM0196:00/06/01/1998

9.2 YLEISSOPIMUS LIIKUTELTAVIIN LAITTEISIIN KOHDISTUVISTA KANSAINVÄLISISTÄ OIKEUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvia kansainvälisiä oikeuksia (Convention on International Interests in Mobile Equipment) koskevan Unidroit'n yleissopimuksen sekä lentokalustoa ja rautateiden liikkuvaa kalustoa koskevien pöytäkirjojen allekirjoittamis- ja ratifioimistarpeen selvittäminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa <http://www.unidroit.org/> (sen jälkeen valinta "International Interests in Mobile Equipment").

KOM (2008) 508 lopullinen, päätösehdotus (yleissopimus ja lentokalustopöytäkirja)

KOM(2009) 94 lopullinen (rautatiekalustopöytäkirja)

E 49/2009 vp

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena luoda kansainvälinen rekisteri, johon voitaisiin merkitä liikuteltavaan kalustoon kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7702

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimus ja lentokalustoa koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa Etelä-Afrikassa marraskuussa 2001 ja ne tulivat kansainvälisesti voimaan 1.3.2006. Eräät yleissopimuksen ja pöytäkirjan määräyksistä kuuluvat Euroopan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan. EU on tullut yleissopimuksen ja pöytäkirjan sopimuspuoleksi 1.8.2009. Suomen osalta yleissopimuksen ja pöytäkirjan ratifiointitarvetta on selvitetty 28.9.2007 päättyneellä lausuntokierroksella.

Rautateiden liikkuvan kaluston vakuuskäyttöä koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa helmikuussa 2007. EU allekirjoitti pöytäkirjan joulukuussa 2009. Avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskeva pöytäkirja on valmisteilla mutta Suomi ei osallistu valmisteluun. Unidroit'n sihteeristö selvittää lisäksi tarvetta maatalous-, kaivos- ym. laitteiden vakuuskäyttöä koskevaan pöytäkirjaan.

7. Hankkeen vaikutukset

Mahdollisuus vahvistaa arvokkaaseen liikuteltavaan kalustoon, kuten ilma-aluksiin kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia, jotka ovat vaikeuksitta täytäntöönpantavissa kaikissa sopimusvaltioissa, tehostaa omaisuuden vakuuskäyttöä ja alentaa kaluston rahoituskustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 3284/45/2001

9.3 SÄHKÖINEN KIINTEISTÖN KAUPPA JA PANTTAUS

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on luoda sähköisen kiinteistön kaupan, panttauksen ja kirjaamisen menettelyn edellyttämä lainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan I osamietintö 20.12.2004 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:28)

HE 75/2005 vp 10.6.2005

Toimikunnan loppumietintö 19.01.2006: Sähköistä kiinteistönvaihdonta selvittävän toimikunnan loppumietintö (Oikeusministeriö, Komiteamietintö 2006:1)

Lausuntotiivistelmä 28.12.2006 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:27)

Luonnos hallituksen esitykseksi 1.2.2010

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 65/2010)

Hallituksen esitys eduskunnalle sähköistä kiinteistön kauppaa, panttausta ja kirjaamisen menettelyä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 146/2010)

LaVM 27/2010 vp

Eduskunnan vastaus 243/2010 vp

Lait 96–99/2011

3. Keskeinen sisältö

Maakaaren on lisätty säännökset siitä, miten kiinteistön kauppakirja, panttikirja ja kirjaamishakemus voitaisiin tehdä sähköisessä muodossa ja miten niitä käsiteltäisiin kir-

jaamisviranomaisessa. Maanmittauslaitoksen ylläpitämistä asiointijärjestelmistä säädetään laissa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7702

Salila, Jari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7706

5. Taustatietoja

Kiinteistön kauppaa, panttausta ja kirjaamisjärjestelmää koskevat säännökset ovat maakaareissa (540/1995), joka tuli voimaan 1.1.1997. Maakaaren alkuperäisten säännösten mukaan kiinteistön kauppakirja ja panttikirja ovat aina kirjallisia. Käytännössä myös kirjaamishakemukset tehdään kirjallisesti.

Sähköinen kiinteistön vaihdanta ja sähköinen asiointi edellyttävät lainsäädännöllisten esteiden poistamisen lisäksi monipuolisten sähköisten palvelujen kehittämistä.

6. Aikataulu

Lait maakaaren ja eräiden muiden lakien muuttamisesta on annettu 4.2.2011. Lakien voimaantulosta säädetään myöhemmin erikseen lailla, kun uudistuksen edellyttämät asiointijärjestelmät valmistuvat.

7. Hankkeen vaikutukset

Lainmuutos tarjoaa kiinteistön kaupassa ja luottojärjestelyissä vaihtoehtoisen toimintatavan, joka on nykyistä menettelyä vaivattomampi ja edullisempi. Sähköiset palvelut vähentävät yksityishenkilöiden sekä rahoituslaitosten ja muiden kiinteistöalalla toimivien kustannuksia.

Sähköinen asiointi vähentää viranomaisten rutiinitehtäviä. Uudistuksella on merkittäviä henkilöstövaikutuksia kirjaamisviranomaisissa. Taloudelliset hyödyt edellyttävät kuitenkin melko suurta sähköisten asiointipalvelujen käyttöä.

Asiointijärjestelmien rakentamiskustannukset on arvioitu noin 5 miljoonaksi euroksi ja vuotuiset käyttökustannukset noin 1 miljoonaksi euroksi. Kustannukset katettaisiin käyttömaksuilla.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2004

OM016:00/2004

9.4 VESILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on vesilainsäädännön selkeyttäminen ja ajanmukaistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 22.3.2000

Toimikunnan mietintö 16.6.2004 (Oikeusministeriö, Komiteamietintö 2004:2)

Työryhmän asettamispäätös 1.6.2005

Lausuntotivistelmä 12.8.2005 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2005:20)

Työryhmän mietintö 16.6.2006 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2006:13)

Lausuntotivistelmä 23.1.2007 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:26)

Vesilainsäädännön uudistamista koskeva esitysluonnos

Hallituksen esitys Eduskunnalle vesilainsäädännön uudistamiseksi

HE 277/2009

MmVL 16/2010 vp

TaVL 13/2010 vp

PeVL 61/2010 vp

YmVM 22/2010 vp

Asettamispäätös 8.6.2011

VNA vesitalousasioista (luonnos 4.11.2011)

3. Keskeinen sisältö

Uudistus ajanmukaistaa vesilain sääntelytekniikan. Vesien käyttöä ja vesitaloushankkeita koskevassa aineellisessa sääntelyssä ei tapahdu merkittäviä muutoksia. Vesioikeudellisten menettelyiden tehostamisen myötä katselmustoimituksesta ja lopputarkastuksesta luovutaan. Uudistuksen yhteydessä tehdään muutoksia useisiin vesilakia sivuaviin lakeihin. Uudistus selkeyttää vesilain, ympäristönsuojelulain sekä maankäyttö- ja rakennuslain välisiä suhteita vesiasioissa. Uudistuksen yhteydessä tarkistetaan myös vesilakia tämentävä alemmanasteinen sääntely.

4. Organisointi

Valmistelija

Salila, Jari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7706

5. Taustatietoja

Vesilainsäädäntöä on muutettu osittaistarkistuksin useaan otteeseen. Lainsäädännössä tapahtuneiden muutosten johdosta vesilainsäädäntö on tarpeen tarkistaa ja ajanmukaistaa kokonaisuudessaan.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu 15.1.2010. Esitykseen sisältyvät lait on vahvistettu 11.3.2011. Uudistukseen sisältyvät lait (587–602/2011) ja alemmanasteiset säädökset tulivat voimaan 1.1.2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Uudistus selkeyttää yleisesti vesilain järjestelmää ja menettelyä vesiasioissa. Vesien yleiskäytössä ja vesitaloushankkeiden sääntelyssä ei tapahdu merkittäviä muutoksia.

Uudistus tehostaa pienten vesitaloushankkeiden ja ojitustoiminnan valvontamahdollisuuksia, purojen suojelua ja parantaa vesistöjen kunnostushankkeiden toteuttamisedellytyksiä. Vesitaloushankkeista johtuvat kalataloudelliset menetykset voidaan kompensoida aiempaa joustavammin. Uudistus tehostaa vesiasioiden käsittelyä ja nopeuttaa laajojen lupa-asioiden käsittelyä aluehallintovirastossa

8. Muut tiedot

OM 7/021/2004

OM 191:00/06/06/2000

10 MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ

10.1 VELKAJÄRJESTELYLAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä oli laatia ehdotukset yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain uudistamiseksi sekä tarvittavat muutokset muihin lakeihin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 18.9.2009

Työryhmämietintö 11.12.2009 (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2009:20)

HE 52/2010 vp, L 632/2010

Työryhmän määräajan jatkamispäätös 10.12.2010

Loppumietintö 8.3.2011 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 11/2011)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän työ jakaantui kahteen vaiheeseen. Työryhmän tehtävänä oli ensimmäisessä vaiheessa arvioida sitä, tulisiko velkajärjestelyn maksuohjelmaa lyhentää. Työryhmän tuli tältä osin antaa ehdotuksensa marraskuun 2009 loppuun mennessä.

Seuraavassa vaiheessa työryhmän tuli selvittää, olivatko velkajärjestelyn edellytykset ja esteperusteet ajan tasalla. Työryhmän tehtävänä oli myös selvittää, voitiinko nykyistä velkajärjestelymenettelyä yksinkertaistaa etenkin lisäsuoritusjärjestelmän osalta. Työryhmän tuli myös kartoittaa velkajärjestelylain mahdolliset ongelmakohdat yritystoiminnan kannalta. Lisäksi työryhmän tuli arvioida, antoiko nykyinen ulosottokaaren mukainen vapaakuukausimalli riittävän taloudellisen suojan velallisille. Vielä työryhmän tuli selvittää, millä tavalla voitaisiin toteuttaa velkavastuun enimmäiskesto myös silloin, kun velallista vastaan ei ole haettu tuomiota.

Työryhmän kokoonpano oli:

Puheenjohtaja

Lainsäädäntöneuvos Tuula Linna, oikeusministeriö

Jäsenet

Neuvotteleva virkamies Ulla Karhu, työ- ja elinkeinoministeriö

Johtava lakimies Helena Laine, Finanssialan Keskusliitto

Puheenjohtaja Jyrki Lindström, Suomen Perimistoimistojen Liitto ry

Sosiaali- ja potilasasiamies Miikkael Liukkonen, Vantaan kaupunki

Johtava talous- ja velkaneuvoja Aulikki Pentikäinen, Espoon kaupunki

Lainsäädäntöasioiden päällikkö Janne Makkula, Suomen Yrittäjät

Ulosottojohtaja Juhani Toukola, oikeusministeriön oikeushallinto-osasto
Käräjätuomari Riitta Kiiski, Helsingin käräjäoikeus
Asianajaja Olli Pohjakallio, Suomen Asianajaliitto

Sihteeri

Erityisasiantuntija Kirsi Pulkkinen, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7722

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7722

5. Taustatietoja

Hallituksen helmikuussa 2009 ns. politiikkariihessä tekemän linjauksen mukaan konkurssiin joutuneille yrittäjille ja ylivelkaantuneille on annettava uusi mahdollisuus. Niin yrityksiä kuin yksityishenkilöitä on kannustettava hakemaan neuvoja ja apua velkaantumisongelmiensa ratkaisemiseen niin varhain kuin mahdollista. Lisäksi maksuhäiriöpolitiikkaa ja velkajärjestelyprosesseja tarkistetaan, jotta konkurssiin menneiden yrittäjien paluu yrittäjätoimintaan tai työmarkkinoille on mahdollista nykyistä nopeammin.

6. Aikataulu

Työryhmän työn ensimmäisestä vaiheesta annettiin mietintö "Maksuohjelman kesto" joulukuussa 2009. Hallituksen esitys (HE 52/2010) johti lainmuutokseen (L 632/2010), joka tuli voimaan 1.8.2010. Työryhmä antoi 8.3.2011 loppumietintönsä (OM, Mietintöjä ja lausuntoja 11/2011). Mietintö oli lausuntokierroksella 15.6.2011 saakka. Jatkovalmistelusta päätetään myöhemmin.

7. Vaikutukset

Uudistushankkeella odotetaan olevan vaikutusta velallisten nopeampaan palaamiseen yhteiskunnan aktiivisiksi toimijoiksi. Velkajärjestelyn yksinkertaistaminen vaikuttaa velallisen aseman lisäksi myös mm. talous- ja velkaneuvonnan sekä tuomioistuinten toimintaan.

8. Muut tiedot

OM 15/41/2009

OM041:00/2009

10.2 KONKURSSILAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Konkurssilain eräiden säännösten tarkistaminen

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 14.1.2010

Työryhmämietintö 30.9.2010 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 73/2010)

Lausuntotivistelmä 28.1.2011 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 6/2011)

3. Keskeinen sisältö

Tehtävänä on arvioida sitä, onko niin sanottua itsekriminointisuoja koskevien säännösten lisääminen konkurssilakiin tarpeellista. Lisäksi tulee selvittää, voidaanko pesänhoitajalle antaa tehtäväksi rikosilmoituksen tekeminen ja onko syytä nostaa raukeavissa konkurssipesissä pesänhoitajalle maksettavan palkkion ylärajaa. Kokonaismenot eivät kuitenkaan saa kasvaa. Vielä tehtävänä on ehdottaa korjausta takaisinsaantikanteen määräaikaan julkisselvityksenä jatkuvan konkurssin osalta sekä ehdottaa tarvittaessa muita vähäisempiä korjauksia ja täsmennyksiä konkurssilakiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7704

5. Taustatietoja

Suomalaisessa oikeuskäytännössä ilmenneiden tapausten vuoksi on käynyt aiheelliseksi selvittää, tulisiko myös konkurssilakiin lisätä säännökset itsekriminointisuojusta vai onko riittävää, että pesänhoitajat ja tuomioistuimet suoraan noudattavat korkeimman oikeuden ja ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa huhtikuussa 2012.

7. Vaikutukset

Tarkoitus on vähentää epäselvyyttä, joka nyt kohdistuu pesänhoitajan asemaan suhteessa itsekriminointisuojaan. Palkkiota koskevalla muutoksella on tarkoitus parantaa selvitystyön edellytyksiä paljon työtä vaativissa konkurssipesissä. Selvitystyöhön käytettäviä kokonaismenoja ei kuitenkaan lisätä. Takaisinsaantikanteen määräaika koskevalla lainmuutoksella korjataan laissa oleva aukko.

8. Muut tiedot
OM 1/41/2010
OM002:00/2010

11 RIKOSOIKEUS

11.1 EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI YHTEISÖN TALOUDELLISTEN ETUJEN RIKOSOIKEUDELLISESTA SUOJASTA

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on 23.5.2001 tehnyt ehdotuksen direktiiviksi yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojaamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2001) 272

U 57/2001 vp

LaVL 18/2001 vp

COM(2005) 583 FINAL/2

COM (2011) 293 FINAL

3. Keskeinen sisältö

EU:n jäsenvaltioiden hallitusten välisessä yhteistyössä on hyväksytty yleissopimus Euroopan taloudellisten etujen suojaamisesta sekä siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Ehdotuksen tarkoituksena on, että direktiiviin sisällytettäisiin jäsenvaltioiden hyväksymiin neljään yleissopimukseen liittyvät kriminalisointivelvoitteet.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7705

5. Taustatietoja

Suomi on saattanut kansallisesti voimaan yleissopimuksen ja siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Ne ovat tulleet myös kansainvälisesti voimaan.

Ehdotus mainitaan komission tiedonannossa COM(2005) 583 final/2, joka koskee yhteisöjen tuomioistuimen 13 päivänä syyskuuta 2005 antaman tuomion (asia C-176/03 komissio v. neuvosto) vaikutuksia.

6. Aikataulu

Lissabonin sopimuksen tultua voimaan komissio todennäköisesti tulee antamaan uuden aloitteen EU:n taloudellisten etujen suojaamisesta.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on vahvistaa EU:n taloudellisten etujen suojaa.

8. Muut tiedot

OM 3/481/2005

11.2 IHMISKAUPAN VASTAINEN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS

1. Tavoitteet ja tehtävät

Yleissopimuksen pääasiallisena tavoitteena on ehkäistä ihmiskauppaa ja auttaa sen uhreja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön lausunto 20.11.2003 23/84/2003

Lopullinen yleissopimus ja selitysmuistio (CETS No. 197)

Ulkoasiainministeriön asettaman työryhmän mietintö 31.8.2010

Hallituksen esitys HE 122/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräyksiä keinoista estää ihmiskauppaa, uhrien suojelemisesta, rikosvastuusta, tutkinnasta ja oikeudenkäynnistä, kansainvälisestä yhteistyöstä sekä seurantajärjestelmästä.

4. Organisointi

Ulkoasiainministeriö asetti sopimuksen kansallista voimaansaattamista varten työryhmän.

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7723 (työryhmän jäsen)

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen valmisteli helmikuussa 2005 työnsä lopettanut EN:n työryhmä (CAHTEH). Työryhmän työhön osallistuivat ulkoasiainministeriö ja oikeusministeriö.

6. Aikataulu

EN:n ministerikomitea hyväksyi uuden yleissopimuksen 3.5.2005. Se avautui allekirjoituksille EN:n huippukokouksessa 16. - 17.5.2005. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 29.8.2006. Sopimuksen voimaansaattaminen kansallisesti on ulkoasiainministeriön vastuulla. Työryhmän mietintö luovutettiin 31.8.2010. Mietintö on ollut 30.11.2010 päättyneellä lausuntokierroksella. Hallituksen esitys on eduskunnan käsiteltävänä (HE 122/2011 vp).

7. Vaikutukset

Yleissopimuksella pyritään estämään ihmiskaupparikoksia, edistämään niihin syyllistyneiden vastuuseen saattamista ja auttamaan ja suojelemaan ihmiskaupan uhreja. Yleissopimuksen voimaansaattaminen Suomessa edellyttää lain muuttamista niin, että kaikki liiketoiminnassa ihmiskaupparikokseen syyllistyneet voidaan määrätä liiketoimintakieltoon.

8. Muut tiedot

OM 5/84/2005

11.3 EU:N DIREKTIIVIKSI IHMISKAUPAN EHKÄISEMISESTÄ JA TORJUMISESTA SEKÄ IHMISKAUPAN UHRIEN SUOJELEMISESTA

1. Tavoite ja tehtävä

Direktiivin tavoitteena on ehkäistä ja torjua ihmiskauppaa sekä suojella ihmiskaupan uhreja. Direktiivin tarkoituksena on korvata aiempi aihepiiriä koskeva neuvoston puitepäätös 2002/629/YOS.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta, uhrien suojelemisesta ja puitepäätöksen 2002/629/YOS kumoamisesta (KOM(2010)95 lopullinen)

U 14/2010 vp

LaVL 8/2010 vp

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/36/EU ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2002/629/YOS korvaamisesta

3. Keskeinen sisältö

Teknisesti direktiivissä on kysymys ihmiskauppaa koskevan puitepäättökseen kumoamisesta ja uuden direktiivin säätämisestä sen tilalle. Uusi direktiivi on sisällöltään puitepäättöstä laajempi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7675

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7723

5. Taustatietoja

Direktiivi pohjautuu ihmiskauppaa koskevaan aiempaan puitepäättökseen. Lisäksi direktiiviin ollaan lisäämässä sellaisia elementtejä, joita on Euroopan neuvoston aihepiiriä koskevassa yleissopimuksessa (CETS 197).

6. Aikataulu

Komissio antoi ehdotuksensa 29.3.2010. Neuvoston ja parlamentin hyväksynnän jälkeen direktiivi annettiin 5.4.2011. Direktiivin asettamat velvoitteet on saatettava jäsenvaltioissa voimaan 6.4.2013 mennessä.

7. Hankkeen vaikutukset

Direktiivillä on tarkoitus yhtenäistää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä ihmiskauppaan liittyvissä rikosoikeudellisissa kysymyksissä. Lisäksi direktiivillä pyritään vahvistamaan ihmiskaupan uhrien suojelua ja auttamista.

8. Muut tiedot

EU/2010/0830

OM 3/481/2010

11.4 OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALAN IHMISKAUPPALAINSÄÄDÄNNÖN TARKASTELU

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on tarkastella tiettyjä oikeusministeriön vastuualueelle kuuluvia ihmiskauppaa koskevia, pääosin lainsäädännöllisiä kysymyksiä, ja tehdä niitä koskevat ehdotukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Taustamuistio ”Ihmiskauppalainsäädännön muutostarpeiden arviointi ja muutosten valmistelu oikeusministeriön hallinnonalalla” 5.9.2011

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/36/EU ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta.

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävät ovat seuraavat:

1. Ihmiskauppakriminalisoinnin (rikoslain 25 luvun 3 §) tarkastelu direktiivin 2011/36/EU valossa ja tarvittavien muutosten valmistelu.
2. Ihmiskaupan ja parituksen välistä rajanvetoa koskeva lainsäädännön muutostarpeiden arviointi ja tarvittavien lainsäädäntömuutosten valmistelu.
3. Parituksen kohteena olevan henkilön asianomistajuuteen liittyvien kysymysten tarkastelu, mukaan lukien tarve lainsäädännölliseen selkeyttämiseen.
4. Ihmiskaupan uhrin suostumuksen oikeudellisen merkityksen tarkastelu, mukaan lukien tarve lainsäädännölliseen selkeyttämiseen.
5. Ihmiskaupan ja kiskonnantapaisen työsyrynnän rajanvetoa koskeva lainsäädännön muutostarpeiden arviointi ja tarvittavien lainsäädäntömuutosten valmistelu oheisseuraamukset (oikeushenkilön rangaistusvastuu ja liiketoimintakielto) mukaan lukien.
6. Pakkotyön käsitteen ja aseman tarkastelu ihmiskauppakontekstissa (käytäntö ja lainsäädäntö).
7. Ihmiskaupan uhrien ja heidän läheistensä, todistajien sekä muiden ihmiskaupparikosten käsittelyyn osallistuvien henkilöiden suojeluun liittyvien käytäntöjen tarkastelu sekä käytäntöjä koskevien tarvittavien kehittämisedotusten valmistelu.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto

Jäsenet:

Lainsäädäntösihteeri Mirja Salonen, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto (toimii samalla työryhmän sihteerinä)

Ylitarkastaja Tero Mikkola, sisäasiainministeriön maahanmuutto-osasto

Poliisitarkastaja Heidi Kankainen, sisäasiainministeriön poliisiosasto

Hallitussihteeri Tapani Aaltela, sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto

Neuvotteleva virkamies Jouni Lemola, työ- ja elinkeinoministeriö

Poliisitarkastaja Ari-Pekka Calin, Poliisihallitus

Kihlakunnansyyttäjä Sakari Tiilikainen, Helsingin syyttäjänvirasto

Rajavartiolytarkastaja Silja Hallenberg, rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellinen osasto

Ylitarkastaja Venla Roth, vähemmistövaltuutetun toimisto

Käräjätuomari Pia Sandvik, Suomen tuomariliitto ry

Asianajaja Kirsi Tarvainen, Suomen Asianajajaliitto

Lakimies Anu-Tuija Lehto, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Lakimies Maija Ropponen, Pro-tukipiste ry

Työryhmän on tarpeellisessa määrin ja tarpeellisessa laajuudessa kuultava viranomaisia, asiantuntijoita ja järjestöjä.

5. Taustatietoja

Työryhmän asettamisen taustalla ovat erityisesti kansallisen ihmiskaupparaportoinnin kertomus sekä sen johdosta annetut eduskunnan lausumat, ihmiskaupan vastaisen toimintasuunnitelman ohjausryhmän loppuraportti sekä ihmiskauppakriminalisoinnin osalta direktiivi ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta. Ihmiskauppalainsäädännön kehittämiseen on kiinnitetty huomiota myös pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 21.11.2011–28.9.2012

7. Vaikutukset

Uudistuksen vaikutukset riippuvat työryhmän ehdotuksista. Vaikutukset arvioidaan työryhmytyön aikana.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2011
OM031:00/2011

11.5 EU:N DIREKTIIVI LASTEN SEKSUAALISEN HYVÄKSIKÄYTÖN JA SEKSUAALISEN RIISTON SEKÄ LAPSIPORNOGRAFIAN TORJUMISESTA

1. Tavoite ja tehtävä

Direktiivin tavoitteena on torjua lasten seksuaalista hyväksikäyttöä ja riistoa sekä lapsipornografiaa. Direktiivin tarkoituksena on korvata aiempi aihepiiriä koskeva neuvoston puitepäätös 2004/68/YOS.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja puitepäättöksen 2004/68/YOS kumoamisesta (KOM(2010)94 lopullinen)

U 15/2010 vp

LaVL 10/2010 vp

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/92/EU lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja neuvoston puitepäättöksen 2004/68/YOS korvaamisesta

3. Keskeinen sisältö

Teknisesti uudessa direktiivissä on kysymys lasten seksuaalista riistoa koskevan puitepäättöksen kumoamisesta ja uuden direktiivin säätämisestä sen tilalle. uusi ehdotettu direktiivi on sisällöltään puitepäättöstä laajempi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7675

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7723

5. Taustatietoja

Direktiivi pohjautuu lasten seksuaalista riistoa ja lapsipornografiaa koskevaan aiempaan puitepäättöksen. Lisäksi direktiiviin on lisätty sellaisia elementtejä, joita on Euroopan neuvoston aihepiiriä koskevassa yleissopimuksessa (CETS 201). Kyseinen yleissopimus on tullut Suomessa voimaan 1.10.2011.

6. Aikataulu

Komissio antoi ehdotuksensa 29.3.2010. Neuvoston ja parlamentin hyväksynnän jälkeen direktiivi annettiin 13.12.2011. Direktiivin asettamat velvoitteet on saatettava jäsenvaltioissa voimaan 18.12.2013 mennessä.

7. Hankkeen vaikutukset

Direktiivillä on tarkoitus yhtenäistää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja riistoon sekä lapsipornografiaan liittyvissä rikosoikeudellisissa kysymyksissä. Lisäksi direktiivillä pyritään vahvistamaan tällaisten rikosten uhrien suojelua ja auttamista.

8. Muut tiedot

EU/2010/0834

OM 4/481/2010

11.6 LAITONTA ELINKAUPPAA KOSKEVA EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena on laatia yleissopimus ihmisten elinten laittomasta kaupasta. Yleissopimusta valmistelewan komitean on laadittava tarvittaessa erillinen lisäpöytäkirja kudosten ja solujen laittomasta kaupasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sopimusluonnos PC-TO (2011) 1 (<http://www.coe.int/PC-TO>)

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimusluonnos sisältää määräyksiä elinkauppaan liittyvistä kriminalisoinneista, rikosten tutkinnasta ja oikeudenkäynnistä, elinkaupan uhrien auttamisesta ja suojelemisesta sekä laittoman elinkaupan ehkäisemisestä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7675

Yleissopimusta koskevaan kansalliseen valmisteluun osallistuu oikeusministeriön lisäksi ulkoasiainministeriö.

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimusta koskevat neuvottelut aloitettiin Strasbourgissa joulukuussa 2011. Sopimus on tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2012 loppuun mennessä.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimuksella pyritään ehkäisemään laitonta elinkauppaa, edistämään elinkauppaan syyllistyneiden vastuuseen saattamista ja auttamaan elinkaupan uhreja.

8. Muut tiedot

OM 5/849/2012

11.7 RAHANPESUA JA TERRORISMIN RAHOITTAMISTA KOSKEVA EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena oli muuttaa ja täydentää Euroopan neuvoston vuoden 1990 yleissopimusta erityisesti rahanpesun ennaltaehkäisemiseen ja terrorismin rahoittamiseen liittyvillä artikloilla. Yleissopimus on tullut voimaan Suomessa 1 päivänä heinäkuuta 1994 (SopS 53/1994). Työn edistyessä selvisi, että tuloksena tulee olemaan uusi yleissopimus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lopullinen sopimus ja selitysmuistio (CETS No. 198)

3. Keskeinen sisältö

Kansainvälistä yhteistyötä ja oikeusapua kehitetään erityisesti kansallisten toimintayksikköjen (FIU eli Financial Intelligence Unit) asemaa painottamalla ja maksuliikennetahtumien valvontaa tehostamalla. Rahanpesuun kuuluvien tekojen alaa laajennetaan sekä tekemuotojen lisäämisen että oikeushenkilön vastuun mukaan ottamisen kautta. Yleissopimusta tullaan soveltamaan myös terrorismin rahoittamiseen. Siihen tulee uusi luku sopimuksen noudattamisen valvontajärjestelmästä. Yleissopimuksen suhde Suomen lainsäädäntöön selviää lopullisesti sen kansallisen voimaansaattamisen yhteydessä.

4. Organisointi

Valmistelija

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7723

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen muuttamiseen ja täydentämiseen liittyviä kysymyksiä harkittiin ja selvitettiin työryhmässä (PC-S-ML), jonka loppuraportti (PC-R-M (03) 1) on valmistunut keväällä 2002. Artiklat perustuvat pitkälti jo olemassa oleviin kansainvälisiin velvoitteisiin ja suosituksiin.

6. Aikataulu

Yleissopimus valmisteltiin Euroopan neuvoston työryhmässä (PC-RM). Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi uuden yleissopimuksen 3.5.2005. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 16.12.2005. Jatkovalmistelun aikataulu on avoinna.

7. Vaikutukset

Sopimuksella tehostetaan rahanpesu- ja terrorisminrahoittamisrikosten torjuntaa ja rikoshyödyn takaisinsaamista. Alustavan arvion mukaan Suomen lainsäädännön muuttamistarve on melko vähäinen ja liittyy tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin eikä sopimuksen velvoittaviin määräyksiin.

8. Muut tiedot

OM 7/84/2005

11.8 HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE YMPÄRISTÖN SUOJELUA RIKOSOIKEUDELLISIN KEINAIN KOSKEVAN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Hallituksen esityksen tavoitteena on hyväksyä Strasbourgissa 4.11.1998 allekirjoitettu Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Strasbourgissa 4.11.1998 allekirjoitettu Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin

HE 52/2005 vp

YmVL 24/2005 vp

2008/99/EY direktiivi ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräyksiä ympäristöön tai ihmisiin kohdistuvasta vaarallisesta toiminnasta, jonka sopimuspuolet sitoutuvat kriminalisoimaan lainsäädännössään. Sopimus sisältää määräyksiä ympäristörikoksista säädetävistä rangaistuksista, lainkäyttövallasta, omaisuuden ja hyödyn menetetyksi julistamisesta, oikeushenkilön rangaistusvastuusta, kansallisten viranomaisten yhteistyöstä ja kansainvälisestä yhteistoiminnasta.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7725

5. Taustatietoja

Yleissopimus ei ole tullut kansainvälisesti voimaan. Ainoastaan Viro on ratifioinut sen.

Aikaisempi hallituksen esitys 52/2007 vp EN:n yleissopimuksen voimaan saattamisesta ja EU:n ympäristörikospuitepäätöksen (EYVL L 29, 5.2.2003, s. 29) täytäntöönpanosta peruttiin 28.4.2007, koska yhteisön tuomioistuin kumosi mainitun puitepäätöksen 13.9.2005 antamallaan tuomiolla C-176/03.

Tuomion mukaan pääosa puitepäätöksen määräyksistä olisi tullut antaa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen nojalla. Jos toimivalta säättää tietyn alan velvoitteita kuuluu yhteisölle ja yhteisö on käyttänyt toimivaltansa, myös toimivalta solmia kansainvälisiä sopimuksia alalla siirtyy jäsenvaltiolta yhteisölle. Yhteisö on käyttänyt toimivaltansa siten, että 19.11.2008 annettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/99/EY ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin. Kun toimivalta sopimuksen solmimiseen on nyt siirtynyt yhteisölle, on erikseen selvitettävä, aikooko yhteisö ratifioida sopimuksen.

6. Aikataulu

Koska yhteisön aikeista sopimuksen ratifioimiseksi ei ole tietoa, aikataulu on avoinna.

7. Vaikutukset

Esitys tehostaa ympäristön suojelua sopimukseen liittyvissä valtioissa yhdenmukaistamalla ympäristörikosten rikostunnusmerkistöjä.

8. Muut tiedot

OM 30/41/2003

OM034:00/2003

11.9 EHDOTUS TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUKSIEN RIKOSOIKEUDELLISTA SUOJAA KOSKEVAKSI EU:N DIREKTIIVIKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistaminen vahvistamalla jäsenvaltioiden kansallisissa laeissa säädettävät vähimmäisrangaistukset niitä loukkaavista rikoksista ja antamalla määräykset jäsenvaltioiden välisestä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 276 lopullinen

U 39/2005 vp

KOM(2006) 168 lopullinen

U 39/2005 vp 28.9.2006 jatkokirjelmä

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa direktiiviksi on määräykset teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tekojen säättämisestä rangaistaviksi sekä rangaistustyypeistä, joita teoista on langetettava. Rangaistavuus koskisi tahallisia kaupallisessa laajuudessa tehtyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavia tekoja. Rangaistuksiksi olisi säädettävä vankeutta, sakkoa, menettämisseuraamuksia sekä erityisseuraamuksia kuten liiketoimintakielto ja loukkaamiseen käytettyjen esineiden tuhoaminen.

Direktiivissä on myös määräykset rangaistusten vähimmäistasosta, laajennetusta rikosyhödyn menettämisestä, syytetoimenpiteiden aloittamisesta ja yhteisistä tutkintaryhmistä.

4. Organisointi

Valmistelija

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7709

5. Taustatietoja

Ehdotuksen tarkoituksena on täydentää 29 päivänä huhtikuuta 2004 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (2004/48/EY), joka koskee muita kuin rikosoikeudellisia toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Komissio on siirtänyt direktiiviehdotukseen aikaisemman samaa aihepiiriä koskevan puitepäätöksen määräykset (KOM(2005) 276 lopullinen).

6. Aikataulu

Lissabonin sopimuksen voimaantulon vuoksi komissio tulee antamaan asiassa uuden ehdotuksen, mutta aikataulusta ei ole tietoa.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella pyritään torjumaan teollis- ja tekijänoikeusrikollisuutta varmistamalla, että kaikissa unionin jäsenvaltioissa voidaan langettaa tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia rangaistuksia ja menettämisseuraamuksia. Ehdotuksella pyritään myös parantamaan teollis- ja tekijänoikeusrikosten tutkintaan ja syytetoimiin liittyvää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä.

8. Muut tiedot

OM 23/481/2005

EU/2005/1194

EU/2005/1195

11.10 EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI TIETOJÄRJESTELMIIN KOHDISTUVISTA HYÖKKÄYKSISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on edistää tietojärjestelmiin kohdistuvien rikosten torjuntaa. Direktiivissä annettaisiin vähimmäissäännöt jäsenvaltioiden kansallisissa laeissa olevista rikostunnusmerkistöistä ja rangaistuksista sekä määrättäisiin jäsenvaltioiden välisestä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä ja neuvoston puitepäätöksen 2005/222/YOS kumoamisesta (KOM(2010) 517 lopullinen)

U 50/2010 vp

U-jatkokirje, OM2011-00165, OM2011-00166

LaVL 18/2010 vp

HaVL 37/2010 vp

HaVL 2/2011 vp

LaVL 4/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa on kysymys nykyisen tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä tehdyn puitepäätöksen kumoamisesta ja uuden direktiivin säätämisestä sen tilalle. Uusi ehdotettu direktiivi sisältää nykyiseen puitepäätökseen sisältyvät säännökset, mukaan lukien laitton tunkeutuminen tietojärjestelmään, laitton järjestelmän häirintä, laitton datan vahingoittaminen, rikokseen yllyttäminen ja avunanto tai rikoksen yritys, oikeushenkilön vastuu ja rikosoikeudellinen lainkäyttövalta.

Ehdotuksessa on myös uusia rangaistava tekoja koskevia säännöksiä, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevaan yleissopimukseen. Nämä koskevat rikoksen tekemisessä käytettyjä laitteita ja välineitä sekä viestintäsalaisuuden loukkaamista. Raskauttavia olosuhteita koskeviin säännöksiin on lisätty hyökkäysten laajamittaisuus eli ns. bot-verkkojen käyttö ja tekijän henkilöllisyyden salaaminen siten, että aiheutetaan vahinkoa henkilöllisyyden oikealle haltijalle.

4. Organisointi

Valmistelija

Monto, Mikko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7696

5. Taustatietoja

Euroopan unionin neuvosto teki 24 päivänä helmikuuta 2005 puitepäätöksen tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä (2005/222/YOS). Euroopan neuvosto teki Budapes-tissä 23 päivänä marraskuuta 2001 tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksessa (SopS 60/2007). Puitepäätös ja yleissopimus on pantu kansallisesti täytäntöön (HE 153/2006 vp).

Komissio on tehnyt ehdotuksen neuvoston puitepäätöksen korvaamisesta direktiivillä Lissabonin sopimuksen voimaantulon vuoksi.

6. Aikataulu

Valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle ehdotuksia koskevan kirjelmän U 50/2010 joulukuussa 2010 ja jatkokirjelmän toukokuussa 2011.

Direktiiviehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä on aloitettu tammikuussa 2010. Direktiivistä päästiin neuvoston puolella yhteisymmärrykseen kesäkuun 2011 OSA-neuvostossa. Neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa alkanevat keväällä 2012.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella pyritään torjumaan tietojärjestelmiin kohdistuvia rikoksia varmistamalla, että kaikissa unionin jäsenvaltioissa on säädetty teoista riittävät rangaistukset. Ehdotuk-sella pyritään myös parantamaan tällaisten rikosten tutkintaan liittyvää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja rikosten tilastointia.

8. Muut tiedot

OM 1/481/2011

EU/2010/1522

11.11 RAHANPESUKRIMINALISOINTIEN MUUTOSTARPEET

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on pohtia rikoslain 32 luvun rahanpesua koskevien kriminalisointien muutos-tarvetta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 30.6.2009

Työryhmämietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 27/2010)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 68/2010)

HE 285/2010 vp

LaVM 31/2010 vp

EV 286/2010

Lait 191–192/2011

Asettamispäätös 2.12.2010 (uusi työryhmä)

Työryhmän muistio 31.5.2011 (OM 7/41/2009)

Lausuntokooste (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 47/2011)

HE 138/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä (asettamispäätös 30.6.2009) oli arvioida, antavatko FATF:n (ks. alla kohta taustatietoja) rikoslakia koskevat muutossuosituksen aiheutta muuttoa lainsäädäntöä.

Erityisesti työryhmän oli arvioitava, ovatko arvostelun kohteena olevat lainsäädäntöratkaisut sillä tavalla oikeusjärjestelmän peruseriaatteiden edellyttämiä, että se oikeuttaa rangaistavuuden alan rajaamisen Suomessa omaksutulla tavalla. Työryhmän oli otettava työssään huomioon tarvittavassa määrin keskeisten EU:n jäsenvaltioiden ja Pohjoismaiden tekemät asiaa koskevat lainsäädäntöratkaisut.

Hallituksen esityksessä (HE 285/2010 vp) ehdotettiin muutettavaksi rikoslain kätkemis- ja rahanpesurikoksia koskevaa lukua sekä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettua lakia. Rahanpesun tunnusmerkistöä täsmennettäisiin ja siihen lisättäisiin teko tavaksi rikoshyödyn hallussapito. Oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamisalaa laajennettaisiin tuottamukselliseen rahanpesuun. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että jatkossa rahanpesurikoksissa olisi mahdollista antaa kansainvälistä oikeusapua ilman kaksoisrangaistavuuden edellytyksen täyttymistä. Rahanpesukriminalisoinnit täyttävät kansainvälisissä sopimuksissa asetetut kriminalisointivoitteen. Siltä osin kuin niistä on poikettu, se on tehty kansainvälisten instrumenttien sallimien poikkeamismahdollisuuksien rajoissa. Eduskunta hyväksyi mainitun esityksen ilman muutoksia ja muutokset tulivat tältä osin voimaan 1.6.2011.

Mainittua hallituksen esitystä valmisteltaessa rikoslain 32 luvun 11 §:n 1 momentin rajoitussäännöksen tarkoituksenmukaisuudesta esitettiin erilaisia näkemyksiä. Koska kysymys on merkittävästä periaatteellisesta kysymyksestä, oikeusministeriö asetti uuden työryhmän harkitsemaan asiaa. 2.12.2010 asetetun työryhmän tehtävä on pohtia tätä kysymystä. Työryhmän muistio julkaistiin 31.5.2011. Muistioon ja lausuntopalautteeseen perustuva hallituksen esitys (HE 138/2011 vp) itsepesun rangaistavuudesta annettiin eduskunnalle 16.12.2011.

4. Organisointi

Jatkotyön valmistelija

Marttunen, Matti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7653

5. Taustatietoja

Voimassa olevat rikoslain rahanpesusäännökset perustuvat kansainvälisiin velvoitteisiin. OECD:n yhteydessä työskentelevä rahanpesun vastainen työryhmä FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering) on todennut, että Suomen rikoslain rahanpesua koskeva sääntely ei kaikilta osin täytä sen vuonna 2003 uudistettuja rahanpesun vastaisia suosituksia ja terrorisminvastaisia erityissuosituksia.

Arvostelun kohteena on ollut se, että (1) Suomen lainsäädäntö ei nimenomaisesti kata kaikkia rahanpesun muotoja. (2) Toisaalta niin kutsuttu itsepesu ei ole rangaistavaa. Itsepesulla tarkoitetaan menettelyä, jossa rahanpesua edeltävän esirikoksen tekijä pesee omalla rikoksellaan saamaansa omaisuutta. Arvostelun kohteena on myös ollut se, että (3) salahanke ei ole rangaistavaa rahanpesun perustunnusmerkistön yhteydessä ja että (4) rahanpesurikoksiin sovelletaan rajoitussäännöstä, jonka mukaan rahanpesusta ei voida tuomita rikoksentekijän kanssa yhteistaloudessa asuvaa, joka ainoastaan käyttää tai kuluttaa rikoksentekijän yhteistalouden tavanomaisiin tarpeisiin hankkimaa omaisuutta.

6. Aikataulu

Ensimmäisen työryhmän mietintö julkaistiin 22.3.2010 ja se lähetettiin lausuntokierrokselle, jonka määräaika päättyi 31.5.2010. Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle 3.12.2010.

Jatkovalmistelua tekevän työryhmän toimikausi oli 15.12.2010–31.5.2011. Tähän liittyvä hallituksen esitys annettiin eduskunnalle 16.12.2011.

7. Vaikutukset

Rahanpesun torjuntaa tehostetaan.

8. Muut tiedot

OM 7/41/2009

OM027:00/2009

11.12 VESILIIKENNEJUOPUMUKSEN PROMILLERAJA

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä oli pohtia rikoslain 23 luvun vesiliikennejuopumusta koskevan kriminalisoinnin muutostarvetta sekä muita keinoja puuttua vesiliikennejuopumukseen ja parantaa vesiliikenneturvallisuutta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 24.8.2010

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 16/2011)

Lausuntokooste (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 48/2011)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän työn keskeisenä sisältönä oli arvioida nykyisten kriminalisointien muutostarvetta. Työryhmä ehdotti, että vesiliikennejuopumuksen promilleraja laskettaisiin 0,5 promilleen ammattimaisessa vesiliikenteessä. Lisäksi työryhmä ehdotti eräitä muita kuin rikosoikeudellisia keinoja parantaa vesiliikenneturvallisuutta.

4. Organisointi

Jatkotyön valmistelija:

Marttunen, Matti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7653

5. Taustatietoja

Vesiliikennejuopumusta koskevan rikoslain 23 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan rangaistavuudelta edellytetään yhden promillen humalatilaa tai sitä, että alusta ohjaavan kyky tehtävän vaatimiin suorituksiin on huonontunut ja lisäksi sitä, että olosuhteet ovat sellaiset, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle. Vesiliikennejuopumusta koskevassa rangaistussäännöksessä promilleraja on asetettu korkeammalle kuin muissa liikennejuopumussäännöksissä, sillä se tulee muista liikennejuopumussäännöksistä poiketen sovellettavaksi vakavuudeltaan hyvin erilaisiin tilanteisiin aluksen koon ja kapasiteetin taikka vesistön tai väylän suuruuden mukaan (HE 90/2002 vp).

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 1.9.2010–28.2.2011. Mietintö julkaistiin 25.3.2011. Mietintö on ollut lausuntokierroksella. Lausunnoista julkaistiin syksyllä 2011 kooste (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 48/2011). Hallituksen esitys on tarkoitus antaa helmikuussa 2012.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on parantaa vesiliikenneturvallisuutta.

8. Muut tiedot

OM 9/41/2010

OM017:00/2010

11.13 SANANVAPAUSRIKOKSET, VAINOAMINEN JA HÄIRINTÄKÄYTTÄYTYMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on arvioida sananvapausr rikosten tarkistustarpeita, vainoamisen kriminalisoinnin tarvetta sekä viestintäteknologian avulla tapahtuvan ja muun häirintäkäyt-
täytymisen aiheuttamia rikosoikeudellisen sääntelyn tarkistustarpeita.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätöslauselma 1577/2007 Towards decriminalisation of defamation (sananvapausr rikokset)

EV 94/2009 vp (viestintävälineillä tapahtuva häirintä)

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (CETS 210) (vainoaminen)

Työryhmän asettamispäätös 30.9.2011

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä on arvioida sananvapausr rikoksia koskevan lainsäädännön tarkis-
tustarpeet Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön pohjalta. Tehtävänä
on myös arvioida rikoslainsäädännön tarkistustarpeita modernilla viestintäteknologialla
toteutettavaa yksityisyyteen kohdistuvaa häirintää ja ilkivaltaa vastaan. Lisäksi tehtävä-
nä on arvioida, onko syytä säätää vainoaminen (stalking) rangaistavaksi. Tehtävänä on
myös arvioida erilaisesta muusta yksityisyyteen ja rauhaan kohdistuvasta häirintäkäyt-
täytymisestä aiheutuvia mahdollisia tarpeita rikoslainsäädännön muuttamiseen.

4. Organisointi

Työryhmä

Puheenjohtaja:

Marttunen, Matti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 1606 7653

Jäsenet:

Matikkala, Jussi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 1606 7707

Lampenius, Mari, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Kankainen, Heidi, poliisitarkastaja, sisäasiainministeriö

Illman, Mika, valtiosyyttäjä, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Niemi, Anne, käräjätuomari, Vantaan käräjäoikeus

Tiilikka, Päivi, OTT, VT, dosentti, Helsingin yliopisto

5. Taustatietoja

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) on antanut toistakymmentä tuomiota, joissa Suomen on yksityiselämän suojaa ja kunnianloukkausta koskevissa asioissa katsottu rikkoneen EIS 10 artiklaa. Suomalaiset tuomioistuimet ovat ratkaisukäytännössään painottaneet yksityiselämän ja kunnian suojaa, kun taas EIT on painottanut enemmän sananvapautta. Euroopan Neuvoston parlamentaarinen yleiskokous on päätöslauselmasaan 1577/2007 Towards decriminalisation of defamation kehottanut jäsenvaltioita muun muassa poistamaan kunnianloukkausta koskevista rangaistussäännöksistään vankeusrangaistuksen uhan.

RL 24:1:n mukaiseen kotirauhan rikkomiseen voi syyllistyä muun muassa häiritsemällä toisen kotirauhaa soittamalla oikeudettomasti puheluita. Lailla 685/2009 säännökseen lisättiin tekotapana kotirauhan häiritseminen lähettämällä matkapuhelimeen viestejä. Hyväksyessään mainitun matkapuhelinviestejä koskevan rikoslain muutoksen eduskunta edellytti lakivaliokunnan mietinnön pohjalta, että tehdään kokonaisvaltainen selvitys oikeussuojakeinoista modernilla viestintäteknologialla toteutettavaa yksityisyyteen kohdistuvaa häirintää ja ilkivaltaa vastaan ja ryhdytään tarvittaviin lainsäädäntö- ja muihin toimenpiteisiin (EV 94/2009 vp, LaVM 10/2009 vp s. 2–3).

Euroopan neuvoston yleissopimuksen naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (CETS 210) 34 artikla edellyttää, että sopimuspuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että toiseen henkilöön kohdistuva tahallinen ja toistuva uhkaava käyttäytyminen, joka saa tämän henkilön pelkäämään turvallisuutensa vaarantumista, kriminalisoidaan. Artikla 78 mahdollistaa poikkeamisen velvoitteesta. Menettelystä on käytetty nimitystä stalking, Suomessa ahdistelu, häirintä tai vainoaminen. Suomi on allekirjoittanut hyväksymisvaraumin sopimuksen 11.5.2011. RL 25:7:ssä on kriminalisoitu laitton uhkaus. Myös muut rangaistussäännökset kuten kotirauhan rikkominen, salakuuntelu, salakatselu ja pakottaminen samoin kuin pahoinpitelykriminalisoinnit voivat osaltaan antaa suoja vainoamista vastaan. Tämän tyyppistä menettelyä vastaan henkilölle voidaan määrätä turvaamistoimenpiteenä lähestymiskiello (laki lähestymiskiellosta, 898/1998).

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 3.10.2011–16.4.2012.

7. Vaikutukset

Hanke liittyy osin kansainväliseen yhteistyöhön rikosoikeuden alueella (sananvapausrikkokset, vainoaminen). Tavoitteena on häirintäkäyttötymisen kohteeksi joutuneen aseman parantaminen.

8. Muut tiedot

OM 16/41/2011

OM025:00/2011

11.14 ERÄIDEN TÖRKEIDEN RIKOSTEN VALMISTELUN KRIMINALISOINTI

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaisesti laatia hallituksen esityksen luonnos vakavimpien rikosten valmistelun kriminalisoinnista. Vakavilla rikoksilla tarkoitetaan tässä yhteydessä henkirikoksia ja törkeää ryöstöä. Työryhmän tulee lisäksi arvioida, onko valmistelun rangaistavuus perusteltua liittämään myös törkeään pahoinpitelyyn. Säännösehdotukset sijoitetaan rikoslain erityiseen osaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio ”Eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisointi” (oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 12/2011)

Työryhmän asettamispäätös 3.10.2011

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän työn keskeisenä sisältönä on arviomuistion ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta valmistella tarvittavat muutokset rikoslakiin. Työssä on mahdollisimman pitkälle noudatettava rikoslain kokonaisuudistuksen yleisiä periaatteita.

4. Organisointi

Työryhmä

Puheenjohtaja:

Marttunen, Matti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7653

Jäsenet:

Matikkala, Jussi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7707

Haapa-aho, Tiina, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Meriniemi, Marko, ylitarkastaja, sisäasiainministeriö

Selander, Kai, kihlakunnansyyttäjä, apulaispäälikkö, Varsinais-Suomen syyttäjänvirasto

Lattunen, Pertti, hovioikeusneuvos, Helsingin hovioikeus

Matikkala toimii myös työryhmän sihteerinä.

Työryhmä voi kuulla asiantuntijoita.

5. Taustatietoja

Suomen lainsäädännössä ei ole yleistä säännöstä rikosten valmistelusta, mutta rikoslais-sa on noin 20 erityissäännöstä valmistelurikoksista tai tiettyjen valmistelutoimien ran-gaistavuudesta. Säännökset perustuvat usein kansainvälisten sopimusten edellyttämien erittäin vakavia rikoksia koskevien velvoitteiden täyttämiseen.

Oikeusministeriössä 16.3.2011 valmistuneessa arviomuistiossa (Eräiden törkeiden ri-kosten valmistelun kriminalisointi, oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 12/2011) katsotaan, että törkeän ryöstön, törkeän pahoinpitelyn ja henkirikosten valmistelu on mahdollista kriminalisoida vain tarkasti määritellyin ehdoin ja rajauksin. Arviomuistion mukaan asia vaatii jatkovalmistelussa vielä huolellista rajanvetoa ja perusteellista har-kintaa.

Oikeusministeriö pyysi arviomuistiosta 35 viranomaiselta, organisaatiolta ja asiantunti-jalta kirjallisen lausunnon. Lausuntoja saapui 27. Oikeusministeriön lausuntopyyntöissä oli yksilöity eräitä teemaan liittyviä kysymyksiä, joista keskeisin oli, onko arviomuisti-ossa esitetty rajausta tiettyihin rikoksiin kannatettava.

Lausuntopalaute oli kirjavaa. Osa lausujista katsoi, ettei valmistelukriminalisoinneille ole juuri tarvetta. Osa halusi laajentaa rikoksen valmistelun alaa myös muihin rikoksiin. Vaikka yksiselitteisten johtopäätösten tekeminen saaduista lausunnoista on vaikeaa, voidaan niiden perusteella todeta, että arviomuistiossa esitetty valmistelun kri-minalisoinnin rajausta sai enemmistön kannatuksen. Saadut lausunnot analysoidaan yksi-tyiskohtaisesti työryhmän työssä.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi 3.10.2011–30.3.2012

7. Vaikutukset

Uudistuksen vaikutukset arvioidaan työryhmätyön aikana.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2011

OM027:00/2011

12 SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ

12.1 YHDYSKUNTASEURAAMUKSIA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KOKONAISUUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on kehittää yhdyskuntaseuraamuskokonaisuus, jonka avulla voidaan muokata seuraamusjärjestelmästä lähitulevaisuuden vaatimukset täyttävä ja sosiaalisesti nykyistä tasa-arvoisempi. Keskeistä tavoitteiden toteuttamisessa on yhteiskunnan turvallisuuden varmistaminen muun muassa lisäämällä rikosentekijän valmiuksia elää rikoksetonta elämää ja katkaisemalla rikollisuutta ylläpitävä syrjäytyminen. Yhdyskuntaseuraamuksista säädettäisiin siten, että seuraamusjärjestelmän sisällöstä ja tavoitteista sekä eri seuraamusmuotojen keskinäisestä suhteesta, tuomitun oikeuksista ja velvollisuuksista sekä viranomaisten toimivaltuuksista olisi laintasoiset säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön päätös 11.1.2010 (13/69/2008) toimikunnan asettamiseksi

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan hallituksen esityksen muotoon ehdotukset yhdyskuntaseuraamusjärjestelmän kehittämiseksi ottaen huomioon muun muassa rangaistuksen täytäntöönpanon vaikuttavuus rikosentekijän rikoksettoman elämän valmiuksien parantamiseksi, sosiaalinen tasa-arvoisuus sekä turvallisuus.

4. Organisointi

Hanketta varten oikeusministeriö asetti 11.1.2010 toimikunnan, jonka tehtävänä on:

1. Selvittää eri seuraamuslajien tämänhetkinen käyttö ja toimivuus Suomessa.
2. Verrata Suomen tilannetta yhdyskuntaseuraamusten käyttöön muualla Euroopassa.
3. Arvioida yleiset tarpeet ja mahdollisuudet yhdyskuntaseuraamusten kehittämiselle ottaen huomioon mm. Euroopan neuvoston yhdyskuntaseuraamuksia koskevat suositukset.
4. Kuvata yhdyskuntaseuraamusten yleiset periaatteet, tavoitteet ja sisältö.
5. Arvioida perustuslain vaatimukset yhdyskuntaseuraamusten sisällölle ja niistä koskevalle sääntelylle.
6. Kartoittaa mahdollisia suomalaiseseen rikosseuraamusjärjestelmään sopivia ja tarvittavia uusia yhdyskuntaseuraamusvaihtoehtoja.
7. Selvittää, millainen yhdyskuntaseuraamus voisi toimia vankeuden ohella sakon muuntorangaistuksena.

Toimikunnan tehtävänä on myös arvioida, miten seuraamusjärjestelmän selkeys, toimivuus ja johdonmukaisuus sekä sen yksittäisten osien vaikuttavuus ja vakuuttavuus turvataan.

Toimikunnan puheenjohtaja on osastopäällikkö Jarmo Littunen oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta. Sihteereinä toimivat hallitussihteeri Anne Hartoneva oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta ja erikoistutkija Henrik Linderborg Rikosseuraamuslaitoksesta.

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Toimikunnan työn määräaika päättyy 29.2.2012.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 13/69/2008

12.2 VALVOTTUA KOEVAPAUTTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN JA SEKSUAALIRIKOLLISTEN LÄÄKEHOIDON HUOMIOON OTTAMINEN SEURAAMUSJÄRJESTELMÄSSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on

1. selkeyttää ja täsmentää valvottua koevapautta koskevaa lainsäädäntöä
2. sisällyttää valvottua koevapautta koskeviin säännöksiin seksuaalirikolliselle tarkoitettua lääkehoitoa koskeva sääntely

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslakivaliokunnan lausunto (PeVL 217/2005 vp)

Lakivaliokunnan mietintö (LaVM 9/2005 vp)

Hankeryhmän asettamispäätös 4.2.2008 (OM 2/69/2008)

Työryhmän asettamispäätös 4.2.2008 (OM 2/69/2008)
Seksuaalirikollisten hoito -mietintö (OM:n työryhmämietintö 2009:1)
Seksuaalirikollisten hoito -lausuntotiivistelmä (OM:n lausuntoja ja selvityksiä 2009:20)
Hallituksen esitys laeiksi vankeuslain, ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain ja rikoslain 2 c luvun muuttamiseksi (HE 310/2010 vp)

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan täsmälliset ja laintasoiset säännökset valvotun koevapauden täytäntöönpanosta ja täytäntöönpanon valvonnassa käytetyistä teknisistä menetelmistä. Sisällytetään valvotun koevapauden säännöksiin seksuaalirikolliselle tarkoitettua lääkehoitoa koskeva sääntely.

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Ulla Mohell, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö puh. 09 160 67892

Tuuli Herlin, suunnittelija, oikeusministeriö, puh. 09 160 67893

5. Taustatietoja

1. Lakivaliokunta (9/2005 vp) edellytti, että jos koevapauden valvonnassa käytettyjen teknisten välineiden valikoima myöhemmin vakiintuu, nyt hyväksyttävää säännöstä on valvontakäytäntöjen yhtenäisyyden turvaamiseksi välttämättä edelleen täsmennettävä. Hankkeella on yhtymäkohtia valvontarangaistusta koskevaan sääntelyyn (330/2010), koska tarkoituksena on, että valvonnassa käytettäisiin samoja menetelmiä. Myös säännökset ovat monilta osin samansisältöisiä.

2. Tavoitteena on ehkäistä uusintarikollisuutta rangaistukseen sisältyvällä hoidolla tai kuntoutuksella. Seksuaalirikokset aiheuttavat tekojen kohteiksi joutuneille ja heidän läheisilleen usein kärsimystä. Seuraamusjärjestelmässä harkitaan kaikki asianmukaiset keinot seksuaalirikosten vähentämiseksi.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys laeiksi vankeuslain, ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain ja rikoslain 2 c luvun muuttamiseksi (HE 310/2010 vp) raukesi eduskunnan työn päätyttyä kevätistuntokauteen 2011. Uusi hallituksen esitys laiksi valvotusta koevapaudesta ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä annetaan eduskunnalle keväällä 2012.

7. Vaikutukset

Täsmälliset säännökset lisäävät täytäntöönpanon yhtenäisyyttä ja tehostavat vankien yhdenvertaisuutta. Uudistuksella pyritään tukemaan seksuaalirikoksesta tuomittujen mahdollisuuksia rikoksettomaan elämään. Onnistunut seksuaalirikollisten hoito parantaisi osaltaan yhteiskunnan turvallisuutta.

8. Muut tiedot

OM 2/69/2008

12.3 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ RANGAISTUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSSA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annettua lakia on tarkoitus muuttaa siten, että rikosseuraamusalan organisaatiossa toteutetut muutokset otetaan huomioon myös tässä laissa. Lisäksi muutoksessa on tarkoitus selkiinnyttää säännöksiä sillä tavoin kuin eräät käytössä olevissa rekistereissä tehdyt muutokset ja käytännössä havaitut ongelmat edellyttävät.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Ehdotettavalla lainsäädännöllä uudistettaisiin henkilötietojen käsittelyä rangaistusten täytäntöönpanossa annettua lakia siten, että siinä otettaisiin muun muassa viranomaisten nimissä ja päätösvallassa huomioon rikosseuraamusalalla vuoden 2010 alusta lukien toteutettu organisaatiouudistus. Lisäksi lakiin tehtäisiin rekisteritietojen uudistamista edellyttäviä muutoksia sekä asianmukaisen tiedonsaannin turvaavia täsmennyksiä.

4. Organisointi

Ehdotusta valmistellaan oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla.

Vastuuhenkilö:

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7578

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys laiksi henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetun lain muuttamisesta on tarkoitus antaa eduskunnalle helmikuussa 2012.

7. Vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla toteutettaisiin sekä rikosseuraamusalan organisaatiouudistuksen että rekisterien kehittymisen ja asianmukaisen tietojen käsittelyn edellyttämät muutokset henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annettuun lakiin.

8. Muut tiedot

Oikeusministeriön lainvalmisteluosastolla on valmisteilla rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta tehdyn puitepäätöksen 2008/977/YOS täytäntöönpanoa koskeva hallituksen esitys. Henkilötietojen käsittelyä rangaistusten täytäntöönpanossa koskevaa lakiesitystä on valmisteltu yhteistyössä edellä todetun puitepäätöksen valmistelun kanssa.

12.4 VANKEUSLAIN JA TUTKINTAVANKEUSLAIN SÄÄNNÖSTEN TÄYDENTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on:

1. Valmistella vangin muutoksenhakuoikeutta koskevat täsmentävät säännökset.
2. Selvittää niin sanottuun vankeuslakipaketin täytäntöönpanoon liittyvät muut muutostarpeet sekä valmistella tarvittavat säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö: Vangin muutoksenhakuoikeus (OM:n lausuntoja ja selvityksiä 2006:25 ja lausuntotiivistelmä 6.3.2007

Lausuntopyynnöt 12.12.2008 ja 23.10.2009 sekä saadut lausunnot (kohdat 2–3).

Vankeuslakitiimiin asettaminen (5.4.2011, 1/61/2011)

3. Keskeinen sisältö

Tehdään yllä mainitussa työryhmän mietinnössä esitetyt muutokset vangin muutoksenhakuoikeutta koskevaan lainsäädäntöön. Täsmennetään vankeuslain ja tutkintavankeuslain säännöksiä, jotka koskevat muun muassa tutkintavangin vapauttamista oikeuspalkalta sekä terveydellisistä syistä myönnettävän lykkäyksen vaikutusta täytäntöönpanoon koskevia säännöksiä. (kohdat 1 ja 3)

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Ulla Mohell, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh 09 1606 7892

Matti Vartia, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh 09 1606 7754

Tuuli Herlin, suunnittelija, oikeusministeriö, puh 09 1606 7893

5. Taustatietoja

Käsitellessään vankeuslakia koskevaa hallituksen esitystä (HE 263/2005 vp) eduskunnan lakivaliokunta (LaVM 10/2005 vp) edellytti, että oikeusministeriön tulee selvittää mahdollisuudet laatia luettelo sellaisista vankilassa tehtävistä ratkaisuista, joista ei saa hakea muutosta sekä arvioida järjestelyn suhde oikaisuvaatimusmenettelyyn.

6. Aikataulu

Vankeuslainsäädännön täsmentämistä koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle vuonna 2012.

7. Vaikutukset

Vankien muutoksenhakuoikeutta koskevat säännökset täsmentävät muutoksenhakujärjestelmää sekä valitus- ja kanteluasioiden välistä rajanvetoa. Säännönmukaisen muutoksenhaun laajentaminen tulee lisäämään hallinto-oikeudelle tehtäviä valituksia ja vähentämään eduskunnan oikeusasiamiehelle ja Rikosseuraamusvirastolle tehtäviä kanteluita.

8. Muut tiedot

OM 2/630/2005

OM 1/61/2011

12.5 VANGINKULJETUSTA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on

1. selvittää vanginkuljetusviranomaisten työnjakoa vanginkuljetuksessa sekä vanginkuljetuksen toimivuutta, kustannuksia ja henkilöresurssien käyttöä;
2. selvittää mahdollisuudet työnjaon tarkistamiseen sekä kuljetusten ja kärjävartioinnin järjestämiseen ostopalveluina ottaen huomioon vankien perusoikeudet sekä perustuslain säännökset viranomaistoiminnan hoitamisesta;
3. selvittää mahdollisuudet oikeuden istuntojen järjestämiseen vankiloissa, teknisten yhteyksien ja välineiden käyttämiseen vangin henkilökohtaisen läsnäolon korvaamiseksi oikeuden istunnossa sekä tuomioistuinten mahdollisuudet osallistua kärjävartioinnin tarkoituksenmukaiseen hoitamiseen;

4. arvioida kohtien 2 ja 3 edellyttämät henkilöstö- ja muut kustannusvaikutukset sekä tehdä esitykset tarvittavista toimenpiteistä, niiden vaatimista säädosmuutoksista sekä hallinnonalojen henkilöstö- ja määrärahatarpeista;
5. tehdä esitys vankien kuljetuksenaikaista kohtelua koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön työryhmän asettamispäätös 10.1.2002

Työryhmän määräajan pidentämispäätös 13.12.2002

Valtioneuvoston asetus vanginkuljetusasetuksen 3 §:n muuttamisesta (308/2002)

Työryhmän mietintö, esitys laiksi vanginkuljetuksesta (lausuntoja ja selvityksiä 2003:20)

Rikosseuraamusviraston esitys oikeusministeriölle vanginkuljetuslainsäädännön uudistamisesta (29.2.2008, dnro 2/61/2001)

Hallituksen esitys eduskunnalle vanginkuljetusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 319/2010 vp)

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vanginkuljetuksen hankkimisesta yksityiseltä palveluntuottajalta (HE 320/2010 vp)

Hallintovaliokunnan lausunto (43/2010 vp) hallituksen esityksestä HE 319/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Annetaan asianmukaiset säännökset kuljetettavan henkilön kohtelusta ja olosuhteista kuljetuksen aikana. Lisäksi selvitetään kuljetusviranomaisten välistä työnjakoa ja vastuuta sekä Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuutta hankkia vanginkuljetuspalveluita yksityiseltä palvelutarjoajalta.

4. Organisointi

Vastuuhenkilö

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7578

5. Taustatietoja

Vanginkuljetusta koskevien säännösten tulisi vastata vankeinhoidon nykyisiä vaatimuksia ja organisaatioita. Kuljetusviranomaisten välinen tehtäväjako tulisi selvittää. Erityisenä seikkana tulee selvittää, voidaanko vanginkuljetustehtäviä hankkia ostopalveluna yksityiseltä palvelutarjoajalta.

6. Aikataulu

Työryhmän ehdotus on ollut lausuntokierroksella syksyllä 2003.

Valmistelutyötä on tehty Rikosseuraamuslaitoksen rakennehankkeen yhteydessä.

Asia on kriminaalipoliittisella osastolla virkamiesvalmistelussa.

Hanke liittyy oikeusministeriön tuottavuusohjelmaan. Rikosseuraamusvirasto on teettänyt vanginkuljetuksen logistiikkaselvityksen ulkopuolisella asiantuntijalla vuonna 2007. Rikosseuraamusvirasto on tehnyt 29.2.2008 esityksen järjestelyvaihtoehdon valitsemi-

sesta, mahdollisten ostopalvelujen käytön laajuudesta sekä kuljetettavien vankien kohtelua ja olosuhteita koskevista säännöksistä.

Hallituksen esitykset on annettu eduskunnalle joulukuussa 2010.

Hallituksen esitykset raukesivat eduskunnan työn päätyttyä kevätkauteen 2011.

Hallituksen esitys kuljetettavien kohtelusta ja olosuhteista annetaan syksyn 2012 aikana.

7. Vaikutukset

Hankkeen tarkoituksena on säätää lain tasolla kuljetettavien henkilöiden kohtelusta ja olosuhteista sekä tehostaa ja nopeuttaa vanginkuljetustoimintaa. Lisäksi selvitetään, onko tarkoituksenmukaista ja mahdollista hankkia kuljetuspalveluita yksityisiltä kuljetusalan toimijoilta.

8. Muut tiedot

OM 047:00/2001

12.6 RIKOSSEURAAMUSALAN KOULUTUSKESKUSTA ANNETUN LAIN JA RIKOSSEURAAMUSLAITOKSESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Rikosseuraamusalan koulutuskeskus ehdotetaan siirrettäväksi osaksi Rikosseuraamuslaitosta. Samalla lakiin tehtäisiin tutkintoon johtavan koulutuksen uudistamiseen liittyvät muutokset sekä eräitä muita tarkistuksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän raportti 2011 rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän kehittämisestä sekä rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen asemasta.

3. Keskeinen sisältö

Koulutuksen uudistaminen laajuuden ja sisällön osalta siten, että se paremmin ottaa huomioon rikosseuraamusalan toiminnan uudet painopisteet, eli siirtymisen kohti avoimempaa rangaistuksen täytäntöönpanoa painottaen samalla rikolliseen käyttäytymiseen vaikuttamista. Koulutuskeskuksen siirtäminen osaksi Rikosseuraamuslaitosta vahvistaisi sen yhteistyötä rikosseuraamusalueiden kanssa. Siirrolla saavutettaisiin myös synergiaetuja opetushenkilöstön käytössä ja hallinnon tukipalveluissa.

4. Organisointi

Ehdotusta valmistellaan oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla.

Vastuuhenkilö:

Matti Vartia, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh 09 1606 7754

Leena Kuusama, hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7734

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta on tarkoitus antaa kesäkuussa 2012.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

12.7 KUNTIEN OSALLISTUMINEN AUTOMAATTISEEN LIKENNEVALVONTAAN

1. Tavoite ja tehtävä

Tarkoituksena on laatia ehdotus siitä, miten voitaisiin lisätä kuntien ja poliisin yhteistyötä automaattisessa liikennevalvonnassa ja siihen liittyvässä niin sanotussa rikosoikeudellisessa haltijavastuumenettelyssä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2008:4)

Lausuntoyhteenveto (Oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2008:23)

3. Keskeinen sisältö

Liikennevalvonnan tehostaminen sekä poliisin ja kuntien välisen yhteistyön tiivistäminen automaattiseen liikennevalvontaan liittyvissä asioissa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriön, puh.09 1606 7705

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Hanke on lähtenyt liikkeelle oikeusministerin, liikenneministerin, peruspalveluministerin ja sisäasiainministerin 4.10.2007 tekemästä päätöksestä lisätä toimenpiteitä liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Hankkeen rahoitusvaihtoehdoista ei toistaiseksi ole saavutettu yhteisymmärrystä valtiovarainministeriön ja sisäasiainministeriön välillä.

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö on ollut lausuntokierroksella.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on parantaa liikenneturvallisuutta sekä edistää kuntien ja poliisin välistä yhteistyötä liikennevalvontaan liittyvissä kysymyksissä.

8. Muut tiedot

29/41/2007

OM044:00/2007

13 OIKEUDENKÄYNTI JA OIKEUSLAITOS

13.1 IPR-ASIOIDEN KESKITTÄMINEN MARKKINAOIKEUTEEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valmistella ehdotus teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien riita-asioiden (IPR-asioiden) tuomioistuinkäsittelyn keskittämisestä markkinaoikeuteen ja näiden asioiden käsittelystä tässä tuomioistuimessa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 9.6.2009

Työryhmän mietintö 30.3.2010 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 28/2010)

Lausuntotiivistelmä 20.7.2011 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 36/2011)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdottaa, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin muutoksenhaku teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä sekä lisäksi kaikkien teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittely, kuten myös mainittuihin asioihin liittyvien turvaamistoimiasioiden käsittely. Lisäksi markkinaoikeuteen ohjattaisiin valitukset Viestintäviraston verkkotunnuslain nojalla tekemistä päätöksistä.

Edelleen työryhmä ehdottaa, että niistä Patenti- ja rekisterihallituksen päätöksistä, joista tällä hetkellä valitetaan Patenti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan mutta joiden osalta muutoksenhakua ei ehdoteta ohjattavaksi markkinaoikeuteen, valitettaisiin jatkossa Helsingin hallinto-oikeuteen. Tämä mahdollistaisi Patenti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnan lakkauttamisen.

4. Organisointi

Valmistelija

Karttunen, Jussi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7663

5. Taustatietoja

Valtioneuvosto hyväksyi 26.3.2009 periaatepäätöksen aineettomia oikeuksia koskevasta strategiasta. Periaatepäätöksen mukaan teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien riita-asioiden käsittely keskitetään markkinaoikeuteen vuoteen 2012 mennessä. Oikeusministeriölle varmistetaan keskittämisen edellyttämät resurssit.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan immateriaalioikeusasioiden käsittely keskitetään markkinaoikeuteen ja huolehditaan riittävästä voimavaroista.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 9.6.2009 - 28.2.2010. Työryhmän mietintö on ollut lausunto-kierroksella loppukeväästä 2010. Jatkovalmistelusta päätetään keväällä 2012.

7. Vaikutukset

Työryhmämietinnön mukaan uudistuksen nettokustannusvaikutus valtiolle olisi yhteensä noin 1 200 000 euroa.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2009

OM025:00/2009

13.2 RIKESAKKO- JA RANGAISTUSMÄÄRÄYS- MENETTELYN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tuomioistuimen ulkopuolisesta rikosoikeudellisesta menettelystä annettu lainsäädäntö uudistettaisiin. Uusi laki korvaisi nykyiset lait rikesakkomenettelystä (66/1983) ja rangaistusmääräysmenettelystä (692/1993). Lisäksi näihin lakeihin liittyvään lainsäädäntöön tehtäisiin tarpeelliset muutokset.

Tavoitteena on, että nykyiset summaariset rikosprosessilajit korvattaisiin yhdellä nykyaikaisella menettelylajilla, joka olisi perustuslain mukainen ja prosessiekonomisesti järkevä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2007:3)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2008:4)

HE 94/2009 vp

PeVL 7/2010 vp

LaVM 9/2010 vp

EV 84/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Prosessin käynnistäisi edelleen pääsäännön mukaan poliisimies, tullimies, rajavaltio- tai erävalvoja.

Rikoksesta epäillyn ja asianomistajan suostumus asian käsittelylle summaarisessa menettelyssä olisi tarpeen. Jos suostumusta ei annettaisi, olisi asian käsittelyä lähtökohtaisesti jatkettava tavallisessa rikosprosessijärjestyksessä. Poliisin toimivaltaa laajennettaisiin niin, että poliisi voisi määrätä rikesakon lisäksi myös suhteellisen pienen päiväsakoin tuomittavan sakkorangaistuksen liikenteeseen liittyvistä rikkomuksista ja näpistyksistä. Muut asiat ratkaisisi syyttäjä.

Nykyistä muutoksenhakukieltoa kärjäoikeuden rikesakkoasiassa antamaan ratkaisuun ei säilytettäisi. Ylimääräinen muutoksenhaku yhtenäistettäisiin. Kärjäoikeuden toimivaltaa muutoksenhakuasteena laajennettaisiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7708

5. Taustatietoja

Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rikesakkosäännösten uudistamiseksi (EV 261/2002 vp). Huomiota on kiinnitetty siihen, että rikesakko on säädetty konkreettisesti rangaistukseksi asetuksessa, minkä ei katsota olevan sopusoinnussa rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kanssa (LaVM 28/2002 vp). Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa lausutaan, että rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettely uudistetaan siten, että järjestelmästä tulee kustannustehokas ja perustuslain vaatimukset täyttävä tuomioistuimien ulkopuolinen rikosasioiden käsittelyjärjestelmä. Sekä rikesakko- että rangaistusmääräysmenettely on aikanaan säädetty poikkeuslakeina perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.

6. Aikataulu

Uudistusta koskevat lait on hyväksytty ja vahvistettu (L 754 -777/2010). Lakien voimaantulosta säädetään erikseen lailla. Tätä koskeva hallituksen esitys annettaneen vuonna 2013.

7. Vaikutukset

Uudistuksella on tarkoitus korvata nykyiset summaariset tuomioistuimien ulkopuoliset rikosprosessilajit yhdellä prosessilajilla, joka olisi perustuslain mukainen ja prosessiekonomisesti viranomaisvoimavarojen käytön kannalta tarkoituksenmukainen. Näistä tavoitteista ensiksi mainittu liittyy rikoksesta epäillyn oikeusturvan parantamiseen ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeiden turvaamiseen erityisesti epäillyn suostumuksen edellyttämisen kautta.

Uudistus edellyttää muutoksia poliisi- ja oikeushallintoviranomaisten tietojärjestelmiin ja käyttämiin lomakkeisiin. Virallisten syyttäjien työmäärän on arvioitu vähenevän noin neljällä henkilötyövuodella, mikä liittyy siihen, että valtaosa nykyisistä rangaistusmääräysasioista ei enää tulisi syyttäjien ratkaistaviksi. Toisaalta tämä ei merkittävästi lisääisi valvontaa suorittavien virkamiesten työmäärää, koska he jo nykyisin antavat tiedoksi rangaistusvaatimuksen.

8. Muut tiedot

OM 6/41/2006

OM022:00/2006

13.3 TUOMIOISTUINTEN ORGANISAATIOSÄÄDÖSTEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tavoitteena on jatkaa hovioikeuksien, kärjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien organisaatiosäädösten ja määräajaksi nimitettävien tuomareiden nimittämistä koskevien säädösten kehittämiseksi 21.11.2008 asetetun ja toimikautensa 31.12.2009 päättäneen työryhmän työtä (OM 2/31/2008).

Hankkeen tavoitteena on, että keskeinen tuomioistuimia ja niiden henkilökuntaa koskeva sääntely siirtyy laintasoiseksi ja että tuomioistuimen työjärjestyksessä annetaan tuomioistuimen hallinnosta ja työstä sellaiset määräykset, joista ei ole tarpeen säätää laissa. Asetuksia ei enää tarvittaisi.

Tavoitteena on, että säädettävä laki korvaisi lukuisat eri tuomioistuimia koskevat säännökset mahdollisimman kattavasti. Sen tulisi sisältää keskeinen tuomioistuimia ja tuomareita koskeva sääntely ottaen huomioon perustuslain ja ihmisoikeussopimusten vaatimukset. Tarkoituksena on pohtia myös sitä mahdollisuutta, että lakiin sisällytettäisiin tuomareiden nimittämisestä annetun lain säännökset. Lisäksi työryhmän on syytä arvioida, selkeyttäisikö sääntelyä se, että nyt valtion virkamieslakiin sisältyvät tuomareiden perustuslaillisesta asemasta johtuvat erityissäännökset otettaisiin uuteen lakiin. Työryhmä voi käsitellä myös muita tuomioistuinten sisäiseen organisointiin liittyviä kysymyksiä.

Sen sijaan hankkeen tavoitteena ei ole arvioida uudelleen tuomareiden nimittämismenettelyä, oikeudenkäyntimenettelyä koskevia säännöksiä eikä niitä palkkaukseen liittyviä kysymyksiä, jotka edellyttävät erillistä työmarkkinakäsittelyä.

Työryhmän tulee lisäksi harkita, miltä osin tarkoituksenmukaista säätää erillislaeissa yksinomaan tiettyjä tuomioistuimia koskevista erityiskysymyksistä, kuten toimivaltai-

sista kokoonpanoista ja asiantuntijajäsenten nimittämiseen tai määräämiseen liittyvistä asioista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 22.11.2011, OM 13/31/2011

Aiemman työryhmän työhön liittyvät asiakirjat:

Työryhmän asettamispäätös 21.11.2008, OM 2/31/2008

Määräaikaisten tuomareiden nimittäminen ja eräiden tuomioistuinten johtamisjärjestelmän kehittäminen, oikeusministeriö julkaisu 5/2010

Määräaikaiseen tuomarinvirkaan nimittämistä halutaan yhdenmukaistaa, oikeusministeriön tiedote 19.2.2010

HE 280/2010 vp, jonka perusteella on annettu 1.7.2011 voimaan tulleet lait 614–619/2011

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeisenä sisältönä on valmistella tuomioistuimia ja tuomareita koskevan sääntelyn uudistamista koskevat ehdotukset hallituksen esityksen muotoon.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja: Presidentti Mikko Könkkölä, Helsingin hovioikeus

Varapuheenjohtaja: Ylituomari Hannu Renvall, Turun hallinto-oikeus

Jäsenet:

Hallitusneuvos Ahti Penttinen, Oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto

Hallitusneuvos Anne Hallavainio, Oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto

Lainsäädäntöneuvos Arja Manner, Oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto

Hallitusneuvos Kirsi Äijälä, Valtiovarainministeriö

Oikeusneuvos Timo Esko, Korkein oikeus

Hallintoneuvos Sakari Vanhala, Korkein hallinto-oikeus

Hovioikeudenneuvos Marianne Wagner-Prenner, Rovaniemen hovioikeus

Laamanni Juhani Hirvonen, Kanta-Hämeen käräjäoikeus

Hallintopäällikkö Markku Ratilainen, Pirkanmaan käräjäoikeus

Hallinto-oikeustuomari Päivi Toivanen, Kuopion hallinto-oikeus

Ylituomari Juha Pystynen, Vakuutusosasto

Presidentti Jorma Saloheimo Työtuomioistuin

Ylituomari Kimmo Mikkola, Markkinaoikeus

Professori Matti Niemivuo, Lapin yliopisto

Hovioikeudenneuvos Jouko Valtonen, Suomen tuomariliitto ry

Työryhmän sihteeri: Ylitarkastaja Jennimari Huovinen, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Tuomioistuinten perustuslaissa säännelty asema edellyttää, että tuomioistuinten toiminnasta säädetään lailla. Näin ollen toimivaltuuksista ja muista seikoista, jotka saattavat vaikuttaa tuomioistuinten tai tuomareiden riippumattomuuteen, tulee säätää lailla. Keskeisten säännösten tuomioistuinten tehtävistä, lainkäyttöasioiden käsittelystä ja ratkaisemisesta, lainkäyttöhenkilökunnasta ja sen palvelussuhteen väliaikaisesta järjestämisestä tulee olla lain tasolla. Nykyisin osa säännöksistä on asetuksissa.

Tuomioistuinten toimintaympäristössä on viime vuosina tapahtunut tai on parhaillaan tapahtumassa muutoksia, joista johtuu tarve myös tuomioistuinten organisaatiolakien sisällön tarkistamiseen. Sekä yleiset että hallintotuomioistuimet ovat tehneet oikeusministeriölle useita aloitteita yhtäältä tuomioistuinten organisaatioiden ja toisaalta määräaikaisten tuomareiden nimittämismenettelyn tai nimittämistoimivallan kehittämiseksi.

Eduskunnan lakivaliokunta on käsitellessään niin sanottujen kevennettyjen kokoonpanojen käyttöön ottamista hallinto-oikeuksissa edellyttänyt LaVM 9/2006 vp., että oikeusministeriön on hovioikeusmenettelyn muun kehittämisen yhteydessä syytä arvioida tällaisen, nykyisin hovioikeuslaissa säädetyn järjestelyn asianmukaisuutta. Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastuskertomuksessaan 169/2008 puolestaan katsonut, että mahdollisuudet esittelijäkokoonpanon käyttöön hallinto-oikeuksissa tulisi selvittää.

Oikeusministeriö asetti 21.11.2008 työryhmän kehittämään hovioikeuksien, kärjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien organisaatiosäädöksiä samoin kuin määräajaksi nimitettävien tuomareiden nimittämistä koskevia säädöksiä (OM 2/31/2008). Työryhmä antoi mietintönsä määräaikaisten tuomareiden nimittämistä ja eräiden tuomioistuinten johtamisjärjestelmän kehittämisestä 18.1.2010 (Mietintöjä ja lausuntoja 5/2010). Mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella laadittiin hallituksen esitys laiksi tuomareiden nimittämistä annetun lain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 280/2010 vp). Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset ovat tulleet voimaan 1.7.2011 (lait 614–619/2011) ja hanke on tältä osin päättynyt.

Aikaisemman työryhmän toimeksianto toteutettiin vain osittain, mistä syystä oikeusministeriö asetti 21.11.2011 uuden työryhmän jatkamaan aiemman työryhmän työtä ja uudistamaan tuomioistuimia ja tuomareita koskevia säädöksiä (OM 13/31/2011).

6. Aikataulu

Mietinnöllä 5/2010 ja sen nojalla annetulla hallituksen esityksellä toteutettiin aikaisemman työryhmän toimeksianto vain osittain. Oikeusministeriön 21.11.2011 asettama työryhmä jatkaa aikaisemman työryhmän työtä. Työryhmän toimikausi on 1.12.2011–31.12.2013. Työryhmän on laadittava väliraportti työnsä etenemisestä 31.12.2012 mennessä.

7. Vaikutukset

Hankkeella pyritään vahvistamaan tuomioistuinten riippumattomuutta ja tuomioistuinorganisaatioiden toimivuutta ja yhtenäisyyttä.

8. Muut tiedot

OM 2/31/2008
OM023:00/2008
OM 13/31/2011
OM036:00/2011

13.4 VAKUUTUSOIKEUDEN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on kehittää vakuutusosoikeusprosessin asianosaisjulkisuutta sekä vakuutusosoikeuden toimintaa siten, että oikeusturvan tason heikkenemättä asioiden käsittelyajat vakuutusosoikeudessa lyhenevät.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Vakuutusosoikeuden 6.11.2006 tekemä esitys oikeusministeriölle uusista toimenpiteistä vakuutusosoikeuden toiminnan tehostamiseksi (373/0/2006).

Työryhmän asettamispäätös 10.4.2008

Työryhmämietintö 2009:10, Vakuutusosoikeuden toiminnan kehittäminen

HE 281/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä oli tavoitteensa puitteissa kehittää vakuutusosoikeuden henkilöstörakennetta, kokoonpanoja, lainkäyttöprosesseja, asioiden valmistelua ja vakuutusosoikeuden muita menettelytapoja.

Työryhmän tulee ottaa kantaa erityisesti seuraaviin seikkoihin

- luodaanko joihinkin vakuutusosoikeuden asiaryhmiin niiden oikeusturvatarpeisiin vastaava erityinen nopeutettu valmistelumenettely
- rajataanko lisäselvityksen vastaanottaminen johonkin määräaikaan
- mitkä ovat oikeusturvan takaavat ratkaisukokoonpanot erityyppisissä asioissa
- asiantuntijajäsenten tarve ja esteettömyyden varmistaminen
- mitkä ovat hallintoistunnon ja täysistunnon kokoonpanot ja toimivaltuudet ja
- mitkä ovat esittelijöiden ja valmistelijoiden kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtaja:

Hallintoneuvos Niilo Jääskinen, korkein hallinto-oikeus

Työryhmän jäsenet:

Ylituomari Timo Havu, vakuutus-oikeus

Lainsäädäntöneuvos Leena Halila, oikeusministeriö

Hallinto-oikeustuomari Liisa Heikkilä, Helsingin hallinto-oikeus

Hallitusneuvos Katriina Alaviuhkola, sosiaali- ja terveysministeriö

Laamanni Juha Pystynen, vakuutus-oikeus

Vakuutus-oikeustuomari Olli Olanterä, vakuutus-oikeus

Kansliapäällikkö Timo Tervonen, vakuutus-oikeus

Notaari Maarit Hinkkanen, vakuutus-oikeus

Työryhmän sihteeri

Hovioikeuden viskaali Martta Plathin, Turun hovioikeus

Työryhmän päätettyä työnsä elokuussa 2009 hanketta on jatkettu virkamiestyönä oikeusministeriössä.

Valmistelija

Pitkäranta Ann-Mari, kehittämisspäällikkö, oikeusministeriö, puh.09 1606 7915

5. Taustatietoja

Vakuutus-oikeudessa käsiteltäville asioille on ominaista, että niissä on kysymys valittajan perustoimeentulon kannalta keskeisistä etuuksista. Tällaisia asioita koskevat valitukset tulisi käsitellä erityisen kiireellisesti. Vakuutus-oikeuden asioiden keskimääräinen käsittelyaika on viime vuosina ollut yli vuoden. Tilannetta on jo 2000-luvulla pyritty korjaamaan uudistamalla vakuutus-oikeuden johtamisorganisaatiota, kehittämällä vakuutus-oikeuden menettelytapoja ja lisäämällä sen henkilöstö-resursseja. Jo suoritetuista kehittämistoimenpiteistä huolimatta käsittelyaika vakuutus-oikeudessa ei ole lyhentynyt toivotulla tavalla.

Vakuutus-oikeus on 6.11.2006 tehnyt esityksen oikeusministeriölle uusista toimenpiteistä vakuutus-oikeuden toiminnan tehostamiseksi. Esityksessä todetaan, että vakuutus-oikeuden toimintaa tulisi ensisijaisesti tehostaa puuttamalla ruuhkautumista aiheuttaviin prosessuaalisiin rakenteisiin. Esityksessä ehdotetaan jatkoselvitettäväksi mahdollisuudet ottaa osaan asioita käyttöön valituslupajärjestelmä, vähentää työoloja tuntevien asiantuntijajäsenten osallistumista päätöksentekoon, rajoittaa lisäselvityksen vastaanottamista ja keventää viisijäsenisen ratkaisukokoonpanon menettelytapoja.

Nykyisen hallituksen hallitusohjelman mukaan sosiaaliturvan muutoksenhakuprosessissa vahvistetaan oikeudenmukaisen oikeuden osa-alueita. Asianosaisjulkisuutta vakuutus-oikeuden käsittelyssä parannetaan.

6. Aikataulu

Työryhmä luovutti mietintönsä 20.8.2009. Lausuntotiivistelmä on valmistunut helmikuussa 2010.

Hallituksen esitys eduskunnalle vakuutusosoikeuslain muuttamiseksi on annettu joulukuussa 2010 (HE 281/2010 vp).

Asian käsittely todettiin eduskunnassa rauenneeksi 12.4.2011.

Asian valmistelua uudelle eduskunnalle jatketaan oikeusministeriössä virkatyönä 2012.

7. Vaikutukset

Vakuutusosoikeusprosessin asianosaisjulkisuutta parannetaan ja vakuutusosoikeuden toimintamuotojen tehostuessa myös käsittelyajat lyhenevät.

8. Muut tiedot

OM 4/32/2006

OM016:00/2008

13.5 VALTION VAROISTA MAKSETTAVISTA TODISTELUKUSTANNUKSISTA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Todistelusta aiheutuvien kustannusten ja haitan korvaaminen myös puhelimitse tai videoneuvottelussa kuulluille todistajille. Matkakustannusten ja toimeentulokustannusten ennakkoa myöntävän viranomaisen määrittely uudelleen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:n neuvottelupyyntö tuomioistuimessa tapahtuvasta puhelintodistelusta 18.6.2008

Neuvottelumuistio 28.11.2008 (neuvottelu OM:n ja Suomen Poliisijärjestöjen liitto ry:n välillä tuomioistuimessa tapahtuvasta puhelintodistelusta ja puhelintodistelun korvaamisesta)

Lausuntopyyntö 26.8.2011

3. Keskeinen sisältö

Myös puhelinta tai videoneuvottelua käyttäen kuullulla todistajalla olisi oikeus saada valtion varoista kohtuullinen korvaus tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista sekä taloudellisesta menetyksestä. Puhelimitse kuullulle voitaisiin suorittaa koko- tai osapäivärahaa vastaava korvaus, jos kuulemisesta on aiheutunut hänelle haittaa.

Matkakustannuksia tai toimeentulokustannuksia varten ennakkoa tarvitsevan olisi pyydetävä sitä oleskelupaikkansa oikeusaputoimiston johtavalta julkiselta oikeusavustajalta tai tämän tehtävään määräämältä virkamieheltä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Natunen, Satu-Maaria, ylitarkastaja, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7568

5. Taustatietoja

Lokakuusta 2003 lukien todistajaa, muuta todistelutarkoituksessa kuultavaa henkilöä ja asianomistajaa on voitu kuulla oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 34 a §:ssä säädettyissä tapauksissa myös videoneuvottelua tai puhelinta käyttäen.

Valtion varoista maksettavista todistelukulustannuksista annetun lain 1 §:n mukaan valtion varoista maksettavaan kohtuulliseen korvaukseen tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista sekä taloudellisesta menetyksestä on oikeutettu tuomioistuimeen saapunut todistaja. Käytännössä on esiintynyt vaihtelua siinä, maksetaanko korvausta puhelimesta kuullulle.

Todistaja voi saada tuomioistuimeen tehtävää matkaa varten valtion varoista ennakolta korvauksen matka- ja toimeentulokustannuksista. Voimassa olevan lain mukaan ennakkoa pyydetään henkilön oleskelupaikkakunnan poliisipiirin päälliköltä tai siltä virkamieheltä, jonka lääninhallitus on määrännyt poliisipiirin päällikön sijaan käsittelemään ennakkoa koskevia asioita.

Kun enakkoon maksettavista korvauksista säädettiin, nimismiehet toimivat nimismiespiireissä sekä poliisipäälliköinä että yleisinä syyttäjinä, minkä vuoksi oli käytännöllistä, että todistelukorvausten ennakot säädettiin haettaviksi poliisilta. Vuoden 1996 kihlakuntaudistuksessa syyttäjälaitos eriytettiin poliisista, eikä ole enää perusteltua, että todistelukulustannusten ennakkoa haetaan poliisilta.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettaneen keväällä 2012.

7. Vaikutukset

Todistelukorvausten maksamisesta puhelimitse ja videoneuvottelussa kuulluille aiheutuisi arviolta 100 000 euron bruttokustannus vuodessa. Toisaalta lainmuutos saattaisi lisätä todistajien videoneuvottelukuulemisia, mikä vähentäisi todistajille korvattavia matkustuskuluja. Lainmuutos lisäisi todistajien välistä yhdenvertaisuutta, kun todistelusta aiheutuneet kustannukset korvattaisiin siitä riippumatta, onko todistajaa kuultu paikan päällä, puhelimesta vai videoneuvottelussa.

8. Muut tiedot

OM 6/31/2011

13.6 OIKEUDENKÄYMISKAAREN 17 LUVUN JA SIIHEN LIITTYVÄN TODISTELUA YLEISISSÄ TUOMIOISTUIMISSA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Toimikunnan tehtävä on laatia ehdotus oikeudenkäymiskaaren 17 luvun ja siihen liittyvän todistelua yleisissä tuomioistuimissa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 15.11.2010

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan on arvioitava, missä määrin voimassa olevat säännökset vastaavat nykyisiä oikeudellisia ja yhteiskunnallisia käsityksiä sekä pitää silmällä erityisesti oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevia ja siihen liittyviä perus- ja ihmisoikeuksia. Toimikunnan tulee esittää tarvittavat muutosehdotukset sekä kartoittaa mahdolliset puutteet sääntelyssä ja ehdottaa tarpeelliseksi katsomaansa uutta sääntelyä. Toimikunnan tulee tehdä hallinto- ja erityistuomioistuimia sekä välimiesmenettelyä koskevaan lainsäädäntöön johdonmukaisuussyistä tarvittavat muutosehdotukset Toimikunnan on myös valmisteltava tarvittavat muutokset myös muuhun kuin oikeudenkäyntiä koskevaan prosuaaliseen lainsäädäntöön, jotta oikeudenkäynti ja täytäntöönpano sekä rikosasioissa lisäksi esitutkinta ja syyteharkinta muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden. Muihin kuin edellä mainittuihin todistelusäännöksiin on tehtävä johdonmukaisuuden vaatimat muutosehdotukset. Tarvittaessa toimikunnan on lisäksi laadittava ehdotukset oikeudenhoitoa vastaan tehtyjä rikoksia koskevan rikoslain 15 luvun ja muiden asiaan liittyvien rikosoikeudellisten säännösten muuttamiseksi.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Professori Dan Frände

Varapuheenjohtaja:

Lainsäädäntöjohtaja Asko Välimaa, oikeusministeriö

Jäsenet:

Lainsäädäntöneuvos Jaakko Rautio, oikeusministeriö

Hallitusneuvos Katriina Laitinen, sisäasiainministeriö

Valtionsyyttäjä Mika Illman, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Hovioikeudenneuvos Paula Salonen, Helsingin hovioikeus

Käräjätuomari Tatu Leppänen, Vantaan kärjäoikeus

Käräjätuomari Eija Larinkoski, Helsingin käräjäoikeus
Asianajaja Markku Fredman, Suomen Asianajajaliitto
Asianajaja Petra Kiurunen, Suomen Asianajajaliitto

Rautio toimii myös toimikunnan päätoimisena sihteerinä. Toimikunta voi ottaa sivutoimisia sihteereitä ja kuulla asiantuntijoita.

5. Taustatietoja

Viimeisen noin 20 vuoden aikana on oikeudenkäyntiä koskevat säännökset uudistettu kattavasti. Oikeudenkäymiskaaren 17 luku on viimeinen uudistamatta oleva suurempi ja käytännön kannalta tärkeä kokonaisuus, sillä oikeudenkäymiskaaren 17 lukua ei ole systemaattisesti uudistettu vuoden 1948 jälkeen.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luku on eräiltä osin muutenkin vanhentunut ja aukollinen. Erityisesti uudistamisen tarvetta on nähty todistajan vaitiolo-oikeutta ja vaitiolovelvollisuutta koskevissa säännöksissä. Myös todistajan erityistä kelpoisuutta, todistajan valaa tai vakuutusta, katselmusta, asiantuntijoita ja totuusvakuutusta koskevien säännösten uudistamista on pidetty tarpeellisena. Käytännössä enenevässä määrin soveltamisvaikeuksia on aiheutunut siitä, että laissa ei säädetä lainvastaisesti hankittujen todisteiden hyödyntämisestä.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luku ei kaikilta osin vastaa nykylainsäädännöltä edellytetyjä vaatimuksia selkeydeltään, täsmällisyydeltään ja kirjoitustavaltaan. Lisäksi lukuisten säännösviittausten takia säädöskokonaisuuden havainnollisuus ja säännösten soveltamisen helppous ovat kärsineet.

6. Aikataulu

Toimikunnan toimikausi on 15.11.2010 – 30.4.2012.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 18/41/2010

OM031:00/2010

13.7 SYYTENEUVOTTELUN KÄYTTÖNOTON SELVITTÄMINEN JA SYYTTÄMÄTTÄJÄTTÄMISJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on selvittää syyteneuvottelun eli syytteestä sopimisen mahdollista käyttöönottoa sekä syyttämättäjättämisyjärjestelmän kehittämistä ja tehdä tarvittavat sääntösehdotukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio syytteestä sopimisesta 15.1.2010, OM 20/41/2009

Arviomuistio syytteestä sopimisesta (plea bargain). Lausuntotiivistelmä, oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 47/2010 (Arviomuistio 15.1.2010 liitteenä)

Oikeusprosessin pitkittymisen estäminen, oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 87/2010

Rikosprosessien jouduttaminen – jatkotyöryhmän muistio 10.3.2011, OM 1/69/2011

Asettamispäätös 10.10.2011

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tulee selvittää ja tarkastella erilaisia syytteestä sopimisen muotoja sekä pohdita, missä määrin ne soveltuvat suomalaisen rikosoikeushoidon järjestelmään ottaen huomioon aikaisemmat selvitykset ja kannanotot

Tavoitteena on pyrkiä mahdollisuuksien mukaan laatimaan sellaiset syytteestä sopimista koskevat säännökset, jotka niveltä joustavasti rikosprosessia koskeviin säännöksiin ja käytäntöihin. Pyrkimyksenä on, että säännökset mahdollistavat entistä paremmin viranomaisresurssien tarkoituksenmukaisen kohdentamisen, tehostavat viranomaisten toimintaa ja nopeuttavat rikosasioiden esitutkintaa, syyteharkintaa ja tuomioistuinkäsittelyä kuitenkin turvaten rikoksesta epäillyn sekä asianomistajan oikeudet. Syytteestä sopimiseen ei tulisi ryhtyä, jos se olisi vastoin painavaa yhteiskunnallista tai yksittäisen henkilön intressiä. Työryhmän on syytteestä sopimisen käyttöalaa selvitellessä harkittava, voisiko soveltamisala olla yleinen vai tulisiko sitä rajata jollain tavalla, esimerkiksi suuriin talousrikoskokonaisuuksiin.

Laissa ei säädetä syyttäjien tekemien päätösten perustelemisesta, vaan asia on valtakunnansyyttäjän antamien ohjeiden varassa. Tilanne on muihin viranomaisiin nähden poikkeuksellinen ja myös ongelmallinen, sillä perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan lailla turvataan oikeus saada perusteltu päätös. Työryhmän tulee laatia sääntösehdotus syyttäjien tekemien ratkaisujen perustelemisesta ottaen huomioon syyttäjätöimen erityispiirteet sekä perustelujen merkitys päätöksen saavien kannalta ja yleisesti.

Nykyisin seuraamusluonteisen syyttämättäjättämispäätöksen katsotaan sisältävän kannanoton siitä, että henkilö on rikokseen syyllistynyt, mutta ettei tässä tapauksessa ryhdytä enempään viranomaistoimenpiteisiin. Omaksuttua ratkaisua on kritisoitu muun muassa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä ja syyttömyysolettamaa koskevien periaatteiden kannalta. Työryhmän tulee selvittää siirtymistä lainsäädäntöratkaisuun, jossa seuraamusluonteisessa syyttämättäjättämispäätöksessä otetaan kantaa syytteen nostamisen edellytyksiin eikä enää siihen, katsotaanko epäillyn tehneen rikoksen.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Lainsäädäntöneuvos Jaakko Rautio, oikeusministeriö

Jäsenet

Poliisiylitarkastaja Keijo Suuripää, sisäasiainministeriö

Valtionsyyttäjä Jorma Äijälä, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Käräjätuomari Gisela Juutilainen, Helsingin käräjäoikeus

Asianajaja Riitta Leppiniemi, Suomen Asianajajaliitto

Sihteeri

Kihlakunnansyyttäjä Heidi Nummela, Itä-Uudenmaan syyttäjänvirasto

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan

- syyteneuvottelujärjestelmän käyttöönoton mahdollisuudet arvioidaan
- oikeudenkäyntien kokonaiskustannuksia alennetaan ja oikeudenkäyttöä tehostetaan
- oikeudenkäyttöä tehostetaan kehittämällä johtamista sekä uudistamalla työ- ja menettelytapoja prosessin eri vaiheissa
- syyttäjän käytännön roolia esitutkinnassa vahvistetaan erityisesti talousrikosasioissa, jotta voidaan nopeuttaa laajojen rikosvyyhtien käsittelyä
- talousrikollisuuteen liittyvää esitutkinta-aikaa ja oikeusprosessia pyritään lyhentämään.

Valtakunnansyyttäjä Matti Nissinen on tehnyt oikeusministeriön lainvalmisteluosastolle esityksen (21.6.2011, Dnro 47/61/11) lainvalmistelutoimiin ryhtymisestä, jotta laissa säädettäisiin syyttäjän päätösten perustelemista ja erityisesti seuraamusluonteisen syyttämättäjättämispäätöksen perustelemisesta jatkossa siten, ettei ratkaisuun sisältyisi kannanottoa rikoksen syyksilukemisesta. Lisäksi valtakunnansyyttäjä on esittänyt esitutkintalain ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamista niin, että syytteestä sopiminen olisi mahdollista.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 10.10.2010–30.4.2012.

7. Vaikutukset

Uudistushankkeella odotetaan olevan vaikutusta entistä tarkoituksenmukaisemmalle viranomaisresurssien kohdentamiselle ja oikeudenkäyntien nopeuttamisille.

8. Muut tiedot

OM 20/41/2011

OM026:00/2011

14 KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS

14.1 BRYSSSEL I -ASETUKSEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tarkistamisen yleisenä tavoitteena on Euroopan oikeusalueen kehittäminen poistamalla tuomioistuinten päätösten vapaan liikkuvuuden jäljellä olevia esteitä. Ehdotuksella pyritään edelleen helpottamaan rajat ylittävien riita-asioiden ratkaisemista ja tuomioiden vapaata liikkuvuutta Euroopan unionissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla [KOM(2010) 748 lopullinen]

U 65/2010 vp

LaVL 1/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa esitetään nykyisen tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 eli niin sanotun Bryssel I asetuksen tarkistamista. Muutosehdotusten sisällyttäminen nykyiseen asetukseen tapahtuisi siten, että asetuksesta laaditaan kokonaan uusi toisinto. Tavoitteena on lisätä asetuksen toimivuutta ja käytettävyyttä. Jäsenvaltiossa annettujen tuomioiden täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan menettelyn (ns. eksekvatuurimenettelyn) poistaminen on muutosehdotuksista keskeisin.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7704

5. Taustatietoja

Komissio on 21 päivänä huhtikuuta 2009 julkaissut vihreän kirjan tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 tarkistamisesta [KOM(2009) 175 lopullinen]. Vihreä kirja liittyy komission kertomukseen Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 soveltamisesta [KOM(2009) 174 lopullinen]. Eduskuntaa on tiedotettu vihreässä kirjassa esitetyistä ky-

symyksistä ja valtioneuvoston kannasta kirjeellä E 54/2009 vp ja siihen liittyvällä jatko-kirjeellä (ks. LaVP 47/2009 vp 3 §).

6. Aikataulu

Komissio on 16 päivänä joulukuuta 2010 tehnyt ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla. Ehdotusta käsitellään neuvoston siviilioikeustyöryhmässä.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella edistetään rajat ylittävien riita-asioiden ratkaisemista ja tuomioiden liikkuvuutta Euroopan unionissa sekä yhdenmukaistetaan tuomioiden täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä.

8. Muut tiedot

OM 4/482/2009

14.2 EUROOPAN UNIONIN JA ISLANNIN TASAVALLAN SEKÄ NORJAN KUNINGASKUNNAN VÄLINEN SOPIMUS TIETTYJEN KESKINÄISESTÄ OIKEUS- AVUSTA RIKOSASIOISSA EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN VÄLILLÄ 29 PÄIVÄNÄ TOUKOKUUTA 2000 TEHDYN YLEISSOPIMUKSEN JA SIIHEN VUONNA 2001 LIITETYN PÖYTÄKIRJAN SOVELTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on saattaa voimaan EU:n ja Islannin sekä Norjan välillä tehdyn oikeus-
apusopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Allekirjoitettu sopimus EUVL L 26, 29.1.2004

HE 14/2007 vp

EV 37/2007 vp

L 1050–1051/2007

3. Keskeinen sisältö

Valtioneuvosto on hyväksynyt 22.11.2007 sopimuksen ja vahvistanut lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (1050/2007) sekä lain vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa rikosasioissa annetun lain 7 §:n muuttamisesta (1051/2007). Tarkoituksena on, että lait tulisivat voimaan samanaikaisesti kun sopimus tulee kansainvälisesti voimaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7705

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7709

5. Taustatietoja

Lissabonin sopimuksen tultua voimaan sopimus on hyväksyttävä Lissabonin sopimuksen 218 artiklan mukaisia menettelyjä noudattaen. Neuvosto tekee päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä määräenemmistöllä saatuaan Euroopan parlamentin suostumuksen. Asiasta on informoitu eduskuntaa u-kirjelmällä U 1/2010 vp.

6. Aikataulu

Sopimuksen kansainvälinen voimaantulo edellyttää, että neuvosto tekee päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä.

7. Vaikutukset

Sopimus tehostaa EU:n jäsenvaltioiden sekä Norjan ja Islannin välistä yhteistyötä kansainvälisessä rikosoikeusavussa.

8. Muut tiedot

OM 22/481/2005

14.3 EU:N DIREKTIIVI OIKEUDESTA TULKKAUKSEEN JA KÄÄNNÖKSIIN RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiivin tavoitteena on parantaa sellaisten rikoksesta epäiltyjen ja syytettyjen asemaa rikosoikeudellisissa menettelyissä, jotka eivät ymmärrä tai puhu menettelyssä käytettävää kieltä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Direktiivi 2010/64/EU oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä EUVL 26.10.2010 L 280

U 5/2010 vp, U-jatkokirjelmä 6.4.2010

LaVL 5/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä määritetään oikeutta tulkkaukseen ja käännöksiin koskevat vähimmäisvaatimukset, joita on sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7722

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Tulkkauksen ja kääntäminen rikosoikeudellisissa menettelyissä on yksi tässä etenemissuunnitelmassa luetelluista toimenpiteistä.

6. Aikataulu

Direktiivi annettiin 20.10.2010. Direktiivi on pantava täytäntöön 27.10.2013 mennessä.

7. Vaikutukset

Direktiivillä pyritään helpottamaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 5/481/2009

EU/2009/1066

14.4 DIREKTIIVI TIEDONSAANTIOIKEUDESTA RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on turvata epäillyn tai syytetyn oikeus saada tietoa oikeuksistaan ja syytteen sisällöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2010) 392 lopullinen

U 28/2010 vp

LaVL 14/2010 vp

U-jatkokirjelmä 28.4.2011

LaVL 3/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä määritettäisiin oikeutta saada tietoa oikeuksistaan koskevat vähimmäisvaatimukset, joita olisi sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7722

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Oikeus saada tietoa oikeuksistaan on yksi tässä etenemissuunnitelmassa luetelluista prosessuaalisista oikeuksista.

6. Aikataulu

Direktiivistä saavutettiin Euroopan parlamentin kanssa yhteisymmärrys ensimmäisessä käsittelyssä joulukuussa 2011. Direktiivi hyväksytään lopullisesti keväällä 2012.

7. Vaikutukset

Direktiivin mukaisten oikeuksien vähimmäisvaatimustasosta sopiminen helpottaisi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 2/481/2011

EU/2010/1282

14.5 POHJOISMAIDEN VÄLINEN SOPIMUS RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVASTA LUOVUTTAMISESTA (POHJOISMAINEN PIDÄTYSMÄÄRÄYS)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saattaa Pohjoismaiden 15 päivänä joulukuuta 2005 Kööpenhaminassa tekemän sopimuksen rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Pohjoismaiden välillä (Pohjoismainen pidätysmääräys) voimaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Pohjoismainen luovuttamistyöryhmän mietintö 24.1.2007 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2006:22)

Lausuntotiivistelmä 20.4.2007 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2007:8)

HE 51/2007 vp

LaVM 8/2007

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Valmistelija

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7708

5. Taustatietoja

Uusi pohjoismaiseen sopimukseen perustuva rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva kansallinen lainsäädäntö on tullut voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008 (L 1383 -1387/2007). Sopimuksen voimaansaattamislaki (1382/2007) saatetaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella samana ajankohtana kuin pohjoismainen sopimus tulee voimaan. Tämä edellyttää, että kaikki Pohjoismaat ovat hyväksyneet sopimuksen.

6. Aikataulu

Sopimus tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun kaikki Pohjoismaat ovat sitoutuneet sopimukseen. Tanska on hyväksynyt sopimuksen vuonna 2007, Norja vuonna 2009 ja Ruotsi vuonna 2011. Islannin hyväksymisaikataulusta ei ole tarkempaa tietoa.

7. Vaikutukset

Voimaansaattettava sopimus tehostaa Suomen ja muiden Pohjoismaiden välistä yhteistyötä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa. Koska jatkossa pohjoismaiden välillä sovellettaisiin yksinomaan pohjoismaisen sopimuksen mukaista menettelyä, sen voimaantulo selkiyttää yhteistyötä niiden Pohjoismaiden välillä, jotka ovat myös EU:n jäsenvaltioita.

8. Muut tiedot

OM 25/83/2005

OM 10/41/2006

14.6 SUOMEN JA HONGKONGIN VÄLILLÄ TOUKOKUUN 5 PÄIVÄNÄ 2005 ALLEKIRJOITETTU RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVAA LUOVUTTAMISTA KOSKEVA SOPIMUS SEKÄ LOKAKUUN 4 PÄIVÄNÄ 2007 ALLEKIRJOITETTU KANSAINVÄLISTÄ RIKOSOIKEUSAPUA KOSKEVA SOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Suomen tasavallan hallitus ja Kiinan kansantasavallan Hongkongin erityishallintoalueen hallitus ovat allekirjoittaneet toukokuun 20 päivänä 2005 sopimuksen, joka koskee rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista sekä lokakuun 4 päivänä 2007 sopimuksen, joka koskee kansainvälistä rikosoikeusapua.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

20.5.2005 allekirjoitettu sopimus

4.10.2007 allekirjoitettu sopimus

HE 36/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Luovuttamissopimus velvoittaa luovuttamaan rikoksesta, josta molempien sopimusosapuolten lainsäädännön mukaan saattaa seurata vähintään yhden vuoden vankeusrangaistus ja joka sisältyy sopimuksessa olevaan rikostyyppiluetteloon. Luovuttamisesta kieltäytymisen perusteena on muun ohella se, että luovutettavaksi pyydetään pyynnön vastaanottaneen valtion kansalaista. Luovuttaa ei myöskään saa, jos pyynnössä tarkoitusta rikoksesta on säädetty seuraamukseksi kuolemanrangaistus. Sopimus sisältää myös muita kieltäytymisperusteita, luovuttamismenettelyä ja erityyssääntöä sekä edelleen luovuttamista koskevia määräyksiä.

Kansainvälistä rikosoikeusapua koskeva sopimus sisältää valtioiden välistä oikeusapua helpottavia määräyksiä.

4. Organisointi

Valmistelija

Korhonen, Juhani, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7586

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Luovutus sopimus on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2012 aikana. Oikeusapusopimus tulee voimaan 22.1.2012.

7. Vaikutukset

Voimaansaatettavat sopimukset tehostavat Suomen ja Hongkongin välistä yhteistyötä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa sekä kansainvälisessä rikosoikeusavussa.

8. Muut tiedot

OM 1/814/2004

14.7 VANKEUSRANGAISTUKSIA JA VAPAUDEN- MENETYKSEN KÄSITTÄVIÄ TOIMENPITEITÄ SEKÄ EHDOLLISIA RANGAISTUKSIA JA VAIHTOEHTOISIA SEURAAMUKSIA KOSKEVIEN PUITEPÄÄTÖSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 27.11.2008 puitepäätöksen vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta vapausrangaistuksiin ja vapaudenmenetyksen käsitteisiin toimenpiteisiin sekä ehdollisten rangaistusten ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvontaa koskevan puitepäätöksen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Puitepäätökset EUVL 5.12.2008 L 327 (vankeusrangaistuksia ja vapaudenmenetyksen käsitteitä toimenpiteitä koskeva puitepäätös), EUVL 16.12.2008 L 337 (ehdollisia rangaistuksia ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskeva puitepäätös)

Työryhmämietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 2010:60)

HE 10/2011 vp

Lait 1169/2011 ja 1170/2011

3. Keskeinen sisältö

Vankeusrangaistuksia ja vapaudenmenetyksen käsitteitä toimenpiteitä koskevan puitepäätöksen tavoitteena on tehostaa EU:n jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä vankeusrangaistuksen tai muun vapaudenmenetyksen käsitteiden seuraamusten siirtämiseksi täytäntöönpantavaksi tuomitun kansalaisuus- ja asuinvaltioon. Ehdollisia rangaistuksia ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskeva puitepäätös sisältää säännöksiä ehdollisen vankeusrangaistuksen tai vaihtoehtoisen seuraamuksen yhteydessä tehdyn valvontapäätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta tuomitun asuinvaltiossa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7705

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7709

5. Taustatietoja

Puitepäätökset ovat osa EU:n vastavuoroisen tunnustamisen toimenpideohjelmaa rikosoikeudellisen yhteistyön alalla. Lait puitepäätösten täytäntöönpanemiseksi on hyväksytty 11.10.2011 ja vahvistettu 25.11.2011.

6. Aikataulu

Puitepäätösten täytäntöönpanemiseksi annetut lait ovat tulleet voimaan 5.12.2011.

7. Vaikutukset

Luomalla nykyistä laaja-alaisemmat ja velvoittavammat puitteet seuraamusten täytäntöönpanon siirtämiselle tuomiovaltiosta tuomitun asuinvaltioon pyritään ennen muuta edistämään tuomitun mahdollisuuksia sopeutua yhteiskuntaan.

8. Muut tiedot

OM 8/41/2009

OM029:00/2009

14.8 EUROOPAN UNIONIN SEKÄ ISLANNIN JA NORJAN VÄLISTÄ LUOVUTTAMISMENETTELYÄ KOSKEVAN SOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on laatia luonnos hallituksen esitykseksi Euroopan unionin sekä Islannin ja Norjan välistä luovuttamismenettelyä koskevan sopimuksen kansallisesta voimaansaatamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

EUVL L 292/2, 21.10.2006

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksen tarkoituksena on helpottaa ja tehostaa EU:n jäsenvaltioiden sekä Islannin ja Norjan välistä yhteistyötä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, puh. 09 1606 7705

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, puh. 09 1606 7678

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, puh. 09 1606 7709

5. Taustatietoja

Lissabonin sopimuksen tultua voimaan sopimus on hyväksyttävä Lissabonin sopimuksen 218 artiklan mukaisia menettelyjä noudattaen. Neuvosto tekee päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä määräenemmistöllä saatuaan Euroopan parlamentin suostumuksen. Asiasta on informoitu eduskuntaa u-kirjelmällä U 8/2010 vp.

6. Aikataulu

Sopimuksen kansainvälinen voimaantulo edellyttää, että neuvosto tekee päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä. Sopimuksen edellyttämät lainsäädäntömuutokset on otettu huomioon laissa 1174/2011 (HE 10/2011 vp).

7. Vaikutukset

Suomen sekä Islannin ja Norjan välillä tultaisiin sopimuksen voimaantulosta huolimatta soveltamaan 21.12.2007 voimaantullutta lakia rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä (1383/2007).

8. Muut tiedot

OM 3/891/2008

14.9 EUROOPAN UNIONIN JÄSENYYTEEN LIITTYVISTÄ OIKEUDENHOITOA KOSKEVISTA SÄÄNNÖKSISTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvistä oikeudenhoitoa koskevista säännöksistä annetun lain muuttaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

HE 17/2011 vp
LaVM 2/2011 vp
EV 22/2011 vp
Laki 1114/2011

3. Keskeinen sisältö

Lakiin on lisätty säännös, jonka mukaan yhteisön tavaramerkistä ja yhteisömallista annetuissa neuvoston asetuksissa täytäntöönpanokelpoisiksi säädetyt yhdenmukaistamisviraston päätökset sekä yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetussa neuvoston asetuk-

nessä täytäntöönpanokelpoisiksi säädetyt yhteisön kasvilajikeviraston päätökset pannaan Suomessa täytäntöön siten kuin Suomen tuomioistuimen riita-asiassa antama tuomio, joka on saanut lainvoiman. Oikeusministeriö antaa päätöksiä koskevat täytäntöönpanomääräykset.

4. Organisointi

Valmistelija

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7704

5. Taustatietoja

Yhteisön tavaramerkistä ja yhteisömallista annetuissa neuvoston asetuksissa sekä yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetussa neuvoston asetuksessa edellytetään, että jäsenvaltio nimeää kansallisen viranomaisen antamaan asetuksissa täytäntöönpanokelpoisiksi säädettyjä päätöksiä koskevat täytäntöönpanomääräykset.

Suomi ei ole nimennyt asetuksissa tarkoitettua kansallista viranomaista, eikä kansallisessa lainsäädännössä ole sellaista normia, joka perustaisi jollekin viranomaiselle toimivallan antaa asetuksissa tarkoitettuja täytäntöönpanomääräyksiä.

6. Aikataulu

Laki on tullut voimaan 1.1.2012.

7. Vaikutukset

Nimeämällä oikeusministeriö täytäntöönpanomääräyksiä antavaksi viranomaiseksi pannaan täytäntöön 5 kohdassa mainittujen asetusten vaatimukset.

8. Muut tiedot

OM 9/41/2011

OM017:00/2011

14.10 EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI YKSITYISOIKEUDEN ALALLA MÄÄRÄTTYJEN SUOJELUTOIMENPITEIDEN VASTAVUOROISESTA TUNNUSTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Asetusehdotuksen tarkoituksena on luoda mekanismi, jonka perusteella yhdessä jäsenvaltiossa annettu suojelutoimenpide tunnustettaisiin toisessa jäsenvaltiossa ilman tarvetta ryhtyä erityisiin välivaiheen muodollisuuksiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus asetukseksi KOM(2011) 276 lopullinen
U 19/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksen lähtökohtana on sen soveltamisalaan kuuluvien suojelutoimenpiteiden tunnustaminen muissa jäsenvaltioissa automaattisesti, ilman eri välivaiheen menettelyjä.

Asetusehdotuksen mukaan suojelutoimenpiteen antaneen jäsenvaltion (alkuperäjäsenvaltio) toimivaltaisen viranomaisen tehtävänä olisi antaa, viran puolesta tai suojattavan henkilön pyynnöstä, suojattavalle henkilölle ehdotuksen liitteen mukaiselle lomakkeelle laadittu todistus (sertifikaatti), joka sisältäisi kaikki suojelutoimenpiteen tunnustamisen kannalta relevantit tiedot. Suojattavan henkilön tehtävänä olisi tämän jälkeen toimittaa sertifikaatti tunnustamisjäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle. Tunnustamisjäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tehtävänä olisi puolestaan antaa vaaraa aiheuttavalle henkilölle tiedoksi tieto ulkomaisen suojelutoimenpiteen soveltamisalan maantieteellisestä laajentumisesta sekä toimenpiteen rikkomisen seuraamuksista.

Sen vastapainoksi, että asetusehdotuksen lähtökohtana olisi suojelutoimenpiteen tunnustaminen automaattisesti, ilman eri välivaiheen menettelyjä, ehdotukseen sisältyy määrätty oikeusturvatakeet sekä vaaraa aiheuttavan henkilön että suojattavan henkilön oikeus-suojan turvaamiseksi.

4. Organisointi

Valmistelija

Karttunen, Jussi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7663

5. Taustatietoja

Suomi ja 11 muuta jäsenvaltiota tekivät tammikuussa 2010 aloitteen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi eurooppalaisesta suojelumääräyksestä. Direktiiviehdotuksen tarkoituksena oli luoda säännökset sen varmistamiseksi, että henkilö voisi yhdessä jäsenvaltiossa annetun eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella saada suoja myös muuttaessaan toiseen jäsenvaltioon.

Mainittu direktiiviehdotus oli alkuperäisessä muodossaan soveltamisalaltaan laaja. Sen mukaan eurooppalaisen suojelumääräyksen antaminen olisi ollut mahdollista riippumatta siitä, millaisessa menettelyssä sitä edeltävä kansallinen lähestymiskielto oli määrätty tai oliko kieltoa edeltänyt rikostutkinta. Neuvotteluissa direktiiviehdotuksen soveltamisalaa on kuitenkin sittemmin kompromissina päädytty ehdottamaan rajattavaksi siten, että eurooppalaisen suojelumääräyksen antamisen edellytyksenä tulisi olla kansallinen suojelumääräys, jota on edeltänyt rikollinen käytös määräyksen antaneen jäsenvaltion lain mukaan.

6. Aikataulu

Asetusehdotuksen käsittely on aloitettu neuvoston työryhmässä 14.6.2011.

7. Vaikutukset

Asetusehdotuksen soveltamisalaan tulevien tilanteiden määrää on vaikea arvioida. Viime vuosien ihmisten liikkuvuuden lisääntyminen huomioon ottaen tällaisia tapauksia tulee mahdollisesti olemaan jossain määrin. Voidaan kuitenkin arvioida, ettei asetusehdotuksella olisi suoranaisia taloudellisia, organisatorisia tai muita säädösvalmistelussa huomioon otettavia vaikutuksia. Toisaalta asetusehdotuksella voitaisiin parantaa jäsenvaltioiden välisen yhteistyön mahdollisuuksia suojelutoimenpiteillä, kuten lähestymiskiellolla, suojattavien henkilöiden aseman kehittämiseksi rajat ylittävissä tilanteissa.

8. Muut tiedot

EU/2011/1113

OM 2/482/2011

14.11 RIKOSOIKEUDELLISIA MENETTELYJÄ KOSKEVIEN TOIMIVALTARISTIRIITOJEN EHKÄISEMISTÄ JA RATKAISEMISTA KOSKEVAN PUITEPÄÄTÖKSEN KANSALLINEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

EU:n neuvosto on tehnyt 30 päivänä marraskuuta 2009 puitepäätöksen 2009/948/YOS rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta. Puitepäätöksen päätarkoituksena on ehkäistä ja ratkaista toimivaltaristiriitoja ja siten välttää tarpeettomia päällekkäisiä rikosprosesseja ja tuomioita.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

EUVL 15.12.2009 L 328

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättös koskee tilanteita, joissa kahdella tai useammalla jäsenvaltiolla on toimivalta käsitellä samaa henkilöä koskevia samoja tosiseikkoja rikosoikeudellisessa menettelyssä. Puitepäättös sisältää säännöksiä tietojenvaihtomenettelystä mahdollisten toimivaltaristiriitojen ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi. Lisäksi puitepäättöksessä on säännöksiä siitä, kuinka jäsenvaltioiden tulisi menetellä sopiakseen parhaiten soveltuvasta oikeuspaikasta, kun toimivaltaristiriita havaitaan.

Puitepäättöksen täytäntöönpanon yhteydessä valmistellaan myös ehdotukset esitutkinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden EU:n jäsenvaltioiden välillä.

4. Organisointi

Valmistelija

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7709

5. Taustatietoja

Puitepäättös perustuu Eurooppa-neuvoston kokouksessa marraskuussa 2004 hyväksytyyn Haagin ohjelmaan.

Puitepäättöksen taustalla on myös komission vihreä kirja toimivaltaristiriidoista ja ne bis in idem -periaatteen soveltamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä, KOM(2005) 696 lopullinen.

6. Aikataulu

Jäsenvaltioiden on 15 päivään kesäkuuta 2012 mennessä toteutettava tarvittavat toimenpiteet puitepäättöksen säännösten noudattamiseksi. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle maaliskuussa 2012.

7. Vaikutukset

Puitepäättöksellä vahvistetaan jäsenvaltioiden välisiä menettelyjä päällekkäisten rikosoikeudellisten menettelyjen ehkäisemiseksi ja ratkaisemiseksi. Tämä edistää rikosasioiden nopeaa ja tehokasta käsittelyä, mikä säästää viranomaisten resursseja ja parantaa yksilön oikeusturvaa. Myös esitutkinnan ja syytetoimien siirtämistä koskevat säännökset edistävät rikosasioiden nopeaa ja tehokasta käsittelyä.

8. Muut tiedot

EU/2009/0550

OM/1/481/2009

OM002:00/2012

14.12 HAAGIN YLEISSOPIMUS OIKEUSPAIKKASOPIMUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on Haagin oikeuspaikkasopimuksia koskevaan yleissopimukseen tekeminen ja sen saattaminen voimaan Euroopan unionin jäsenvaltioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

E 45/16.5.2001, jatkokirjeet 8.3.2002, 28.9.2003 ja 9.9.2008

LaVL 7/2001 vp

U 4/2010 vp

Convention on Choice of Court Agreements

Komission ehdotus päätökseksi KOM(2008) 538 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Oikeuspaikkasopimuksia koskeva yleissopimus on hyväksytty Haagissa kesäkuussa 2005 järjestetyssä diplomaattikonferenssissa ja avattu allekirjoittamista varten 30 päivänä kesäkuuta. Yleissopimus koskee tuomioistuimen oikeuspaikkasopimuksen (ns. prorogaatiosopimuksen) perusteella määräytyvää kansainvälistä toimivaltaa sekä tällaisen sopimuksen perusteella annetun tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7704

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen tekeminen kuuluu Euroopan unionin yksinomaisen toimivallan piiriin.

6. Aikataulu

Komissio on 5 päivänä syyskuuta 2008 antanut ehdotuksen Euroopan unionin neuvoston päätökseksi oikeuspaikkasopimuksista tehdyn yleissopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta. Allekirjoituspäätös on hyväksytty OSA-neuvostossa marraskuussa 2008. Unioni on allekirjoittanut yleissopimuksen 1 päivänä huhtikuuta 2009. Komissio ei vielä ole tehnyt ehdotusta sopimuksen ratifioimiseksi.

7. Vaikutukset

Tullessaan voimaan Haagin oikeuspaikkasopimuksia koskeva sopimus tulisi ensisijaisesti sovellettavaksi suhteessa sellaisiin valtioihin, jotka eivät ole unionin jäseniä eivätkä Lughanon yleissopimuksen sopimusvaltioita. Tällaisia valtioita voisivat olla esimer-

kiksi Yhdysvallat, Kiina ja Japani. Sopimuksen voimaantulo voisi johtaa siihen, että prorogaatiosopimuksen perusteella toimivaltaisen yhdysvaltalaisen tuomioistuimen antama tuomio olisi Suomessa täytäntöönpanokelpoinen ja vastaavasti suomalaisen tuomioistuimen antama yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluva ratkaisu olisi Yhdysvalloissa täytäntöönpanokelpoinen. Tämä olisi merkittävä muutos nykytilaan. Oikeudenkäynnistä tulisi varteenotettava vaihtoehto välimiesmenettelylle riita-asioissa, joissa on liittymiä sellaisiin valtioihin, jotka eivät ole EU:n tai EFTA:n jäseniä. Yleissopimus lisäisi myös oikeusvarmuutta kansainvälisissä kaupallisissa suhteissa. Oikeuspaikkayleissopimusta voidaan myös pitää ensimmäisenä askeleena kohti maailmanlaajuisia tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomion täytäntöönpanoa koskevaa yleissopimusta.

8. Muut tiedot

EU/2008/1367

OM 1/482/2010

14.13 EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI EUROOPPALAISESTA SUOJELUMÄÄRÄYKSESTÄ

1. Tavoitteet ja tehtävät

Direktiivin tarkoituksena on luoda säännökset yhdessä EU:n jäsenvaltiossa annetun suojelumääräyksen (lähestymiskielto) tunnustamiseksi muissa EU:n jäsenvaltioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

EUVL L338/2, 21.12.2011

U 89/2009 vp

LaVL 2/2010 vp, LaVL 2/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus sisältää säännöksiä siitä, millä edellytyksin yhdessä jäsenvaltiossa annettu suojelumääräys voidaan lähettää tunnustettavaksi ja täytäntöönpantavaksi siihen jäsenvaltioon, johon suojattava henkilö on mennyt tai aikoo mennä. Suojelumääräys perustuu kansalliseen lähestymiskieltopäätökseen. Direktiiviehdotuksessa on myös menettelyllisiä säännöksiä viranomaisten välisestä yhteistyöstä sekä säännöksiä suojelumääräyksen vaikutuksista määräyksen antaneessa valtiossa ja täytäntöönpanovaltiossa sekä valtioiden toimivallasta.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 1606 7705

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotus perustuu Espanjan ja 11 muun jäsenvaltion (mukaan lukien Suomi) aloitteeseen.

6. Aikataulu

Direktiivi on hyväksytty 13.12.2011. Se on pantava kansallisesti täytäntöön 11.1.2015 mennessä. Tarkoituksena on keväällä 2012 asettaa työryhmä valmistelemaan direktiivin täytäntöönpanoa.

7. Vaikutukset

Direktiivin voimaantulo voisi osaltaan parantaa jäsenvaltioiden välisen yhteistyön mahdollisuuksia usein lähisuhdeväkivaltaan liittyvien rikosten torjumiseksi. Voidaan kuitenkin arvioida, että direktiivin vaikutukset jäävät vähäisiksi, koska direktiivin soveltamisalaan tulevia tapauksia tulisi oletettavasti olemaan vähän.

8. Muut tiedot

OM 1/481/2010

14.14 EUROOPPALAISEN VALVONTAMÄÄRÄYKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on valmistella ehdotus vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta valvontatoimia koskeviin päätöksiin Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tutkintavankeuden vaihtoehtona tehdyn puitepäätöksen täytäntöönpanoa koskeväksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

EUVL 11.11.2009 L 294/29

Työryhmämietintö (oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 23/2011)

Muistio työryhmän mietinnöstä saaduista lausunnoista (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 42/2011)

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättöksen tavoitteena on mahdollistaa tutkintavankeuden vaihtoehtona olevien valvontatoimien täytäntöönpano EU:n jäsenvaltioiden välillä. Puitepäättöksellä pyritään vähentämään sellaisia tilanteita, joissa henkilö joutuisi tutkintavankeuteen vain sen vuoksi, että hänellä ei ole asuinpaikkaa asian käsittelyvaltiossa. Näin ollen puitepäättöksen mukainen menettely lisää EU:n jäsenvaltioiden kansalaisten yhdenvertaisuutta rikosasian tutkintavaiheessa.

4. Organisointi

Valmistelija

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7709

5. Taustatietoja

Neuvosto hyväksyi 23.10.2009 puitepäättöksen vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta valvontatoimia koskeviin päätöksiin Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tutkintavankeuden vaihtoehtona. Puitepäättös on osa EU:n vastavuoroisen tunnustamisen toimenpideohjelmia rikosoikeudellisen yhteistyön alalla. Puitepäättös on pantava kansallisesti täytäntöön 1.12.2012 mennessä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2012.

7. Muut tiedot

OM 15/41/2010

OM030:00/2010

14.15 LAKI KANSAINVÄLISESTÄ OIKEUSAVUSTA SIVIILIJAJA KAUPPAOIKEUDELLISISSA ASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on valmistella uusi laki kansainvälisestä oikeusavusta siviilioikeudellisissa asioissa. Työryhmän on myös harkittava asianmukainen säädöstaso sekä tarvetta korvata tiettyjä voimassa olevia asetustasoisia säännöksiä lainsäädännöllä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 12.10.2010

3. Keskeinen sisältö

Suomessa kansainvälisestä oikeusavusta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa säädetään lailla (171/1921) Suomen ja ulkomaan viranomaisen yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa (ns. yleislaki). Laki on vuodelta 1921. Alan kansallista sääntelyä löytyy myös soveltamisaloiltaan lakia rajoitetuimmissa asetuksissa. Sekä lain että asetustason säännökset ovat osittain vanhentuneet. Iän ja fragmentaarisuuden vuoksi säädöskokonaisuudesta on tullut vaikeasti hallittava.

Yhteiskunta on etenkin viime vuosikymmenen aikana huomattavasti kansainvälistynyt. Kansainvälisiä yleissopimuksia ja muita instrumentteja on tullut lisää. Myös kansainvälisiä liittymiä omaavat tuomioistuinasiat ovat olleet lisääntymässä. Koska kansainvälistä oikeusapua koskevien säännösten käyttötarve on lisääntynyt, tulee kansallisia säännöksiä selventää ja johdonmukaistaa. Kansallisen lainsäädännön tulisi myös tukea kansainvälisten sopimusten ja unionilainsäädännön soveltamista ja olla johdonmukainen niiden kanssa.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

lainsäädäntöjohtaja Asko Välimaa, oikeusministeriö, puh 09 1606 7700

Jäsenet:

hovioikeudenneuvos Marjatta Möller, Helsingin hovioikeus

käräjätuomari Jukka Jaakkola, Helsingin käräjäoikeus

lainsäädäntöneuvos Outi Kemppainen, oikeusministeriö

lainsäädäntöneuvos Maarit Leppänen, oikeusministeriö, puh. 1606 7704

asianajaja Tom Vapaavuori, Suomen Asianajajaliiton edustajana

Työryhmän jäsen Maarit Leppänen toimii samalla työryhmän varapuheenjohtajana ja sihteerinä.

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi: 15.10.2010–31.12.2012

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 16/41/2010

OM028:00/2010

14.16 RIKOSREKISTERITIETOJEN VAIHDOSTA TEHDYN NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEN SEKÄ EUROOPPALAISEN RIKOSREKISTERITieto-JÄRJESTELMÄN (ECRIS) PERUSTAMISESTA TEHDYN NEUVOSTON PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on panna kansallisesti täytäntöön Euroopan unionin neuvoston puitepäätös 2009/315/YOS jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä ja sisällöstä sekä neuvoston päätös 2009/316/YOS eurooppalaisen rikosrekisterijärjestelmän (ECRIS) perustamisesta.

Oikeusministeriön 1.9.2010 asettaman työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus puitepäätöksen ja päätöksen kansallista täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston puitepäätös 2009/315/YOS jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä (EUVL L 93, 7.4.2009)

Neuvoston päätös 2009/316/YOS eurooppalaisen rikosrekisterijärjestelmän (ECRIS) perustamisesta puitepäätöksen 2009/315/YOS 11 artiklan mukaisesti (EUVL L 93, 7.4.2009)

U 27/2006 vp

LaVL 17/2006 vp, LaVL 6/2007 vp

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 31/2011)

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksen ja päätöksen tarkoituksena on helpottaa ja tehostaa rikosrekisteritietojen vaihtamista EU:n jäsenvaltioiden välillä ja luoda sähköinen rikosrekisteritietojen vaihtojärjestelmä.

Tiedot eri jäsenvaltioista annetuista rikostuomioista koottaisiin siihen jäsenvaltioon, jonka kansalainen tuomittu henkilö on. Tuomitun kansalaisuusjäsenvaltion olisi säilytettävä sen kansalaiselle toisessa jäsenvaltiossa annetun tämän toisen jäsenvaltion rikosrekisteriin merkittävän rikostuomion tiedot ja vastattava tuomitun rikosrekisteritietoja koskeviin tiedusteluihin toisista jäsenvaltioista. Tuomitun kansalaisuusjäsenvaltion olisi säilytettävä tietojen vaihtoa varten toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion tiedot, vaikka niitä ei merkittäisi kansalliseen rikosrekisteriin.

4. Organisointi

Valmistelijat

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 1606 7678

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 1606 7705

5. Taustatietoja

Puitepäättös on hyväksytty 26.2.2009 ja päätös 6.4.2009. Puitepäättös on pantava täytäntöön 27.4.2012 mennessä ja päätös 7.4.2012 mennessä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle helmikuussa 2012.

7. Vaikutukset

Rikosrekisteritietojen vaihdon tehostaminen EU:n jäsenvaltioiden välillä parantaisi edellytyksiä ottaa huomioon muissa jäsenvaltioissa annetut tuomiot.

8. Muut tiedot

OM 22/41/2010

OM034:00/2010

14.17 KESKINÄISTÄ OIKEUSAPUA RIKOSASIOISSA KOSKEVAN EUROOPPALAISEN YLEISSOPIMUKSEN TOISEN LISÄPÖYTÄKIRJAN VOIMAANSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saattaa voimaan keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja ja laatia ehdotus lisäpöytäkirjan voimaansaattamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Lisäksi työryhmän tehtävänä on harkita, mitä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun asetuksen (13/1994) säännöksiä tulisi nostaa lain tasolle, mitä muutoksia uusi pakkokeinolaki (806/2011) ja uusi esitutkintalaki (805/2011) edellyttävät kansainvälistä rikosoikeusapua koskevaan lainsäädäntöön ja muita tarpeellisia kansainvälistä rikosoikeusapua koskevan lainsäädännön muutoksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 14.12.2010

Keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja (ETS 182)

Työryhmän määräajan pidentäminen, tehtävän laajentaminen ja kokoonpanon muuttaminen 18.10.2011

3. Keskeinen sisältö

Lisäpöytäkirja täydentää keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaa eurooppalaista yleissopimusta. Osa lisäpöytäkirjan määräyksistä täydentää jo voimassa olevia yhteistyön muotoja, kuten määräykset pyynnön esittäneen sopimuspuolen viranomaisten läsnäolosta, vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä ja oikeusapupyyntöjen toimittamisessa noudatettavasta yhteydenpitojärjestyksestä. Osalla määräyksistä otetaan käyttöön uusia teknisiä menetelmiä sekä uusia rikosoikeusavun yhteistyön muotoja, kuten video- tai puhelinkokouksen välityksellä toimitettava todistajan kuuleminen, asiakirjojen tiedoksianto postitse, rajojen yli tapahtuva tarkkailu, valvotut läpilaskut, peitet toiminta ja yhteiset tutkintaryhmät. Lisäksi lisäpöytäkirja sisältää määräyksiä muun muassa pyynnön täyttämiseksi noudatettavasta menettelystä, oma-aloitteisesta tietojen vaihdosta, virkamiesten rikos- ja siviilioikeudellisesta vastuusta, todistajien suojelusta ja tietosuojasta.

Työryhmä käsittelee myös muita edellä mainittuja kansainvälistä rikosoikeusapua koskevaan lainsäädäntöön liittyviä kysymyksiä.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtaja

Katariina Jahkola, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7705

Työryhmän jäsenet

Tuuli Eerolainen, ylitarkastaja, valtakunnansyyttäjänvirasto

Jukka Jaakkola, kärjätuomari, Helsingin kärjäoikeus

Juhani Korhonen, hallitussihteeri, oikeusministeriö

Markku Ryymin, poliisiylitarkastaja, Poliisihallitus

Hannele Taavila, ylitarkastaja, sisäasiainministeriö

Satu Wartiovaara, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Tanja Innanen, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Toinen lisäpöytäkirja on avattu allekirjoitettavaksi Strasbourgissa 8 päivänä marraskuuta 2001. Suomi on allekirjoittanut lisäpöytäkirjan 9 päivänä lokakuuta 2003. Lisäpöytäkirja on tullut kansainvälisesti voimaan 1 päivänä helmikuuta 2004. Lisäpöytäkirjan on joulukuuhun 2010 mennessä allekirjoittanut 35 valtiota ja 21 valtiota on saattanut lisäpöytäkirjan kansallisesti voimaan.

6. Aikataulu

Työryhmä aloittaa toimintansa vuoden 2012 alussa ja työ on määrä saada päätökseen 30.11.2012 mennessä.

7. Vaikutukset

Toisen lisäpöytäkirjan voimaansaattaminen tehostaisi yhteistyötä kansainvälisen rikosoikeusavun alalla Suomen ja niiden lisäpöytäkirjan voimaansaattaneiden valtioiden välillä, jotka eivät ole Euroopan unionin jäsenvaltioita.

8. Muut tiedot

OM 23/41/2010

OM036:00/2010

14.18 EHDOTUS RIKOSOIKEUDEN ALAN EUROOPPALAISTA TUTKINTAMÄÄRÄYSTÄ KOSKEVAKSI DIREKTIIVIKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotus perustuu seitsemän jäsenvaltion huhtikuussa 2010 tekemään aloitteeseen. Sen tarkoituksena on tehostaa jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä rikosasioissa tarvittavien todisteiden hankkimiseksi. Direktiiviehdotuksen käsittely neuvostossa on aloitettu kesällä 2010.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

18918/2011 COPEN 369, EUROJUST 217, EJM 185, CODEC 2509

U 25/2010, LaVL 15/2010 vp, LaVL 19/2010 vp, HaVL 22/2010 vp, HaVL 33/2010 vp

SuVX 82/2010 vp, (SuVP 45/2010 vp), LaVL 5/2011 vp, HaVL 4/2011 vp.

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus on soveltamisalaltaan laaja, ja kattaa erilaiset tutkintatoimet todisteiden hankkimiseksi. Sillä korvattaisiin vastaavat muiden oikeusapuinstrumenttien määräykset. Direktiiviehdotus perustuu vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen ja sen lähtökohta on, että jäsenvaltion on pantava täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa todisteiden hankkimiseksi annettu tutkintamääräys, jollei tapaukseen voi soveltaa jotakin direktiivissä sallittua kieltäytymisperustetta. Direktiiviehdotuksella pyritään myös nopeuttamaan yhteistyötä todisteiden hankkimiseksi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7709

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7705

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotuksen taustalla on Eurooppa-neuvoston joulukuussa 2009 hyväksymä Tukholman ohjelma, jonka mukaan todisteiden hankkimiseen liittyvän rikosoikeudellisen yhteistyön alalla tarvitaan hajanaisen sääntelyn tilalle kattavampi järjestelmä, joka perustuu vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksesta on saavutettu yleisnäkemyks joulukuussa 2011 pidetyssä oikeus- ja sisäasiain neuvostossa. Direktiiviehdotuksen valmistelu jatkuu EU:n parlamentissa.

7. Vaikutukset

Direktiiviehdotuksella voitaisiin tehostaa jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä rikosasioissa tarvittavien todisteiden hankkimiseksi. Koska direktiiviehdotuksessa edellytetään, että määräyksen antavana tai sen vahvistavana viranomaisena on oikeusviranomainen, se Suomen järjestelmässä edellyttää syyttäjän nykyistä aktiivisempaa roolia rikosten esitutkinnassa.

8. Muut tiedot

EU/2010/0979

OM 3/481/2011

14.19 EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI EUROOPPALAISEN TILIVAROJEN TURVAAMISMÄÄRÄYKSEN LUOMISESTA RAJAT YLITTÄVÄÄ VELKOJEN PERINTÄÄ VARTEN SIVILI- JA KAUPPA-OIKEUDELLISISSA ASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Asetusehdotuksen tarkoituksena on luoda uusi ja itsenäinen eurooppalainen tilivarojen turvaamismenettely, jonka avulla velkoja voisi estää velallista siirtämästä tai nostamasta varoja miltä tahansa EU:ssa sijaitsevalta pankkitililtä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus asetukseksi KOM(2011) 445 lopullinen
U 36/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksessa ehdotetaan perustettavaksi uusi ja itsenäinen eurooppalainen tilivarojen turvaamismenettely, joka muodostaisi vaihtoehdon kansallisen lainsäädännön mukaisille menettelyille. Ehdotuksen mukaan asetusta sovellettaisiin sekä siviili- että kauppaoikeudellisissa asioissa, joiden vaikutukset ulottuvat valtioiden rajojen yli.

Asetusehdotus sisältää säännökset eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräyksen antamismenettelystä sekä sen toteuttamisesta siinä pankissa, jossa määräyksen kohteena oleva tili sijaitsee.

Asetusehdotuksen mukaan eurooppalaisen tilivarojen turvaamismenettelyn mukaisesti yhdessä jäsenvaltiossa annettu tilivarojen turvaamismääräys tunnustettaisiin ja pantaisiin täytäntöön automaattisesti toisessa jäsenvaltiossa ilman eri menettelyjä. Tilivarojen turvaamismääräys pantaisiin ehdotuksen mukaan täytäntöön antamalla se tiedoksi yhdelle tai useammalle pankille, jossa turvattavat tilit sijaitsevat. Tämän jälkeen pankin olisi toteutettava turvaamismääräys sulkemalla tilille määräyksessä ilmoitettu määrä.

4. Organisointi

Valmistelija

Karttunen, Jussi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7663

5. Taustatietoja

Vuonna 2009 hyväksytyssä Tukholman ohjelmassa oikeuden, vapauden ja turvallisuuden varmistamiseksi kansalaisille korostetaan, että Euroopan oikeudenkäyttöalueen avulla olisi tuettava talouden toimintaa sisämarkkinoilla. Ohjelmassa pyydetään komissiota esittämään asianmukaisia ehdotuksia muun muassa tuomioiden täytäntöönpanon tehostamiseksi EU:ssa pankkitalletusten ja velallisten omaisuuden osalta.

6. Aikataulu

Asetusehdotuksen käsittely on aloitettu neuvoston työryhmässä 9.9.2011.

7. Vaikutukset

Asetusehdotuksen mukaisesta eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräyksen antamismenettelystä sekä sen toteuttamisesta aiheutuisi niin tuomioistuimille, täytäntöönpanoviranomaisille kuin pankeillekin lisätyötä ja kustannuksia. Ehdotuksen suoranaisia taloudellisia, organisatorisia tai muita säädösvalmistelussa huomioon otettavia vaikutuksia on tässä vaiheessa kuitenkin vaikea arvioida. Toisaalta asetusehdotuksella voitaisiin parantaa jäsenvaltioiden välisen yhteistyön mahdollisuuksia velkojien aseman kehittämiseksi rajat ylittävissä tilanteissa. Ehdotetut toimet vähentäisivät velkojille tiliva-

rojen turvaamismääräyksen hankkimisesta ja täytäntöönpanosta rajat ylittävissä tilanteissa aiheutuvia kustannuksia sekä lyhentäisivät turvaamismääräyksen hankkimiseen ja täytäntöönpanoon kuluvaan aikaan.

8. Muut tiedot

EU/2011/1441

OM 3/482/2011

14.20 DIREKTIIVI RIKOKSEN UHRIN OIKEUKSIA, TUKEA JA SUOJELUA KOSKEVIEN VÄHIMMÄISVAATIMUSTEN VAHVISTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on parantaa rikoksen uhrin asemaa koko Euroopan unionin alueella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2011) 275 lopullinen

U 23/2011 vp

LaVL 13/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä vahvistettaisiin rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua koskevat vähimmäisvaatimukset. Direktiivillä on tarkoitus korvata neuvoston puitepäätös 2001/220/YOS uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä (ns. uhripuitepäätös).

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7722

Sarimo, Mervi, erikoissuunnittelija, oikeusministeriö, puh. 1606 7819

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi kesäkuussa 2011 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta uhrin oikeuksien ja suojelun vahvistamiseksi, erityisesti rikosoikeudellisissa menettelyissä. Etenemissuunnitelmassa määritellään uhrin aseman parantamiseksi tehtävän jatkotyön tavoiteaikataulu ja sisältö.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksesta saavutettiin neuvoston yleisnäkemyks joulukuussa 2011 pidetyssä oikeus- ja sisäasiain neuvostossa. Neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa aloitettiin alkuvuonna 2012.

7. Vaikutukset

Direktiivin tarkoituksena on parantaa rikoksen uhrin asemaa koko Euroopan unionin alueella. Direktiivillä pyritään myös lisäämään jäsenvaltioiden välistä luottamusta ja helpottamaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

EU/2010/1669

OM 7/481/2011

14.21 DIREKTIIVI OIKEUDESTA AVUSTAJAAN RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on turvata epäillyn tai syytetyn oikeus avustajaan rikosoikeudellisissa menettelyissä sekä pidätetyn oikeus yhteydenpitoon läheisiinsä ja konsuliviranomaisiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2011) 326 lopullinen

U 32/2011 vp

LaVL 16/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä määritettäisiin epäillyn tai syytetyn oikeutta avustajaan koskevat vähimmäisvaatimukset, joita olisi sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7722

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Oikeus avustajaan ja vapautensa menettäneen yhteydenpito-oikeus ovat tässä etenemissuunnitelmassa lueteltuja prosessuaalisia oikeuksia.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksen käsittely aloitettiin neuvostossa kesällä 2011.

7. Vaikutukset

Direktiivin mukaisten oikeuksien vähimmäisvaatimustasosta sopiminen helpottaisi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 5/481/2011

EU/2011/1189

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7075
ISBN 978-952-259-180-7 (nid.)
ISBN 978-952-259-181-4 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUSVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi